

Оцінка впливу лібералізації режиму торгівлі між Україною та Тунісом

Аналітичний звіт
За редакцією Вероніки Мовчан

ЖОВТЕНЬ - 2021

ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД) – міжнародно-визнаний український незалежний аналітичний центр, який спеціалізується на економічному аналізі та розробці рекомендацій, розвитку громадянського суспільства в Україні. Наша місія – це вироблення альтернативного погляду на ключові проблеми суспільного та економічного розвитку України. Заснований у 1999 році, ІЕД веде активний діалог з усіма сторонами, зацікавленими в змінах на краще. Детальніше: ier.com.ua

Автори: Вероніка Мовчан, Анастасія Кропова

Літературний редактор: Аліна Пастухова

Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю авторського колективу.

© Інститут економічних досліджень і політичних консультацій, 2021

Резюме

Україна – країна з відкритою економікою, темпи її економічного розвитку залежать від того, наскільки успішно країна вбудована у світові економічні зв'язки.

Україна вже створила зони вільної торгівлі (ЗВТ) із низкою важливих партнерів, зокрема з Європейським Союзом, Великою Британією, більшістю країн СНД тощо. Тривають перемовини з Туреччиною. Розглядаються можливості укладання нових угод про вільну торгівлю з кількома країнами Барселонського процесу, зокрема з Тунісом. Саме **ЗВТ із Тунісом у фокусі** цього дослідження.

За фізичними показниками Україна є значно більшою країною ніж Туніс, але за **економічними показниками ці країни є порівнюваними**. За рівнем ВВП на душу населення за ПКС та за поточними цінами Україна та Туніс мають майже однакові значення з незначним переважанням на користь України.

Хоча **сальдо торгівлі України з Тунісом додатне**, його рівень дуже низький і не досягає навіть 0,5% загального обсягу зовнішньої торгівлі України. Також **торгівля є недиверсифікованою**. Основу товарного експорту України складають агропромислові товари та метали, експорту послуг – послуги, пов'язані з подорожами.

Однією з причин низького рівня торгівлі можуть бути відносно **високі тарифні й нетарифні бар'єри**, з якими стикаються українські експортери **на ринку Тунісу**. Ці бар'єри перевищують обмеження для туніських експортерів на ринку України. Рівень тарифного захисту ринку Тунісу більше ніж удвічі вищий за захист внутрішнього ринку України. **Середня ставка ввізних мит Тунісу** в рамках режиму найбільшого сприяння **становить 11,6%** порівняно з 4,5% в Україні. Ввізні ставки на продовольчі товари в Тунісі вищі ніж на непродовольчі.

У Тунісі існує практика **застосування тарифних квот** на певні сільськогосподарські товари, до решти товарів квоти не застосовуються. Крім того, у країні **існує перелік товарів, які виключені з режиму вільного імпорту**, переважна більшість стосується непродовольчих товарів. Ще ряд продукції, серед якої переважно продовольча, підлягає огляду перед імпортом, зокрема обов'язковому лабораторному огляду.

Переважна більшість стандартів Тунісу, які застосовуються до товарів, відповідає міжнародним, проте **однією із суттєвих перешкод на шляху імпортера виступає митна перевірка**, після якої відповідальний орган може не допустити товари на ринок Тунісу.

Туніс має достатньо широку мережу угод про вільну торгівлю, що охоплює її ключових партнерів. Усі сім **ЗВТ стосуються виключно торгівлі товарами**. Також країна має дві угоди про торгові преференції. Підписані ЗВТ належать до класичних угод, які стосуються лібералізації торгівлі за рахунок зниження або скасування ввізних мит. Наразі ведуться перемовини між Тунісом та ЄС щодо укладання нової Угоди між сторонами, у якій будуть переглянуті умови торгівлі, зокрема зменшення тарифів.

Україна та Туніс мають **частково різні «профілі конкурентоспроможності»**, що дозволяє **взаємодоповнювати торговельні потоки**, а отже дає переваги для обох партнерів за умови створення зони вільної торгівлі. Україна має високі показники конкурентоспроможності на ринку Тунісу, у першу чергу це стосується продукції рослинного походження (зерна). Натомість Туніс виявляє конкурентні переваги в експорті в Україну взуття та продукції хімічної промисловості, як-от добрив.

Аналіз короткострокових наслідків створення ЗВТ між Україною та Тунісом, проведений на основі моделі SMART, свідчить про **позитивний, але низький прямий вплив лібералізації ввізних мит на взаємну торгівлю** партнерів. За результатами моделі, у торгівлі товарами України з Тунісом зберігатиметься додатне сальдо, темпи приросту експорту будуть значно вищі за темпи приросту імпорту. **Серед експортерів України найбільше виграють аграрії та металурги**.

Аналіз на основі моделі загальної рівноваги дає схожі результати. Моделювання показує, що **ЗВТ із Тунісом матиме позитивний**, хоча й не дуже значний **вплив на добробут населення та ВВП**. Зокрема, відбудеться зміщення траєкторії розвитку реального ВВП на 0,11%, а добробуту – на 0,17%.

Ключовими сценаріями для отримання цих вигащів є досягнення лібералізації доступу на ринок Тунісу за рахунок зниження як ввізних мит, так і нетарифних бар'єрів у торгівлі. Водночас, навіть повна лібералізація ввізних мит України в торгівлі з Тунісом матиме дуже незначний вплив як на реальний ВВП та добробут, так і на інші макроекономічні показники.

За оцінкам моделі, **найбільший приріст доходів відбудеться для капіталу та некваліфікованої робочої сили**, однак саме ці два фактори виробництва також зазнають найбільшого впливу через зміни рівноваги в економіці. Проте масштаби перерозподілу факторів виробництва між секторами будуть незначними.

Приріст експорту перевищуватиме приріст імпорту, що зумовлено вищим рівнем захисту Тунісу порівняно з Україною, а також структурою торгівлі. У рамках запропонованих сценаріїв можна очікувати **розширення додатного сальдо торгівлі**.

Торгівля послугами не відіграє суттєвої ролі в торгівлі з Тунісом. Модель не показує суттєвих змін, що зумовлено майже повною відсутністю поточних торговельних потоків.

Серед секторів найбільше виграють виробництво та експорт металів, виробництво металевих руд, рослинництво. Зазначимо, що зростання експорту металів та зерна – очікуваний результат ЗВТ із Тунісом для всіх трьох інструментів оцінки експортного потенціалу (аналіз виявленої конкурентної переваги, модель часткової рівноваги та модель загальної рівноваги).

Таким чином, **аналіз показує позитивний вплив створення ЗВТ із Тунісом на економіку України.**

Зміст

Резюме	3
Зміст	5
Список таблиць, графіків та рисунків.....	7
Абревіатури.....	9
Вступ	10
1. Основні характеристики економіки Тунісу в порівнянні з Україною.....	11
1.1. Макроекономічні показники.....	11
1.2. Структура торгівлі товарами	13
1.3. Структура торгівлі послугами	17
1.4. Прямі іноземні інвестиції.....	20
2. Торговельний режим Тунісу	22
2.1. Загальний огляд торговельного режиму Тунісу.....	22
Ввізні мита	22
Кількісні обмеження та заборони	24
Правила походження	27
Стандарти та технічне регулювання.....	27
Технічний контроль за товарами.....	28
Санітарні та фітосанітарні заходи	32
Торговельні бар'єри, пов'язані з імпортом	33
Ліцензії, податки та заборони на експорт	33
Захист інтелектуальної власності.....	34
Індустріальні парки.....	35
Механізм вирішення спорів.....	35
2.2. Угоди про вільну торгівлю, укладені Тунісом	35
ЗВТ із ЄС	36
Панарабська зона вільної торгівлі.....	38
ЗВТ у рамках економічного співробітництва країн Східної та Південної Африки	39
Агадірська угода	40
ЗВТ із Туреччиною.....	41
ЗВТ із ЄАВТ	43
ЗВТ із Великою Британією	44
Протокол про торгівлі преференції.....	45
Угода про Глобальну систему торгових преференцій між країнами, що розвиваються.....	45
Нова ПВЗВТ із ЄС	46

3.	Двосторонні економічні відносини між країнами	48
3.1.	Торгівля товарами та послугами між Україною та Тунісом	48
3.2.	Торговельні бар'єри України та Тунісу: порівняння	51
4.	Економічний аналіз порівняльних переваг України за секторами	55
5.	Моделювання економічного впливу ЗВТ: короткострокові наслідки	58
5.1.	Опис моделі	58
5.2.	Вплив на експорт України в Туніс	58
5.3.	Вплив на імпорт України з Тунісу	60
6.	Моделювання економічного впливу ЗВТ: середньо- та довгострокові наслідки	62
6.1.	Опис моделі	62
6.2.	Сценарії	64
6.3.	Вплив на макроекономічні показники	64
6.4.	Вплив на показники зовнішньої торгівлі	66
6.5.	Галузевий вплив	68
	Додаток до Розділу 4	71
	Таблиця Д4.1: Топ-20 товарів експорту України з $RCA > 1$ у світі, 2018	71
	Таблиця Д4.2: Топ 20 товарів експорту України з $RCA > 1$ у Туніс, 2018	72
	Таблиця Д4.3: Топ-20 товарів експорту Тунісу з $RCA > 1$ у світі, 2018	73
	Таблиця Д4.4: Товари експорту Тунісу з $RCA > 1$ в Україну, 2018	74
	Додаток до Розділу 6	75
	Таблиця Д6.1: Початковий рівень торговельних бар'єрів Тунісу та України	75
	Таблиця Д6.2: Матриця сценаріїв	77
	Таблиця Д6.3: Зниження торговельних бар'єрів, % від базового значення, огляд сценаріїв	78
	Таблиця Д6.4: Вплив створення ЗВТ між Україною та Тунісом, макроекономічні показники, % зміни	80
	Таблиця Д6.5: Галузевий розріз: вплив на випуск, % зміни	81
	Таблиця Д6.6: Галузевий розріз: вплив на споживання домогосподарств, % зміни	84
	Таблиця Д6.7: Галузевий розріз: вплив на загальний експорт, % зміни	87
	Таблиця Д6.8: Галузевий розріз: вплив на загальний імпорт, % зміни	90
	Таблиця Д6.9: Галузевий розріз: вплив на експорт в Туніс, % зміни	93
	Таблиця Д6.10: Галузевий розріз: вплив на імпорт з Тунісу, % зміни	96

Список таблиць, графіків та рисунків

Таблиця 1.1: Порівняння ключових макроекономічних показників України та Тунісу	11
Таблиця 1.2: Платіжний баланс України та Тунісу, 2019, млрд дол. США	12
Графік 1.1: Торгівля товарами й послугами України та Тунісу, % від ВВП.....	13
Графік 1.2: Торгівля товарами України та Тунісу, млрд дол. США.....	14
Графік 1.3: Структура сукупного експорту товарів України та Тунісу, млрд дол. США, 2020	15
Графік 1.4: Структура сукупного імпорту товарів України та Тунісу, млрд дол. США, 2020	15
Графік 1.5: Географія експорту товарів України та Тунісу, млрд дол. США, 2020	16
Графік 1.6: Географія імпорту товарів України та Тунісу, млрд дол. США, 2020	17
Графік 1.7: Торгівля послугами України та Тунісу, млрд дол. США	18
Графік 1.8: Структура експорту послуг України та Тунісу, млрд дол. США, 2020	18
Графік 1.9: Структура імпорту послуг України та Тунісу, млрд дол. США, 2020	19
Графік 1.10: Географія експорту послуг України та Тунісу, млрд дол. США, 2020.....	19
Графік 1.11: Географія імпорту послуг України та Тунісу, млрд дол. США, 2020.....	20
Графік 1.12: Сукупні обсяги ПІІ в економіці України та Тунісу, млрд дол. США	21
Графік 2.1: Ввізні мита Тунісу та України	22
Таблиця 2.1: Діючі ввізні мита Тунісу, MFN	23
Таблиця 2.2: Товари, виключені з режиму вільного імпорту	24
Таблиця 2.3: Товари, що підлягають огляду перед імпортом до Тунісу, 2019.....	26
Таблиця 2.4: Товари з категорії А, що підлягають лабораторному огляду.....	29
Таблиця 2.5: Індустріальні парки Тунісу	35
Рисунок 2.1: Мапа Угод про вільну торгівлю Тунісу	36
Графік 2.2: Частка торгівлі товарами між Тунісом та ЄС у загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %.....	37
Графік 2.3: Частка торгівлі товарами між Тунісом та країнами-учасницями Панарабської ЗВТ у загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %.....	39
Графік 2.4: Частка торгівлі товарами між Тунісом та країнами-учасницями ЗВТ КОМЕСА в загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %	40
Графік 2.5: Частка торгівлі товарами між Тунісом та країнами-учасницями Агадірської угоди в загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %.....	41
Таблиця 2.6: Квоти та мито на товари, що імпортуються до Туреччини з Тунісу	41
Графік 2.6: Частка торгівлі товарами між Тунісом та Туреччиною в загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %.....	42
Графік 2.7: Частка торгівлі товарами між Тунісом та країнами ЄАВТ у загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %.....	44
Графік 2.8: Частка торгівлі товарами між Тунісом та Великою Британією в загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %.....	45

Графік 3.1: Торгівля товарами між Україною та Тунісом, млн дол. США.....	48
Графік 3.2: Структура торгівлі товарами України з Тунісом, 2020	49
Таблиця 3.1: Топ 10 товарів експорту України до Тунісу, 2020.....	49
Таблиця 3.2: Топ 10 товарів імпорту України з Тунісу, 2020	50
Графік 3.3: Торгівля послугами між Україною та Тунісом, млн дол. США	51
Графік 3.4: Структура торгівлі послугами України з Тунісом.....	51
Графік 3.5: Ввізні мита України та Тунісу, режим нації найбільшого сприяння (MFN), %	52
Графік 3.6: Ввізні мита України та Тунісу, зважені на структуру торгівлі, %	53
Графік 3.7: Технічні бар'єри в торгівлі, % адвалорний еквівалент	54
Графік 4.1: Індекс виявленої порівняльної переваги України та Тунісу за широкими споживчими категоріями, 2018	55
Таблиця 4.1: Індекс виявленої порівняльної переваги України та Тунісу за агрегованими товарними категоріями, 2018	56
Таблиця 5.1: Вплив ЗВТ на експорт України у Туніс, короткостроковий ефект, дзеркальні дані Тунісу (2016)	59
Таблиця 5.2: Вплив ЗВТ на імпорт України з Тунісу, короткостроковий ефект (2019).....	60
Графік 6.1: Вплив ЗВТ між Україною та Тунісом на добробут споживачів, % зміни.....	65
Графік 6.2: Вплив ЗВТ між Україною та Тунісом на реальний ВВП в Україні, % зміни	65
Графік 6.3: Вплив ЗВТ між Україною та Тунісом на експорт у Туніс, % зміни	67
Графік 6.4: Вплив ЗВТ між Україною та Тунісом на імпорт з Тунісу, % зміни.....	67
Графік 6.4: Вплив ЗВТ між Україною та Тунісом на загальний експорт, % зміни	68
Графік 6.5: Вплив ЗВТ між Україною та Тунісом на загальний імпорт, % зміни	68
Таблиця 6.1: Вплив на показники окремих секторів, % зміни.....	69

Абревіатури

ВВП	валовий внутрішній продукт
ЄАВТ	Європейська асоціація вільної торгівлі
ЄС	Європейський Союз
ЗВТ	зона вільної торгівлі
НТБ	нетарифні бар'єри
ОАЕ	Об'єднані Арабські Емірати
ПАЗВТ	Панарабська зона вільної торгівлі
ПВЗВТ	поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі
ПІІ	прямі іноземні інвестиції
ПКС	паритет купівельної спроможності
СНД	Співдружність незалежних держав
СОТ	Світова організація торгівлі
СФЗ	санітарні та фітосанітарні заходи
США	Сполучені Штати Америки
ТБТ	технічні бар'єри в торгівлі

Вступ

Україна – країна з відкритою економікою, темпи її економічного розвитку залежать від того, наскільки успішно країна вбудована у світові економічні зв'язки.

Останніми десятиліттями, окрім членства у Світовій організації торгівлі, великого значення набули двосторонні домовленості щодо надання взаємного преференційного доступу до ринків та зниження інших бар'єрів на шляху руху товарів, послуг та капіталу.

Україна вже створила зони вільної торгівлі (ЗВТ) з низкою важливих партнерів, зокрема з Європейським Союзом, більшістю країн СНД, країнами ЄАВТ, Канадою, Македонією, Чорногорією. У 2021 році набули чинності дві нові угоди – з Ізраїлем та Великою Британією. Також тривають перемовини з Туреччиною.

Угоду про асоціацію з ЄС, частиною якої є створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ), варто розглядати окремо, оскільки вона є засадничою не лише для економічних відносин із ЄС. Ця Угода створює додаткові можливості для більш тісних економічних зв'язків у регіоні, наприклад, завдяки застосуванню діагональної кумуляції в рамках Пан-Європейсько-Середземноморської конвенції з правил походження (для чого країни-партнери мають укласти ЗВТ). Іншим важливим елементом є гармонізація українського законодавства у сфері технічних бар'єрів у торгівлі (ТБТ) та санітарних і фітосанітарних заходів (СФЗ) з європейськими нормами та правилами, з якими зближуються й інші сусіди ЄС, зокрема в Середземномор'ї.

На сьогоднішній день Україна розглядає можливості укладання нових угод про вільну торгівлю з кількома країнами Барселонського процесу, зокрема з Тунісом.

Мета цього дослідження – аналіз потенційного впливу створення ЗВТ між Україною та Тунісом на економіку України.

Звіт містить порівняння ключових параметрів економік та структури зовнішньої торгівлі Тунісу та України, огляд поточних торговельних та інвестиційних зв'язків між Україною та Тунісом, аналіз ключових елементів торговельної політики Тунісу, а також результати моделювання економічного впливу створення потенційної ЗВТ між Україною та Тунісом.

1. Основні характеристики економіки Тунісу в порівнянні з Україною

1.1. Макроекономічні показники

Туніс – країна на півночі Африки, територія якої в 3,7 раза менша за територію України, а кількість населення – у 3,8 раза. В економічному вимірі розрив між країнами менший: номінальний ВВП України в доларах США лише в 3,9 раза вищий за ВВП Тунісу, а за рівнем ВВП на душу населення країни мають близькі показники. У доларах США за поточними цінами ВВП України складає 3,7 тис. доларів на одну особу, що дещо більше ніж ВВП Тунісу, який складає 3,3. За паритетом купівельної спроможності у 2020 році ВВП України становив 13 тис. доларів США за ПКС, у той час як ВВП Тунісу – 10,2 тис. доларів США (Таблиця 1.1).

Таблиця 1.1: Порівняння ключових макроекономічних показників України та Тунісу

Показник	Рік	Україна	Туніс
Населення, млн	2020	44,1	11,8
Приріст населення, %	2020	-0,6	+1,1
Частка сільського населення, %	2020	30,4	30,4
Очікувана тривалість життя при народженні, років	2019	72	76
Площа, км ²		603,628	163,610
ВВП, млрд доларів США	2020	155,6	39,2
ВВП на душу населення, дол. США	2020	3 726	3 319
ВВП за ПКС на душу населення, дол. США	2020	13 056	10 261
Структура доданої вартості, %	2019	100	100
<i>сільське господарство</i>		14,8	12,6
<i>Промисловість</i>		30,8	24,7
<i>Послуги</i>		54,4	62,7
Структура зайнятості, %	2019	100	100
<i>сільське господарство</i>		13,8	10,8
<i>промисловість</i>		24,9	27,4
<i>Послуги</i>		61,2	60,8
Робоча сила, % працездатного населення 15 - 70 років	2019	54,2	46,9

Показник	Рік	Україна	Туніс
Безробіття, % працездатного населення 15 - 70 років	2020	9,5	16,7

Джерела: Туніс <https://data.worldbank.org/country/TN>, Україна <https://data.worldbank.org/country/UA>

Загальна структура доданої вартості в обох країнах схожа. Сфера послуг становить основну складову економіки, хоча для Тунісу послуги важливіші і складають 62,7% доданої вартості порівняно з 54,4% в Україні. Сільське господарство займає схожі частки: 14,8% в Україні та 12,6% у Тунісі. Натомість Україна має більшу частку промислового виробництва.

Як Туніс, так і Україна мають дефіцит рахунку поточних операцій. У 2019 році рівень дефіциту в грошовому вимірі був майже однаковим для обох країн (-4,1 млрд доларів США в Україні та -3,3 млрд доларів у Тунісі). Проте по відношенню до ВВП ця різниця була разючою: - 2,7% в Україні проти -8,5% у Тунісі (Таблиця 1.2). Як для Тунісу, так і для України характерним є дефіцит торгівлі товарами, але профіцит торгівлі послугами та притік грошових переказів з-за кордону дозволяє частково компенсувати товарний дефіцит.

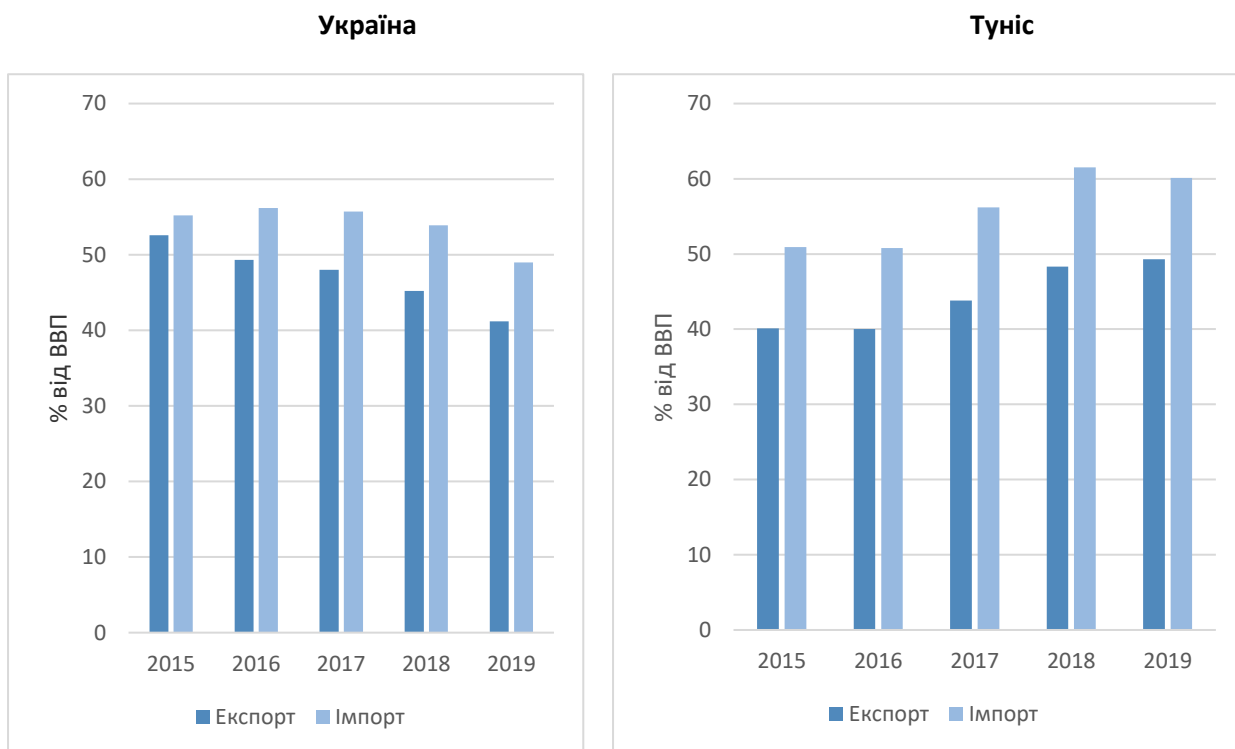
Таблиця 1.2: Платіжний баланс України та Тунісу, 2019, млрд дол. США

Показник	Україна	Туніс
Баланс рахунку поточних операцій	-4,1	-3,3
<i>Довідково: % ВВП</i>	<i>-2,7</i>	<i>-8,5</i>
Торгівля	139,7	43,6
Торгівля товарами	106,5	36,5
<i>Експорт товарів</i>	<i>46,1</i>	<i>14,9</i>
<i>Імпорт товарів</i>	<i>60,4</i>	<i>21,6</i>
Торгівля послугами	33,2	7,1
<i>Експорт послуг</i>	<i>17,5</i>	<i>3,9</i>
<i>Імпорт послуг</i>	<i>15,7</i>	<i>3,2</i>
Особисті грошові перекази, чисті	15,8	2,1
Притік ПІІ, чисті	5,8	0,8

Джерела: Туніс <https://data.worldbank.org/country/TN>, Україна <https://data.worldbank.org/country/UA>

Обидві країни є малими відкритими економіками. У 2019 році торгівля товарами та послугами Тунісу становила 109% від ВВП країни. Для України ж цей показник становив 90% (Графік 1.1).

Графік 1.1: Торгівля товарами й послугами України та Тунісу, % від ВВП

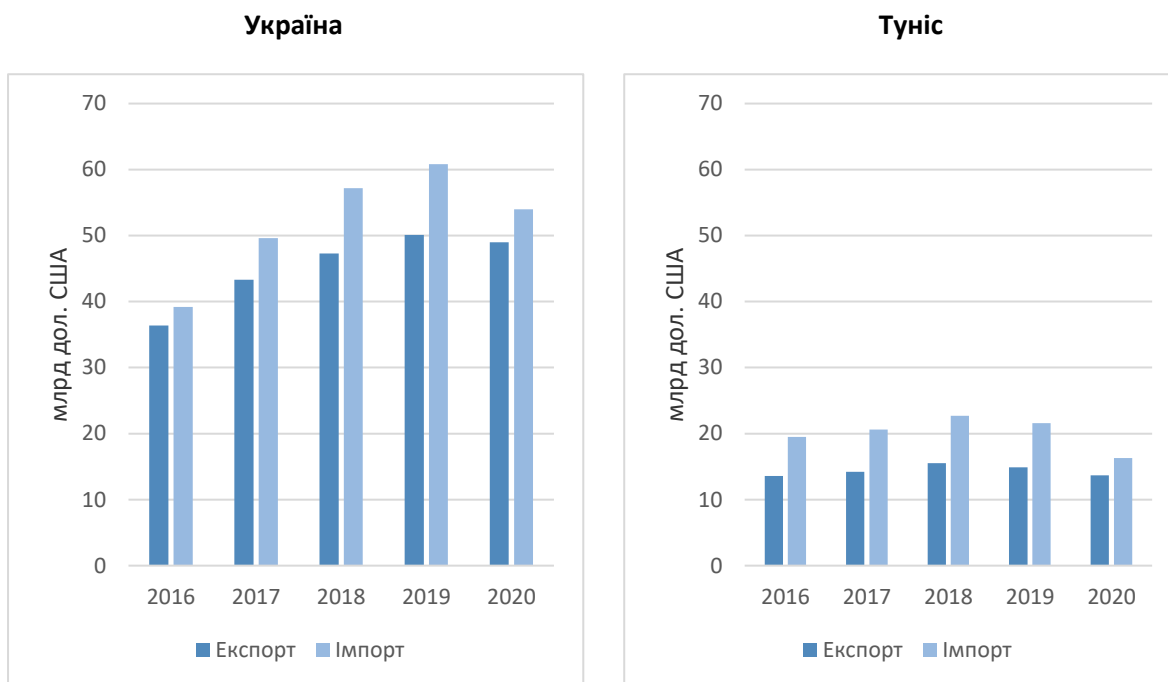

Джерела: Туніс <https://data.worldbank.org/country/TN>, Україна <https://data.worldbank.org/country/UA>

1.2. Структура торгівлі товарами

Сукупні номінальні показники торгівлі товарами України значно вищі за показники Тунісу. 2020 року Туніс експортував товарів на суму 13,7 млрд доларів США. Імпорт був більшим за експорт і становив 16,3 млрд доларів США. Відповідні показники для України склали 49,2 та 54,3 млрд доларів США (Графік 1.2).

Графік 1.2: Торгівля товарами України та Тунісу, млрд дол. США

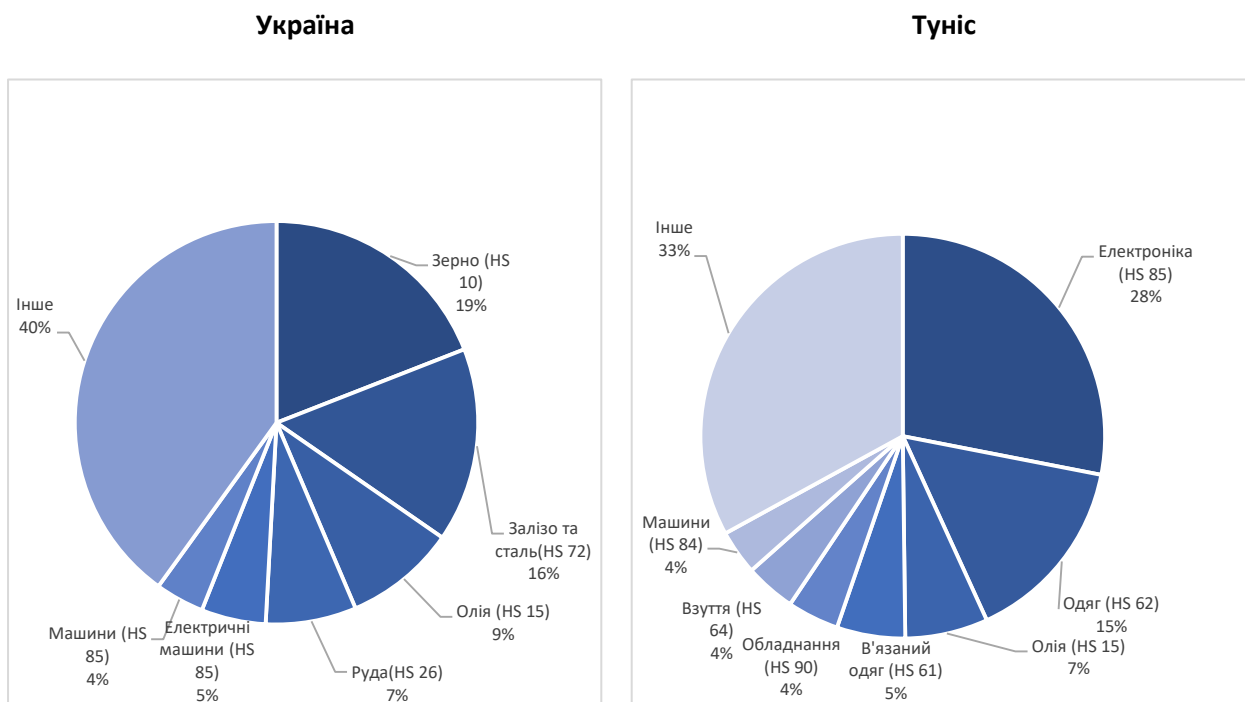
Джерела: Туніс <https://data.worldbank.org/country/TN>, Україна <https://data.worldbank.org/country/UA>

Структура торгівлі товарами України та Тунісу відрізняється.

Основними категоріями експорту Тунісу у 2020 році була електроніка (HS 85), якої було експортовано на 3,8 млрд доларів США. Також країна експортувала одяг (HS 62 та HS 61) на 2,7 млрд доларів США та олію (HS 15), зокрема оливкову, на 0,9 млрд доларів США. Натомість найбільшою категорією експорту України у 2020 році є зерно (HS 10), вартість експорту якого склала 9,4 млрд доларів США у 2020 році. Наступним за важливістю товаром для України виступають залізо та сталь (HS 72): 7,7 млрд доларів США, тоді як третім за значення є експорт олії, у першу чергу соняшникової (Графік 1.3).

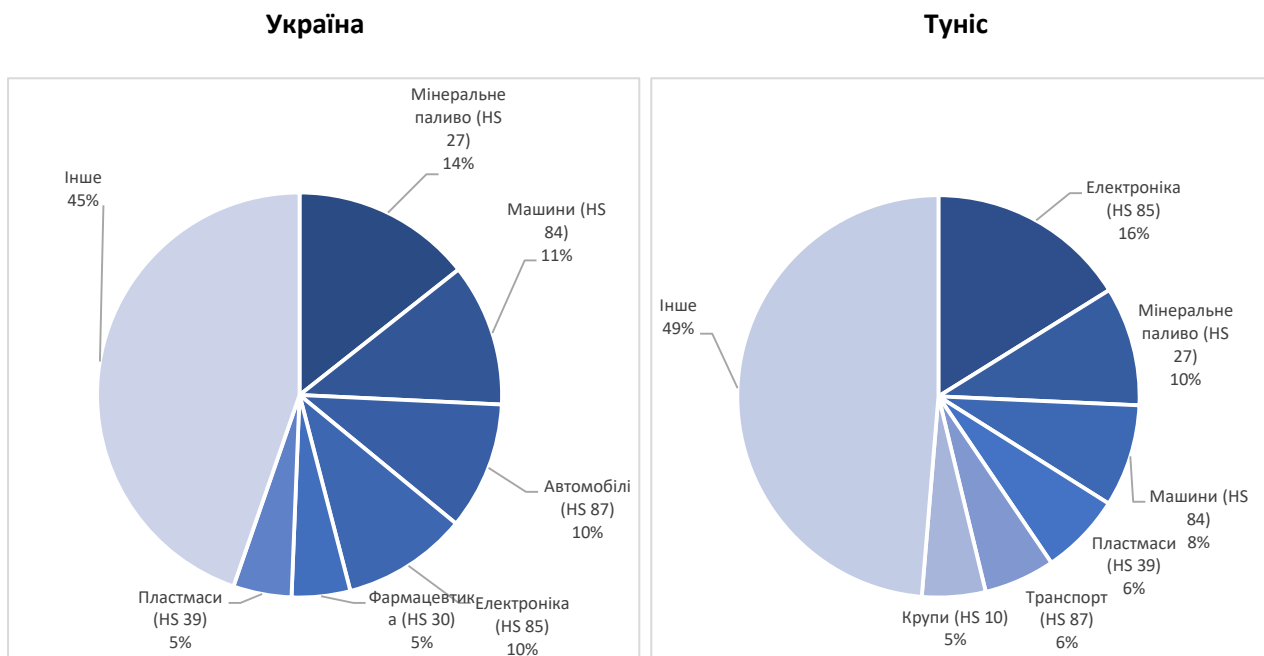
Що стосується імпорту, тут структури більш схожі, але частки в імпорті різняться. Так, ключовим товаром імпорту для Тунісу є електроніка (HS 85), якої 2020 року було імпортовано на 2,6 млрд доларів США, Україна також імпортує чимало електроніки: 5,4 млрд доларів США (Графік 1.4.). Найбільшою категорією українського імпорту є мінеральне паливо, вартість якого сягнула 7,8 млрд доларів США у 2020 році. Для Тунісу мінеральне паливо – це другий за значенням товар у структурі імпорту, у вартісному виразі це 1,6 млрд доларів США.

Графік 1.3: Структура сукупного експорту товарів України та Тунісу, млрд дол. США, 2020

Джерело: <https://www.trademap.org/>

Графік 1.4: Структура сукупного імпорту товарів України та Тунісу, млрд дол. США, 2020

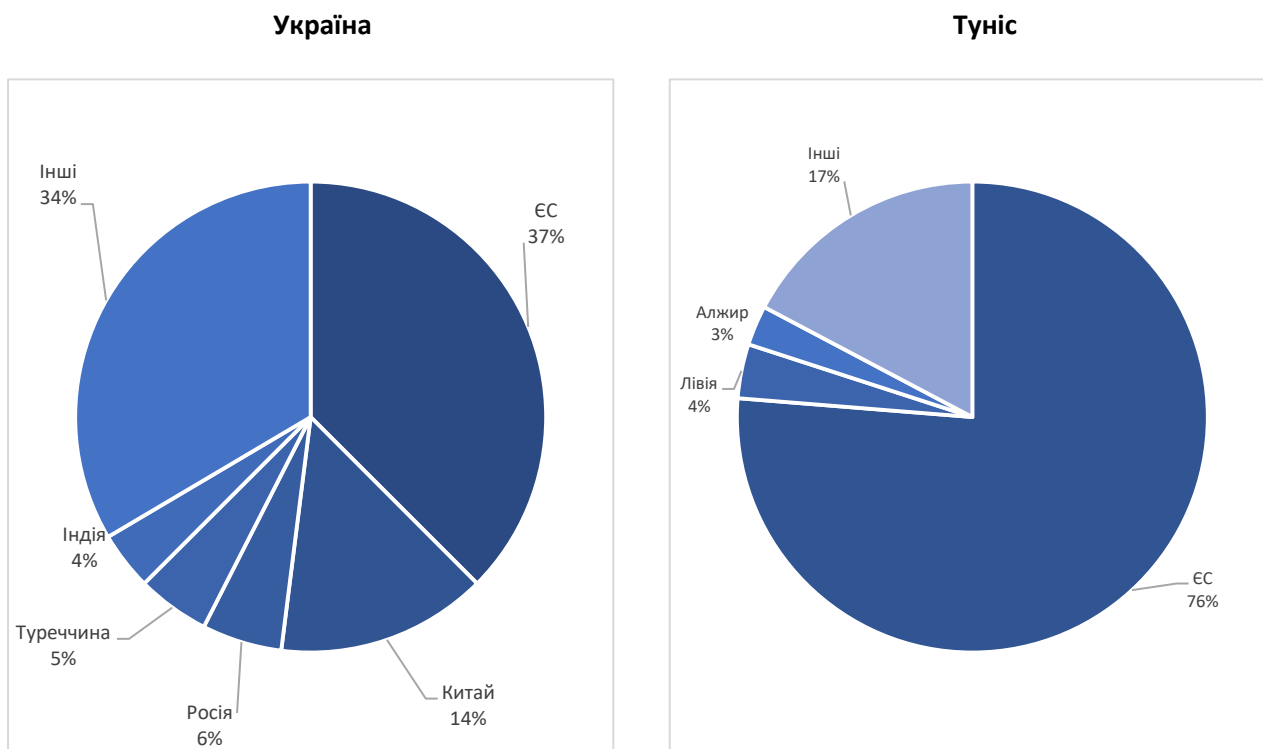
Джерело: <https://www.trademap.org/>

Основними експортними партнерами Тунісу виступають країни ЄС, до яких у 2020 році направлено 76% експорту. Інші ж партнери становлять незначну частку в загальному експорті (Графік 1.5). Україна для Тунісу є 52-им за обсягом партнером, і її частка становить 0,09% від загального експорту.

Хоча для України, як і для Тунісу, ключовими партнерами в експорті виступають також країни ЄС, 2020 року їхня частка була суттєво меншою і становила лише 37% від загального експорту. Іншими важливими партнерами для України також є Китай (15% експорту), Росія (6%) та Туреччина (5%) (Графік 1.5).

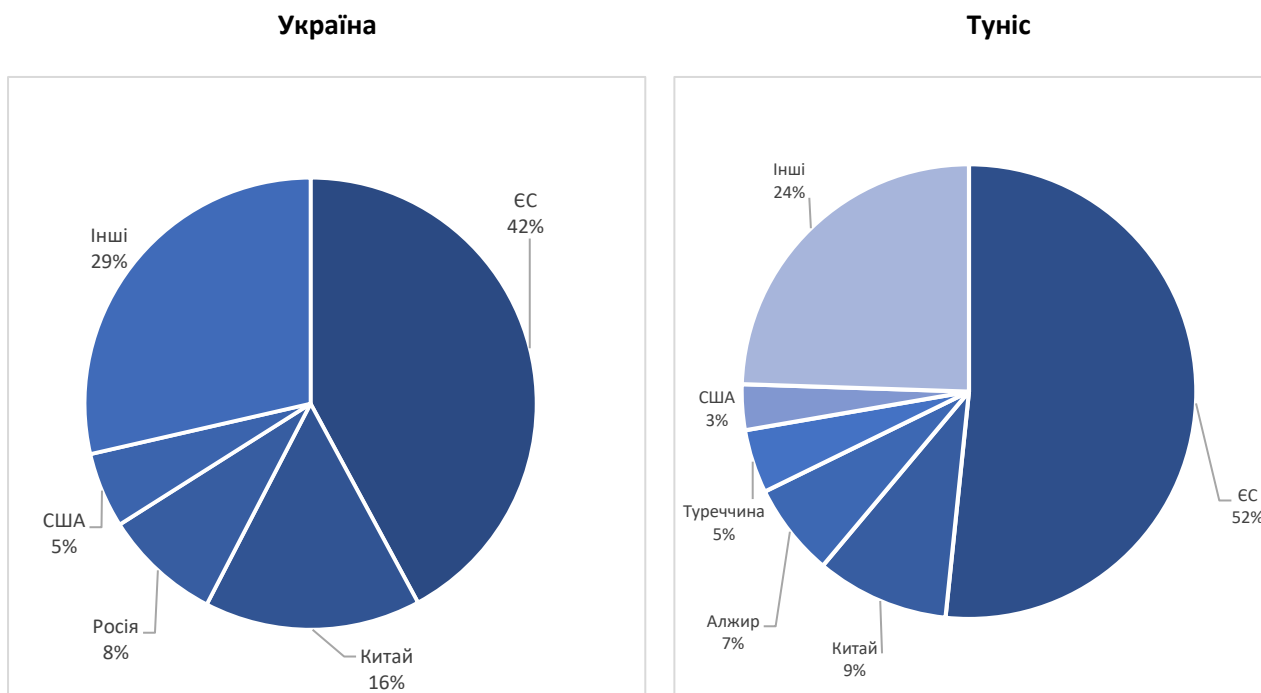
Географічна структура імпорту схожа. Для Тунісу основними джерелами імпорту виступають країни ЄС (52%), Китай (9%) та Алжир 7% (Графік 1.6). Взаємні потоки є незначними. Україна є 9-им за обсягом партнером із часткою 2,5%.

Графік 1.5: Географія експорту товарів України та Тунісу, млрд дол. США, 2020

Джерело: <https://www.trademap.org/>

Графік 1.6: Географія імпорту товарів України та Тунісу, млрд дол. США, 2020

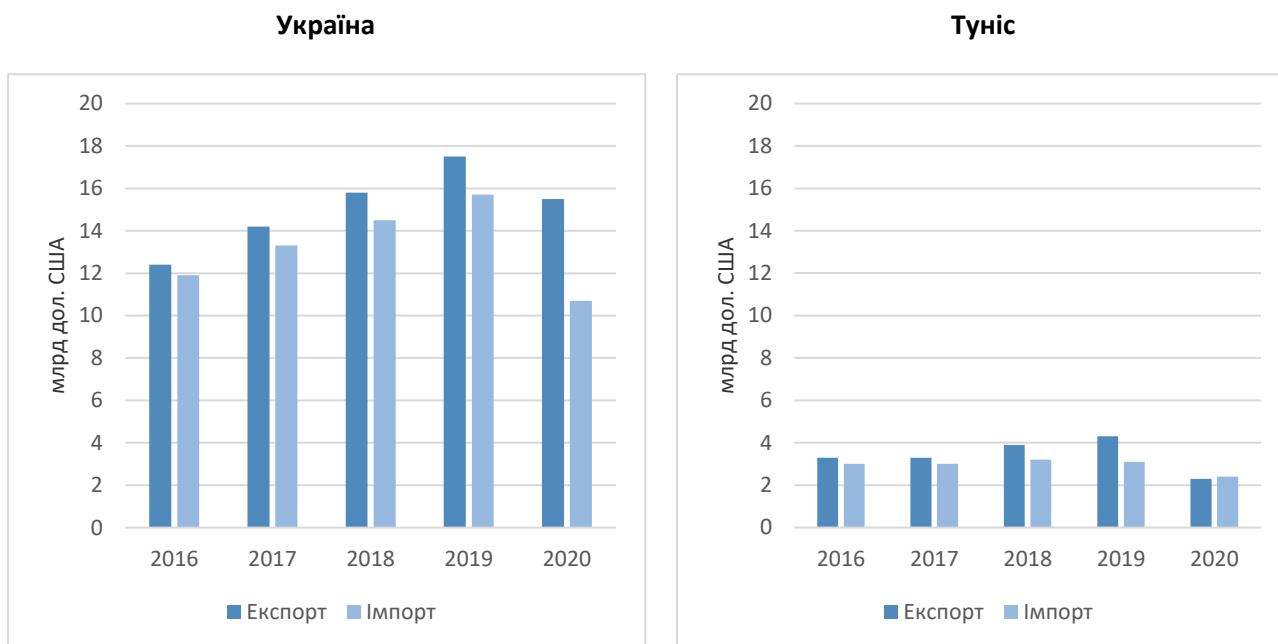
Джерело: <https://www.trademap.org/>

1.3. Структура торгівлі послугами

Як і у випадку з торгівлею товарами Україна має вищі сукупні номінальні показники торгівлі послугами порівняно з Тунісом.

Туніс у 2020 році вперше за багато років мав негативний баланс у торгівлі послугами. У 2020 році Туніс експортував послуг на суму 2,3 млрд доларів США, а імпортував при цьому на 2,4 млрд доларів США. У той час як Україна експортувала послуг на 15,5 млрд доларів США, а імпортувала – 10,7 млрд доларів США (Графік 1.7).

Графік 1.7: Торгівля послугами України та Тунісу, млрд дол. США

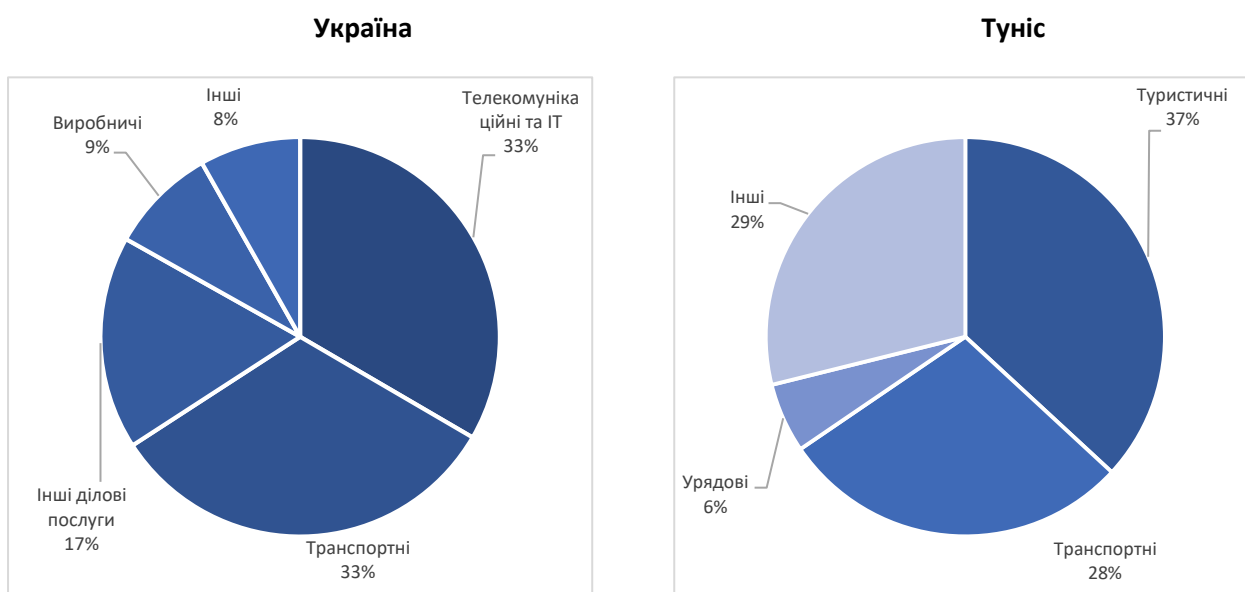

Джерело: <https://www.trademap.org/>

Основну складову експорту послуг Тунісу складають туристичні послуги, на які припадає половина загального експорту (у 2020 році це 838,9 млн доларів США). Другими за значущістю є транспортні послуги. Україна ж навпаки має досить диверсифікований експорт послуг порівняно з Тунісом. Найбільшу частку в експорті послуг України складали телекомунікаційні, ІТ, а також транспортні послуги (Графік 1.8).

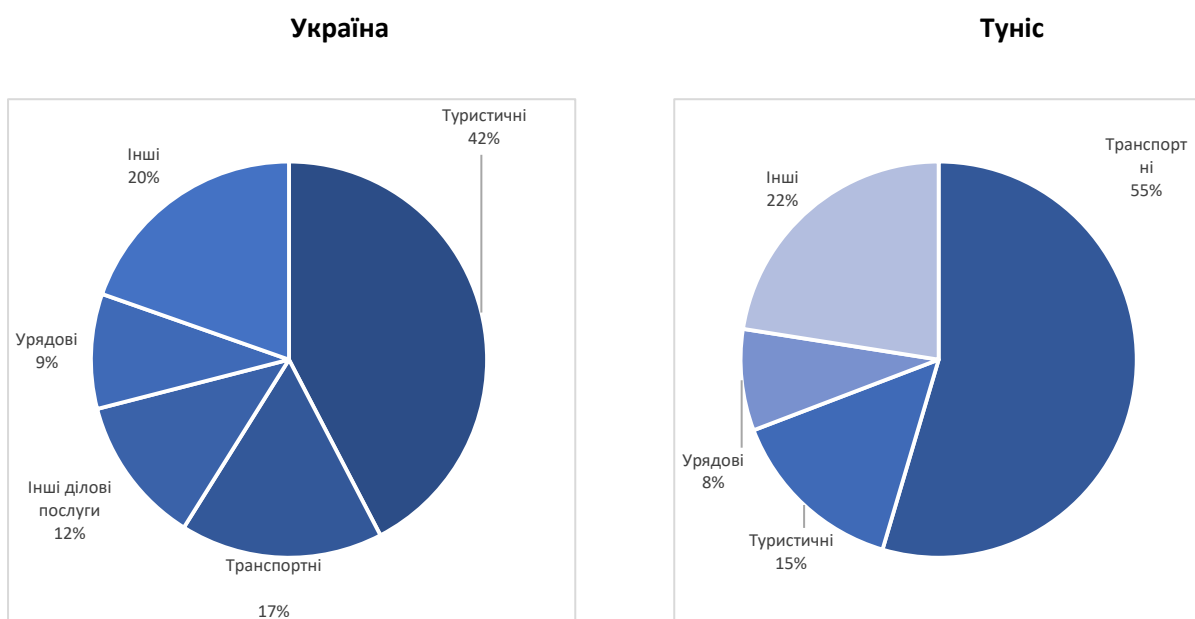
Туристичні та транспортні послуги також складають основу імпорту послуг для обох країн (Графік 1.9). Транспортні послуги становлять більше половини імпорту Тунісу, наступними є туристичні послуги. Майже половину структури імпорту послуг України займають туристичні послуги (Графік 1.9).

Графік 1.8: Структура експорту послуг України та Тунісу, млрд дол. США, 2020

Джерело: <https://www.trademap.org/>

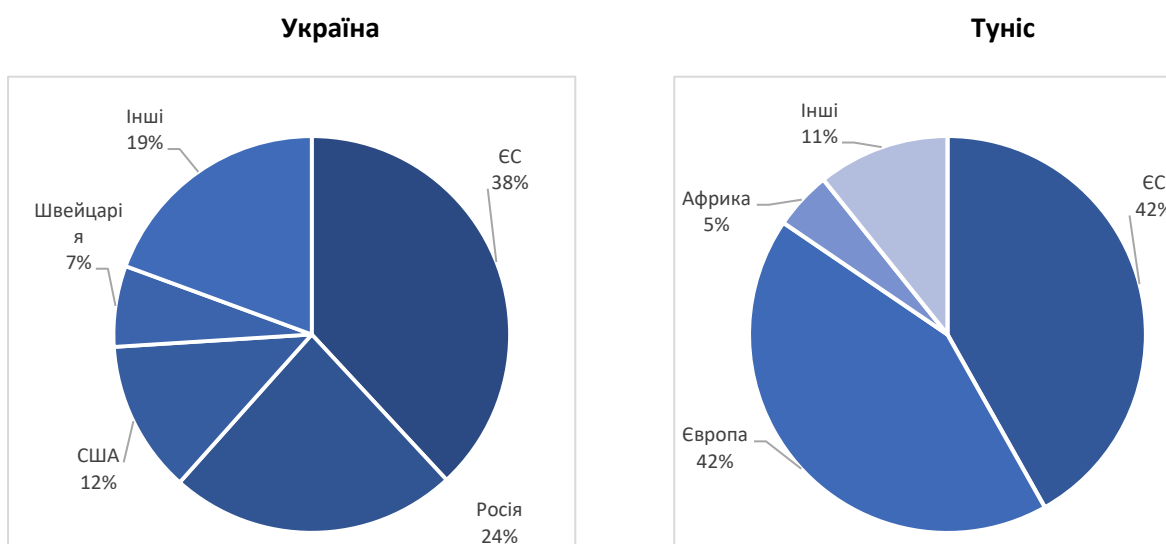
Графік 1.9: Структура імпорту послуг України та Тунісу, млрд дол. США, 2020

Джерело: <https://www.trademap.org/>

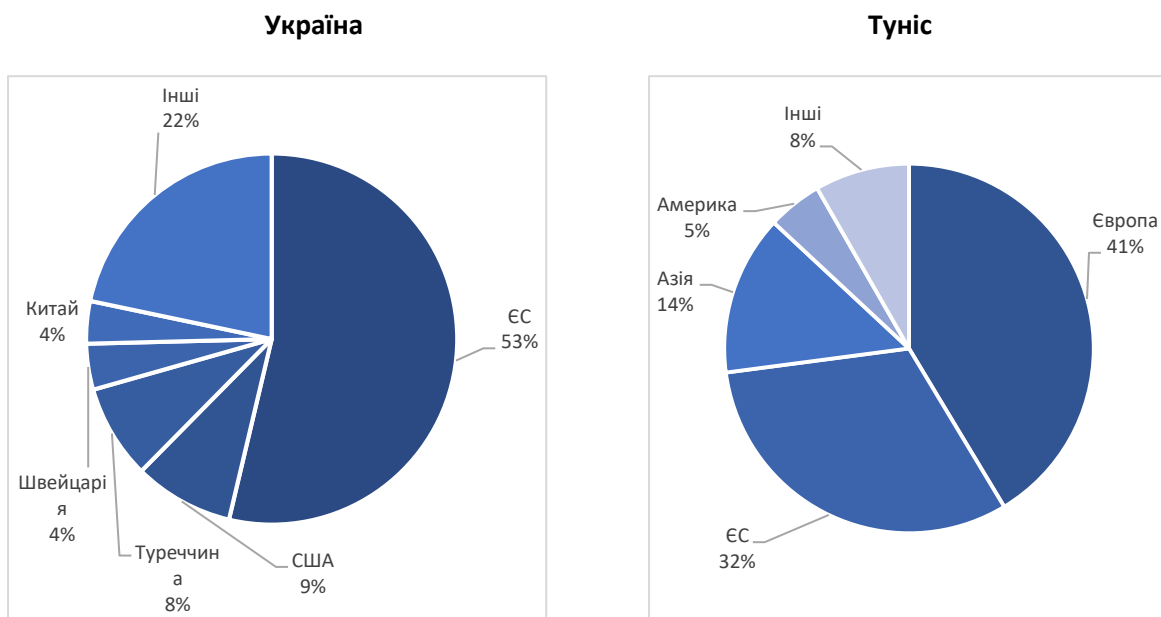
Служба статистики Тунісу надає дані з експорту та імпорту послуг лише в розрізі регіонів. Відповідно, переважну частину послуг Туніс експортує до країн ЄС та країн Європи: по 42% від загального експорту у 2020 році. Решта регіонів становлять незначну частину. Головними партнерами України при експорті послуг є країни ЄС та Росія (Графік 1.10).

Графік 1.10: Географія експорту послуг України та Тунісу, млрд дол. США, 2020

Джерела: Україна <http://www.ukrstat.gov.ua/>, Туніс <https://www.trademap.org/>

Графік 1.11: Географія імпорту послуг України та Тунісу, млрд дол. США, 2020

Джерела: Україна <http://www.ukrstat.gov.ua/>, Туніс <https://www.trademap.org/>

Географія імпорту Тунісу майже повністю відображає географію експорту. Так, ключовими імпортними партнерами є країни Європи та ЄС: 41 та 32% у 2020 році відповідно. Традиційно для України основним імпортним партнером виступають країни-члени ЄС. Також важливим партнером для України є США та ряд країн Азії (Графік 1.11).

1.4. Прямі іноземні інвестиції

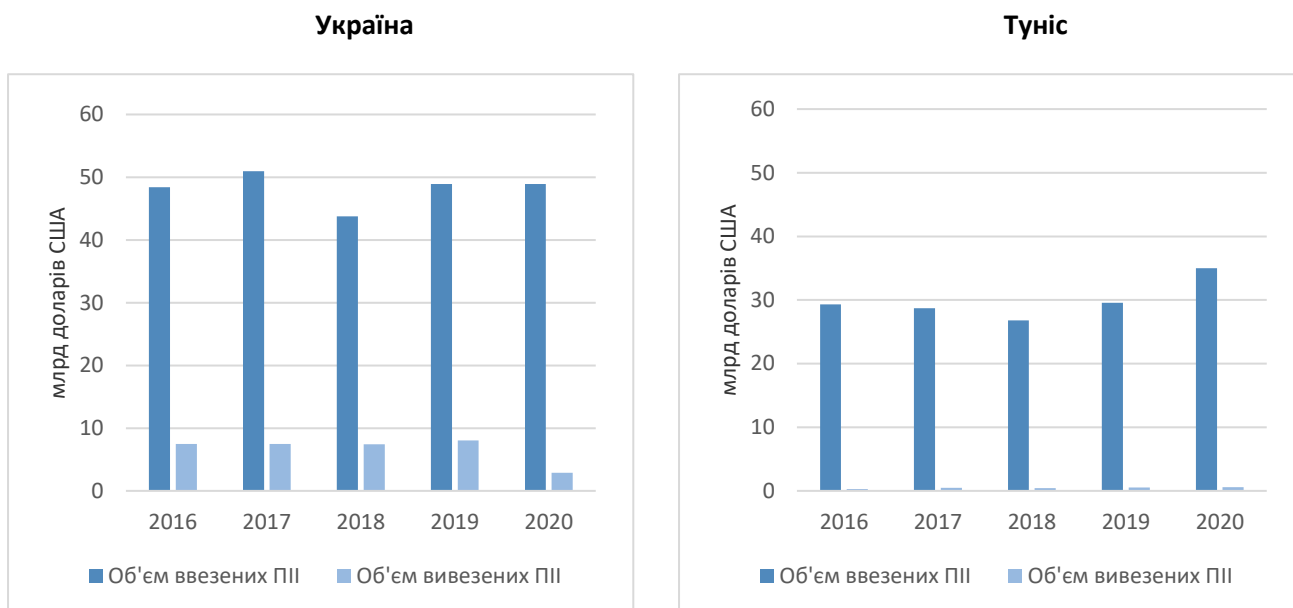
Сукупні обсяги ПІІ в економіку України є значно вищими ніж в економіку Тунісу: 48,9 млрд доларів США порівняно з 35-ма млрд США. Однак у перерахунку на одну особу Туніс залучив удвічі більше інвестицій: близько 2 900 доларів США на одну людину порівняно з близько 1 100 доларів США на одну особу в Україні.

Як для України, так і для Тунісу основними інвесторами виступають країни ЄС.¹

Як зовнішні інвестори в інші країни ні Україна, ні Туніс не відіграють важливої ролі. Відповідно, створена ЗВТ, вірогідно, не матиме особливого впливу на потоки капіталу між двома країнами, особливо в короткостроковій перспективі.

¹ OECD (2020), OECD Review of Foreign Direct Investment Statistics: Tunisia <https://www.oecd.org/investment/OECD-Review-of-Foreign-Direct-Investment-Statistics-Tunisia.pdf>

Графік 1.12: Сукупні обсяги ПІІ в економіці України та Тунісу, млрд дол. США

Джерело: <https://unctad.org/>

Висновки: За фізичними показниками (площа, населення) Україна є значно більшою країною, ніж Туніс, але за економічними показниками ці країни є більш порівнюваними. За рівнем ВВП на душу населення за ПКС та за поточними цінами Україна та Туніс мають майже однакові значення, із незначним переважанням на користь України.

Основна частка доданої вартості в обох країнах виробляється в секторі послуг, однак в Україні її частка нижча. Натомість Україна має більшу частку доданої вартості, що виробляється промисловістю.

Для обох країн характерним є дефіцит торгівлі товарами, який частково покривається профіцитом у торгівлі послугами та притоком грошових переказів з-за кордону. Станом на 2019 рік в обох країнах сальдо поточних операцій було від'ємним: -2,7% в Україні та -8,5% у Тунісі.

Україна експортує переважно сільськогосподарську продукцію та метали, а імпортує мінеральне паливо, машини, пластмаси та ліки. Експорт Тунісу переважно складається з електроніки, одягу та оливкової олії, а імпорт – з електроніки, мінерального палива та машин.

У торгівлі послугами Туніс має незначний дефіцит у 2020 році, у той час як Україна - профіцит. Структура торгівлі є потенційно комплементарною, наприклад, у сфері туристичних послуг, де Туніс є помітним експортером, а Україна – імпортером. Проте поточна двостороння торгівля послугами є незначною.

Прямі іноземні інвестиції – ще один важливий елемент економічних взаємозв'язків між країнами. Станом на кінець 2020 року Туніс залучив у два рази більше інвестицій на душу населення, ніж Україна. Основними інвесторами для обох країн виступають країни ЄС.

2. Торговельний режим Тунісу

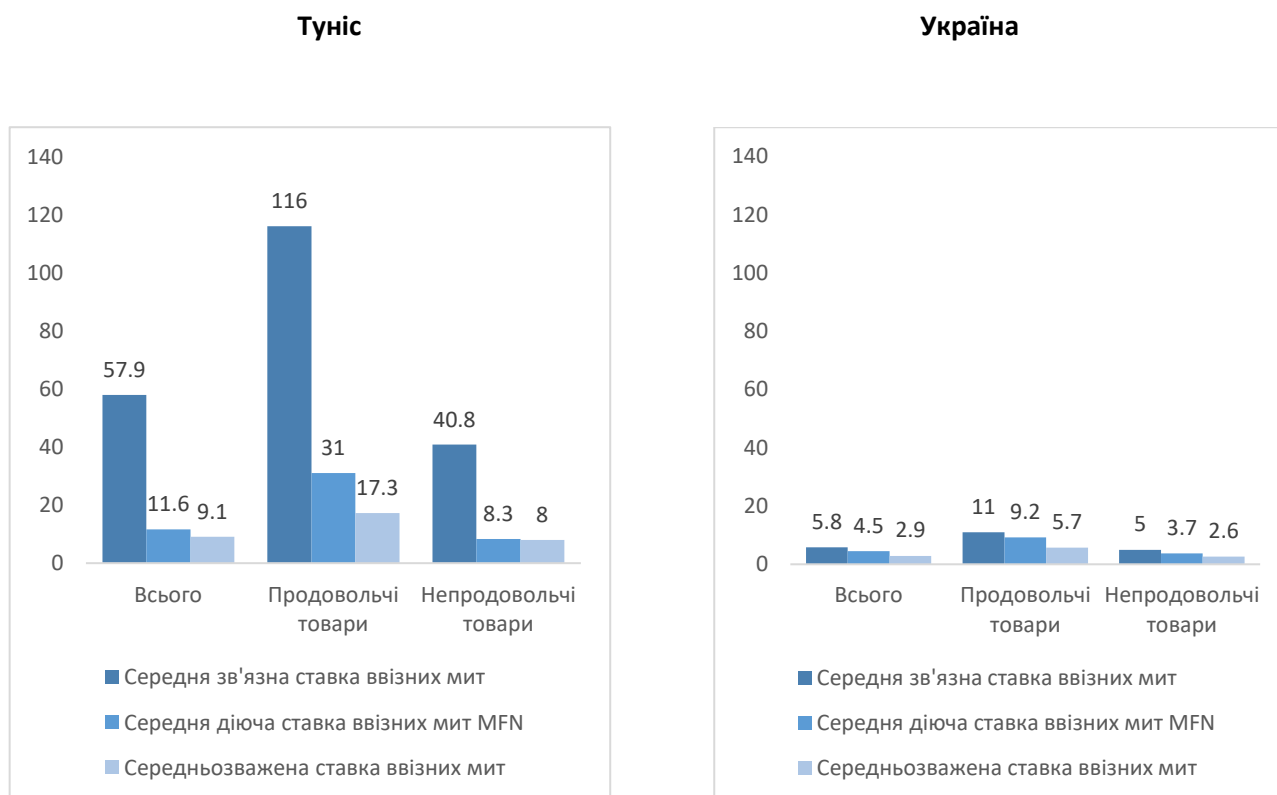
2.1. Загальний огляд торговельного режиму Тунісу

Туніс є членом СОТ із 29 березня 1995 року, а членом ГАТТ із 19 серпня 1990 року, тому Угоди СОТ є ключовими для визначення торговельного режиму Тунісу.

Ввізні мита

Середня діюча ставка ввізного мита MFN у Тунісі становить 11,6%, що більше ніж удвічі за відповідне мито в Україні (4,5%). Що стосується середніх тарифів на продовольчі та непродовольчі товари, то тут різниця у ставках між Тунісом та Україною ще більша. Так, середня ставка ввізного мита на продовольчі товари в Тунісі більша ніж у 10 разів за ставку в Україні, а середня ставка на непродовольчі товари між країнами різниться у 8 разів (Графік 2.1).

Графік 2.1: Ввізні мита Тунісу та України

Джерело: СОТ, для Тунісу: https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/tunisia_e.htm для України: https://www.wto.org/english/res_e/statistics_e/daily_update_e/tariff_profiles/UA_E.xlsx

Серед продовольчих товарів найвищі зв'язані ставки ввізного мита в Тунісі діють на продукти тваринного походження, тоді як серед промислових товарів найвищі ставки діють для імпорту одягу (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1: Діючі ввізні мита Тунісу, MFN

Товарна група	Середня діюча ставка ввізного мита, %	Частка товарів, для яких діє нульова ставка ввізного мита %	Максимальна ставка ввізного мита, %
Продукти тваринного походження	36,0	0	36
Молочна продукція	35,2	0	36
Фрукти, овочі	33,3	6,6	36
Кава, чай	30,0	16,7	36
Крупи	32,2	8,9	36
Олія, жири	30,3	7,4	36
Цукор та солодоші	36,0	0	36
Алкоголь та тютюн	35,5	0	36
Бавовна	0,0	100,0	0
Інші продовольчі товари	21,6	38,2	36
Риба та морепродукти	33,8	3,1	36
Мінерали та метали	5,9	70,6	20
Нафта	1,1	94,4	20
Хімікати	2,6	86,8	20
Деревина, папір тощо	11,5	42,7	20
Текстиль	11,4	43,2	20
Одяг	19,6	1,8	20
Шкіра, взуття тощо	13,6	31,8	20
Машини	3,2	84,0	20
Електроніка	6,3	68,7	20
Транспортні засоби	7,9	60,7	20
Інші промислові товари	5,3	73,4	20

Джерело: https://unctad.org/system/files/official-document/wto2018_en.pdf

Кількісні обмеження та заборони

Кількісні обмеження на імпорт у Тунісі регулюються Законом №94-41 від 1994 року, останні зміни до якого було внесено у 2001 році. Також у Тунісі діє заборона на весь імпорт з Ізраїлю.²

Крім того, ряд товарів виключено з режиму вільного імпорту з міркувань безпеки, моралі, з метою охорони здоров'я, громадськості чи з метою захисту флори та фауни або культурної спадщини Тунісу (Таблиця 2.2).

Таблиця 2.2: Товари, виключені з режиму вільного імпорту

HS	Товар	Тарифна позиція на 9-значному рівні	% від загальної кількості тарифних ліній
	Усі товари	829	7,2
01	Живі тварини (свині)	6	6,3
02	Свинина	47	18,1
04	Молоко та вершки, масло	13	6,2
08	Фініки	1	0,8
10	Крупи	1	1,1
11	Крохмаль кукурудзяний	1	1,2
12	Олійні рослини (коноплі, мак)	3	3,7
13	Камедь, смоли та живиця (опій, коноплі)	2	12,5
20	Томати	8	2,5
22	Пиво, виготовлене із солоду	3	1,6
25	Сірка	2	2,2
26	Руди, шлаки та зола	7	15,9
27	Нафтові олії та олії, отримані з бітуму	10	4,9
28	Неорганічні хімікати	66	23,7
29	Органічні хімікати	73	15,5
30	Фармацевтика	8	10,7

² https://www.wto.org/english/tratop_e/tptr_e/s341_e.pdf

HS	Товар	Тарифна позиція на 9-значному рівні	% від загальної кількості тарифних ліній
31	Аміачна селітра та солі	4	12,9
36	Вибухові речовини	17	89,5
38	Інші продукти хімічного походження	99	52,4
39	Пластик та товари з нього	5	2
40	Використані шини	6	4,5
41	Шкіра та відходи з неї	1	1
46	Товари із соломи та еспарто	1	4,3
49	Поліграфічні товари	4	11,4
57	Килими ручної роботи	36	72
58	Тканини ручної роботи	2	2,8
63	Інший текстиль та вживаний одяг	9	11
71	Перлини, дорогоцінне каміння та метали, ювелірні вироби, монети	95	93,1
72	Залізо та сталь (відходи)	12	2,8
73	Вироби із заліза та сталі	1	0,3
74	Мідь та вироби з неї	3	3,8
75	Нікель та вироби з нього	2	10,5
76	Алюміній та вироби з нього	3	3,6
78	Свинець та вироби з нього	1	7,1
79	Цинк та вироби з нього	1	7,7
80	Олово та вироби з нього	1	10
81	Інші неблагородні метали	19	27,1
82	Вироби зі слонової кістки	7	6,4
84	Машини та механічні прилади	32	2,9
85	Акумулятори та батареї	7	1

HS	Товар	Тарифна позиція на 9-значному рівні	% від загальної кількості тарифних ліній
87	Вживані автомобілі	85	28,7
88	Літаки та космічні апарати	18	69,2
89	Кораблі, катери та інший водний транспорт	21	51,2
90	Оптичне обладнання	9	3
91	Годинники, золоті	28	38,9
93	Зброя та боєприпаси	22	100
94	Лампи та апарати зі скла	5	4,6
96	Різні готові товари	17	16,2
97	Витвори мистецтва	5	71,4

Джерело: https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s341_e.pdf

Ряд товарів перед імпортом потребує технічної перевірки відповідно до Закону №98-106 від 1998 року. Мета цієї перевірки – захист національного виробника від імпортних товарів. Відповідно до експортних та виробничих потужностей формується перелік товарів, які проходять огляд (Таблиця 2.3).

Таблиця 2.3: Товари, що підлягають огляду перед імпортом до Тунісу, 2019

Тарифна позиція	Товар
160414	Консервований тунець
1806	Шоколад та інші продукти харчування, що містять какао
1901	Солодовий екстракт; харчові продукти з борошна, круп, шроту, крохмалю або солодового екстракту, що містять какао або містять какао менше 40% від маси
1905	Хліб, солодощі, тістечка, печиво та інші хлібобулочні вироби
2005 та 2006	Консервовані овочі
2007 та 2008	Джеми, желе, мармелад та консервовані фрукти
2009	Фруктові та овочеві соки
2103	Соуси та заготовки до них, приправи, суміші приправ, гірчиця, зерна гірчиці, борошно

Тарифна позиція	Товар
2106	Консерви, не зазначені в інших місцях
2202	Води, включаючи мінеральні та газовані води
4411	ДВП із дерева або інших деревних матеріалів

Джерело:

[https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/report/downloadreportbyfilename?filename=List%20of%20Products%20Subject%20to%20Pre-Import%20Surveillance%20Tunis Tunisia 3-1-2019.pdf](https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/report/downloadreportbyfilename?filename=List%20of%20Products%20Subject%20to%20Pre-Import%20Surveillance%20Tunis%20Tunisia%203-1-2019.pdf)

Правила походження

У Тунісі діє дві системи щодо правил походження товарів - непреференційна та преференційна. Відповідні правила зазначено в Митному кодексі, останні зміни до якого вносилися у 2009 році.

Відповідно до ст. 21 Митного кодексу країною походження вважається країна, де товар був повністю виготовлений або видобутий/вирощений/виготовлений, якщо це стосується корисних копалин, товарів рослинного походження, живих тварин та продуктів їхнього походження; продукти, отримані в результаті полювання, риболовлі; товари, отримані на борту кораблів. Якщо товар був частково перероблений у країні, яка його експортує, то митні органи самостійно визначають ступінь обробки цього товару.

Преференційні правила походження застосовуються до країн, з якими укладено зони вільної торгівлі. Відповідні положення про правила походження зазначені в угодах. Проте преференційні умови про правила походження товарів застосовуються також для Сирії та Палестини. Ці країни ввозять свої товари до Тунісу відповідно до правил походження товарів, зазначених в Агадірській угоді.³

Стандарти та технічне регулювання

У 2009 році Уряд Тунісу прийняв Закон №2009-38, який визначає стандарти до товарів. Цей закон враховує стандарти СОТ, міжнародні та європейські стандарти. У 2015 році в Тунісі нараховувалося 17 291 стандарт, із якого 96% відповідали міжнародним стандартам чи тим, які діють у Франції. Дві третини цих стандартів стосуються аналізу та тестування продукції, інші – специфікації продукції.

Для того, щоб експортер отримав підтвердження відповідності стандарту якості, що діє в Тунісі, необхідно подати заявку до Національного інституту стандартизації та промисловості, який розглядає заявку та створює групу для перевірки товару. Ця група бере зразки товарів для обстеження та готує попередній результат перевірки. Залежно від результатів перевірки директор Національного інституту стандартизації та промисловості виносить остаточне рішення щодо присвоєння туніського сертифіката якості товарів. Право на використання сертифіката дається на один рік, після чого може бути поновлено.⁴

Туніс також прийняв стандарти ISO 9001. Національний інститут стандартизації та промисловості відповідає за розробку та впровадження національних стандартів та сертифікації підприємств відповідно до ISO 14000. Також ряд фірм із сектору промисловості вже запровадили стандарт ISO 9001.

Рада Тунісу з акредитації – національне агентство Тунісу з акредитації - здійснює оцінку та акредитацію органів, які відповідальні за перевірку товарів на відповідність стандартам. Також Туніс має укладену

³ https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s341_e.pdf

⁴ https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s341_e.pdf

Угоду про взаємне визнання між Радою Тунісу з акредитації та Міжнародною організацією з акредитації лабораторій та Європейською організацією з акредитації лабораторій. У Тунісі також можуть працювати іноземні лабораторії з перевірки товарів на відповідність стандартам.⁵

Крім того, на упаковці товару обов'язково повинна бути етикетка арабською, французькою та англійською мовами. Арабською має бути зазначено:

- назву компанії-імпортера;
- контакти компанії-імпортера;
- дату виготовлення та термін придатності товару;
- склад товару.

Для продовольчих товарів обов'язковим є дотримання стандартів, розроблених ЄС та зазначених у Регламенті (ЄС) № 178/2002.⁶

При імпорті товарів обов'язковою є наявність таких документів:

- попередньо заповнена онлайн-декларація;
- дозвіл на виробництво та споживання (Autorisation de Mise à la Consommation), отриманий від Міністерства торгівлі;
- торговельна накладна;
- Сертифікат про походження товарів;
- Сертифікат щодо пакування;
- Коносамент;
- Технічне повідомлення, де описано склад продукту, кількість партії, дата виробництва та термін придатності, вимоги до безпеки товару, правила зберігання, дотримання, сертифікат та аналіз якості товару;
- інші документи на вимогу органів, що перевіряють.

Час, необхідний для перевірки митної декларації, – 45 хв. Плата за митний огляд становить 3% від вартості товарів.⁷

Технічний контроль за товарами

З 2010 року 11% тарифних ліній при імпорті до Тунісу підлягають технічному контролю. Попередньо імпортер заповнює електронну форму на сайті Міністерства торгівлі, де зазначає свій товар. Технічний контроль за товарами здійснюється з метою захисту охорони здоров'я споживачів.

Технічний контроль за товарами не передбачено на таку категорію товарів: корисні копалини та напівфабрикати для професійного використання імпортерів у зв'язку з їхньою промисловою, сільськогосподарською, ремісничою або туристичною діяльністю; імпортні зразки; рекламний матеріал для щоденного використання; товари, призначені для виставок, а не для продажу на внутрішньому ринку; товари, завезені дипломатичними представництвами; товари, імпортовані туніським Червоним півмісяцем (організація, що надає гуманітарну допомогу); товари, імпортовані як подарунки для органів влади та державних адміністративних установ; товари, що були спершу експортовані, а потім повернуті назад.

Решта товарів класифікується відповідно до трьох категорій: категорія А, категорія В, категорія С.

⁵ <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/tunisia-standards-trade>

⁶ <https://santandertrade.com/en/portal/international-shipments/tunisia/packaging-and-standards>

⁷

https://agriexchange.apeda.gov.in/IR_Standards/Import_Regulation/FoodandAgriculturalImportRegulationsandStandardsReportTunisTunisia752019.pdf

Товари категорії А піддаються перевірці на якість у лабораторіях. Основна мета – захист споживачів від неякісних товарів, чесна конкуренція з іншими виробниками, захист від підробок (Таблиця 2.4).

Таблиця 2.4: Товари з категорії А, що підлягають лабораторному огляду

HS	Товар	Відповідальний за перевірку орган
0601-0602	Цибулини та бульби	Міністерство сільського господарства
0701-0713	Овочі	Міністерство сільського господарства
0903-0910	Мате та спеції	Міністерство сільського господарства та Міністерство торгівлі
1001-1008	Зернові культури для посіву	Міністерство сільського господарства
1101-1104 1107-1108	Товари борошномельного виробництва	Міністерство торгівлі
1201-1214	Насіння та фрукти	Міністерство сільського господарства
1503	Смалений стеарин, олеостеарин	Міністерство торгівлі
1509-1518	Рослинні жири та олії	Міністерство торгівлі
1701, 1702, 1704	Кондитерські вироби із вмістом цукру	Міністерство торгівлі
1806	Какао	Міністерство торгівлі
1901-1905	Суміші для немовлят	Міністерство торгівлі та Міністерство охорони здоров'я
2001-2009	Суміші з фруктів та овочів	Міністерство торгівлі та Міністерство охорони здоров'я
2101-2106	Різні харчові продукти	Міністерство торгівлі
2202	Напої	Міністерство торгівлі
2302-2309	Корм для тварин	Міністерство сільського господарства
2524	Азбест	Міністерство охорони здоров'я

HS	Товар	Відповідальний за перевірку орган
2801	Хлор	Міністерство промисловості
2844-2845	Радіоактивні хімічні елементи, ізотопи	Міністерство охорони здоров'я
3006	Реагенти, стоматологічна продукція	Міністерство охорони здоров'я
3303-3307	Парфумерія, засоби для волосся та очей, зубна паста, засоби для гоління	Міністерство торгівлі та охорони здоров'я
3401	Мило, для медичного використання включно	Міністерство торгівлі та охорони здоров'я
3407	Глина для ліплення для дітей	Міністерство торгівлі
3808	Побутові дезінфікуючі засоби	Міністерство охорони здоров'я
3821-3822	Товари для медичних діагностичних цілей, продукти діагностики in vitro	Міністерство охорони здоров'я
3921	Упаковка для харчових продуктів	Міністерство торгівлі
3926, 7013	Пляшечки для годування з пластику або скла	Міністерство торгівлі та охорони здоров'я
4014 - 4015	Презервативи, рукавички, товари з гуми	Міністерство охорони здоров'я
6401 - 6405	Взуття	Міністерство торгівлі
6812	Виготовлений азбест	Міністерство охорони здоров'я
6911-6912	Порцеляна, посуд	Міністерство торгівлі
7007	Скло	Міністерство торгівлі
7303-7306	Труби для нафто- і газопроводів	Міністерство промисловості
7311	Ємності для стисненого або скрапленого газу	Міністерство промисловості
7321,7323	Кухонні прилади, предмети побуту	Міністерство торгівлі

HS	Товар	Відповідальний за перевірку орган
7419	Ємності для міді для стиснення або зрідження газу	Міністерство промисловості
7613	Ємності з алюмінію для пресованого або скрапленого газу	Міністерство промисловості
8402-8403, 8405	Котли	Міністерство промисловості
8418	Холодильники	Міністерство торгівлі
8450	Пральні машини	Міністерство торгівлі
8414-8416, 8419	Компресори, водонагрівачі, вентилятори, кондиціонери	Міністерство торгівлі, Міністерство охорони здоров'я та Міністерство промисловості
8421	Фільтри для гемодіалізу	Міністерство охорони здоров'я
8424, 8426, 8427, 8428	Вогнегасники, дорожні крани, перевізники, підйомники	Міністерство промисловості
8450	Посудомийні машини	Міністерство торгівлі
8471, 8473	Комп'ютери та їхні складові	Міністерство ІКТ
8481	Клапани газозахисні	Міністерство промисловості
8517, 8520, 8524-8529	Телекомунікаційне обладнання, радіолокація, радіонавігація та обладнання для радіомовлення	Міністерство ІКТ
8504, 8506	Батареї	Міністерство торгівлі
8509	Електричні прилади	Міністерство торгівлі
8516	Водонагрівачі та інші побутові електроприлади	Міністерство торгівлі
8527, 8529	Приймачі радіомовлення, антени	Міністерство торгівлі та Міністерство ІКТ
8536	Запобіжники, вимикачі,	Міністерство торгівлі
8539	Лампи	Міністерство торгівлі

HS	Товар	Відповідальний за перевірку орган
8542-8544	Інтегральні схеми	Міністерство торгівлі та Міністерство ІКТ
8708	Резервуари для газоподібного палива	Міністерство промисловості
9018-9019, 9021-9022, 9025	Медичні апарати, медичні термометри, вимірювальні апарати	Міністерство охорони здоров'я
9501-9503	Візочки та іграшки	Міністерство торгівлі
9608-9609	Ручки, свинцеві олівці	Міністерство торгівлі

Джерело: https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s341_e.pdf

До товарів категорії В належать товари, які є менш ризикованими для здоров'я людини. До них належать: предмети одягу, пряжа та тканини, папір та картон, вироби із заліза та сталі, електричні машини, побутова техніка, що не включена до категорії А. Відповідальним органом за цю категорію товарів є митниця. При імпорті цих товарів необхідно надати сертифікат якості, який підтвердить технічні характеристики товарів.

Товари зі списку С перевіряються відповідно до специфікацій цих товарів, де зазначаються характеристики товару, що імпортується. Іноді відповідальний за перевірку орган може віддати товар на перевірку до лабораторії. Технічні характеристики товарів із цієї категорії стосуються переважно вимог до зберігання. До категорії С належать в основному сільськогосподарські товари (зерно) та мінеральні продукти.⁸

Санітарні та фітосанітарні заходи

Санітарні та фітосанітарні заходи в Тунісі регулюються відповідно до закону №99-24 від 1992 року та поправками до нього 1999 та 2001 років.

При імпорті тварин та рослин необхідна наявність сертифікатів (сертифікат здоров'я та походження для живих тварин, м'ясних продуктів, необроблених шкір, овочів, харчових добавок, кормів для тварин, бджіл, меду тощо). Також при імпорті харчових продуктів та кормів для тварин вимагається свідоцтво про не радіоактивність.

При імпорті рослин фітосанітарний сертифікат, виданий у країні-експортері, повинен відповідати моделі IPPC та повинен бути перекладений арабською, французькою або англійською мовами. Також такий сертифікат повинен містити додаткові відомості про країну-походження. Фітосанітарний сертифікат та огляд імпорту не потрібен для переробленої сільськогосподарської продукції (олія, рослинні жири, консервовані продукти, крохмаль, борошно) та для сільськогосподарської продукції, яка призначена для подальшої переробки (кава, какао, хміль, спеції, приправи, ладан).

При імпорті живих тварин враховується також поточна ситуація зі станом захворюваності тварин у країні-експортері, регіоні, на фермі, де була вирощена тварина.

Міністерство сільського господарства затверджує перелік країн, із яких можливий імпорт рослин та тварин відповідно до поточної ситуації щодо захворюваності у світі.

⁸ https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s341_e.pdf

Також на кордоні проводять огляд та відбирають проби для лабораторного аналізу тварин та рослин. Насіння підлягає обов'язковому лабораторному дослідженню. У випадку виявлення захворювань серед тварин, тварини відбувають карантин відповідно до встановлених термінів для хвороби.

При імпорті пестицидів необхідний також додатковий сертифікат, виданий відповідальним органом у країні-експортері про безпеку та методи застосування пестицидів відповідно до загальних принципів токсикології.

За дотримання вимог відповідає ветеринарна служба на кордоні (Туніс має 27 наземних, морських та повітряних прикордонних пунктів). Санітарні та фітосанітарні норми Тунісу відповідають міжнародним стандартам.⁹

Торговельні бар'єри, пов'язані з імпортом

2017 року Туніс ратифікував Угоду СОТ про спрощення процедур у торгівлі. Відповідно, з того часу влада Тунісу вирішила лібералізувати імпорتنі операції. Так, наразі на 97% товарів, що імпортуються, не потрібно отримувати попередній дозвіл.

До нетарифних бар'єрів, які використовуються в Тунісі, відносяться ліцензії та квоти на деякі види товарів. Зокрема, до цих товарів відносяться: споживчі товари, які відповідають місцевим еквівалентам, товари, виготовлювані галузями, що розвиваються в країні, або товари, виробництво яких вважається достатнім у країні. До основних категорій товарів, на які діють обмеження на імпорт, відносяться фармацевтика та автомобілі, особливо пасажирські. Так, квоти на імпорт цих товарів формуються відповідно до обсягів, які були вироблені компаніями в Тунісі. Для отримання ліцензії імпортери товарів повинні звернутися до уряду Тунісу.

Митна перевірка – ще одна перешкода, з якою стикаються імпортери, оскільки досить часто митні органи після проведення технічної перевірки та перевірки на якість можуть відмовити у ввезенні товару до Тунісу.

Сільськогосподарські товари часто обкладаються високими митами, а іноді застосовується принцип квотування. Преференційні тарифні ставки при імпорті сільськогосподарської продукції надаються товарам із країн Близького Сходу та Північної Америки.

Також при імпорті деяких товарів до Тунісу необхідно сплатити податок на додану вартість. Базова ставка ПДВ у Тунісі становить 18, 12 та 6%, проте більшість товарів обкладається ставкою у 18%. ПДВ розраховується як базова ціна за товар плюс імпортне мито, плюс додаткові збори та податки на споживання. Ставка податку на споживання складає від 10-ти до 150-ти відсотків у залежності від категорії товару. Ставка податку на споживання для автомобілів із потужними двигунами становить 277%, для автомобілів, оснащених газовим обладнанням, та дизельних – 360%. Автомобілі класу люкс продаються відповідно до цін офіційних дистриб'юторів.

У країну заборонено імпортувати будь-які наркотичні засоби та продукцію порнографічного характеру.¹⁰

Законодавством Тунісу забороняється вивезення іноземної валюти з Тунісу як оплати імпорту, поки до банку не буде подано всю необхідну документацію, яка підтверджує імпорتنу операцію (акредитив).¹¹

Ліцензії, податки та заборони на експорт

Для того, щоб здійснювати імпорт до Тунісу, імпортер повинен зареєструватися в Центральному бізнес-реєстрі. Уся необхідна документація подається онлайн на сайті Міністерства торгівлі.

⁹ https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s341_e.pdf

¹⁰ <https://www.export-u.com/CCGs/Tunisia%20CCG%202017.pdf>

¹¹ <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/tunisia-import-requirements-and-documentation>

Для стримування імпорту металевого брухту з нержавіючої сталі, міді та латуні, сирової нафти та олій, отриманих із бітумних корисних копалин, сплачується податок за ставкою 1,5% від митної вартості імпортованого товару. На оливкову олію діє ставка 1% від митної вартості. У випадку, якщо ці товари виготовляються іноземними виробниками в зонах, де діє особливий режим, імпорт цих товарів не обкладається податками.

У Тунісі діє заборона на експорт деяких товарів та послуг. Так, країна в 1994 році прийняла Постанову №94-1742, яка визначає товари, які заборонено експортувати, до цих товарів, зокрема, відносяться всі товари, експорт яких заборонений відповідно до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої флори та фауни, які знаходяться під загрозою зникнення.¹²

Крім того, існують також товари, які можна експортувати за попередньо отриманим дозволом від Міністерства торгівлі, який діє протягом шести місяців. Основна мета такого заходу – запобігання утворенню дефіциту товарів на внутрішньому ринку та доступ сировини для національних виробників. До цих товарів, зокрема, відносяться:

- зерно та продукти, виготовлені із зерна;
- кормові культури та корми для тварин;
- патока;
- макуха;
- певні види мінералів;
- відходи та брухт із заліза, сталі, міді та алюмінію;
- вугілля та нафтопродукти;
- певні хімічні елементи та ізотопи;
- добрива;
- необроблені та пошкоджені шкури тварин;
- канцелярські товари;
- дорогоцінні метали та їхні відходи;
- вісмут, кобальт, титан, берилій, сурма, цирконій та виготовлені з них товари;
- літаки, повітряні кулі, дирижаблі, парашути та кораблі¹³.

Захист інтелектуальної власності

Згідно з Індексом глобальної конкурентоспроможності 2019,¹⁴ що публікується Всесвітнім економічним форумом, Туніс займає 87-ме місце серед 141-ї країни світу в загальному рейтингу, однак за рівнем захисту прав власності Туніс займає 100 місце з 45-ма балами зі 100 можливих.

Туніс є членом Всесвітньої організації інтелектуальної власності, а також підписантом ряду міжнародних договорів, які регулюють права інтелектуальної власності, серед яких Паризька конвенція про охорону промислової власності, Бернська конвенція про захист літературних та художніх творів, Договір про патентну кооперацію тощо.

2015 року Туніс прийняв Закон №2015-303, який регулює захист торгових марок, зокрема передбачає процедуру реєстрації нових торгових марок. Новий Закон відповідає міжнародним процедурам реєстрації торгових марок, оскільки раніше Туніс часто критикували за недотримання прав інтелектуальної власності та підробку торгових марок.¹⁵

¹² <https://cites.org/sites/default/files/fra/app/2013/F-Appendices-2013-06-12.pdf>

¹³ https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s341_e.pdf

¹⁴ http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

¹⁵ https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s341_e.pdf

Індустріальні парки

У 1993 році в Тунісі було створено 2 індустріальні парки (Таблиця 2.5). Ці парки перебувають під наглядом митних служб Тунісу, де створена окрема митна служба, яка займається митним оформленням діяльності підприємств та наглядом за всіма операціями, які здійснюються в парках. Відповідно до законодавства, яке регулює економічну діяльність індустріальних парків, товари, виготовлені в межах цих парків, можуть вільно імпортуватися.

Таблиця 2.5: Індустріальні парки Тунісу

Назва парку	Основна діяльність
Зарзіс	Реалізація капіталомістких проєктів у сфері промисловості, які стосуються видобутку нафти та газу та їхньої переробки та їх логістика.
Бізерта	Машинобудування та виробництво електроніки, вироблення електроенергії, військово-морських та прогулянкових катерів, фармацевтична промисловість, виготовлення пластмас та їх подальша обробка, виготовлення текстилю та обробка шкір; торгівля товарами та послугами

Джерело: https://www.wto.org/english/tratop_e/tptr_e/s341_e.pdf

Механізм вирішення спорів

Туніс застосовує механізм вирішення спорів, прийнятий СОТ. Відповідно, існує два базові методи вирішення спорів: консультації зі стороною, проти якої країна подає позов, та залучення третьої сторони для консультацій та розслідувань. Наразі Туніс має два невирішені спори:

1. 21.02.2019 року Туніс поскаржився в СОТ на Марокко у зв'язку з порушенням ряду статей Генеральної угоди з тарифів та торгівлі, через використання антидемпінгових заходів на імпорту шкільних посібників із Тунісу. До розслідування цього випадку залучені Бразилія, Канада, Китай, країни ЄС, Японія, Мадагаскар, Росія та США. 28 липня 2021 року Комісія оприлюднила звіт, де визнала винною Марокко в порушенні ряду статей. Проте 4 серпня 2021 року Марокко подала апеляцію проти цього рішення. Розгляд справи триває і далі.¹⁶
2. 05.07.2018 року Туніс запросив консультації в Марокко через застосування антидемпінгових заходів на імпортовані шкільні посібники. Консультації тривають і зараз.¹⁷

2.2. Угоди про вільну торгівлю, укладені Тунісом

Станом на серпень 2021 року Туніс має сім угод про вільну торгівлю та дві угоди про торговельні преференції (Рисунок 2.1):

- ЄС (1995);
- Панарабська ЗВТ (1997);
- ЗВТ у рамках економічного співробітництва країн Східної та Південної Африки (КОМЕСА) (2000);
- Агадірська угода (2004);
- Туреччина (2004);

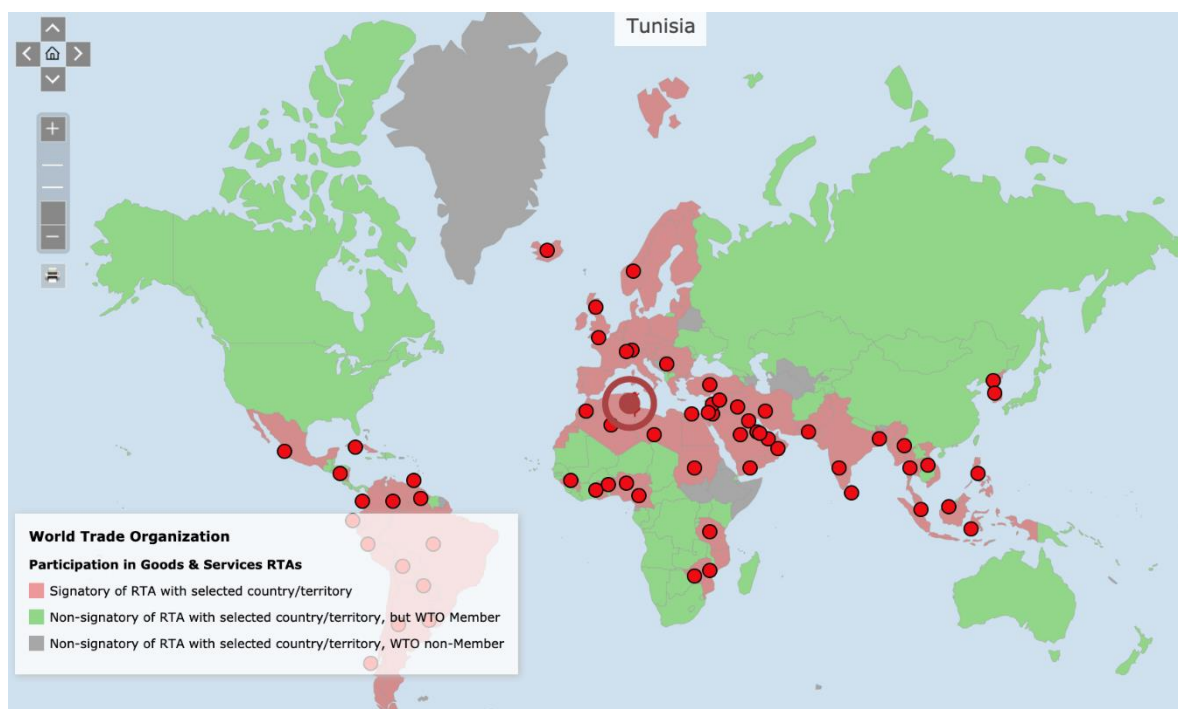
¹⁶ https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds578_e.htm

¹⁷ https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_maps_e.htm?country_selected=TUN&sense=c

- ЄАВТ (2004);
- Велика Британія (2019);
- Протокол про торгівлі преференції (1971);
- Угода про Глобальну систему торгових преференцій між країнами, що розвиваються (1988).

Ці Угоди про ЗВТ регулюють торгівлю Тунісу з 59-ма країнами світу, а преференційні угоди – з 56-ма країнами світу. Усі ЗВТ стосуються виключно торгівлі товарами. Також Туніс та країни ЄС ведуть перемовини щодо укладання нової Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ).

Рисунок 2.1: Мапа Угод про вільну торгівлю Тунісу

Джерело: <https://www.wto.org/>

ЗВТ із ЄС

Зона вільної торгівлі між Тунісом та країнами ЄС – перша та, мабуть, ключова угода для Тунісу. Угода була підписана 1995 року, а набрала чинності 1998 року. Кінець імплементаційного періоду завершився у 2009 році.

Угода охоплює лише торгівлю товарами. Сторони домовились про поступове взаємне зниження/скасування ввізних мит протягом перехідних періодів, які в деяких випадках склали 12 років. Наразі без тарифів до Тунісу ввозиться 93,6% від загального імпорту ЄС та 97,3% експорту Тунісу до ЄС. Середній зважений тариф становить 1,7% у Тунісі та 0,6% у ЄС. Також ЄС застосовує ряд тарифних квот на товари походженням із Тунісу.

Правила походження в рамках ЗВТ із ЄС регулюються Конвенцією Пан-Євро-Мед, що дозволяє використовувати діагональну кумуляцію між її учасниками, що мають взаємні ЗВТ. Так, продуктом, виготовленим у країні-походження, вважається продукт повністю виготовлений у країні-походження. Перевірка достатнього вмісту місцевої переробки можлива:

- за допомогою правил, визначених для кожного окремого товару;
- при переліку випадків, коли можлива недостатня обробка (без зазначень країни-походження);

- при зміні 4-значного коду товарної позиції для вмісту місцевої доданої вартості чи інших критеріїв, загальна вартість яких не перевищує 10% від ціни франко-порт (або 8% для товарів HS 50-63).

Крім того, Угодою передбачається, що немитні збори продовжують діяти у вигляді податку на споживання на такі товари, як вина та алкогольні напої, автомобілі, товари класу люкс, макаронні вироби, йогурти та килими.

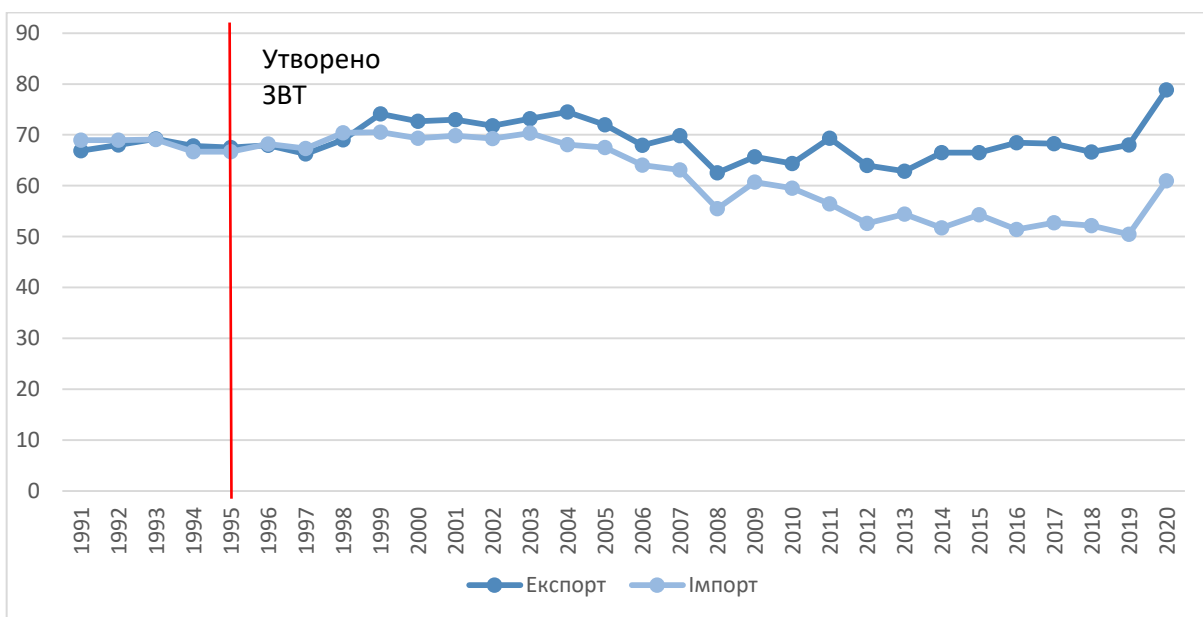
У рамках Угоди також передбачається співпраця між сторонами з метою гармонізації санітарних та фітосанітарних норм Тунісу до стандартів ЄС, а також дотримання норм СФЗ, визначених у ст. 20 Угоди ГАТТ.

Сертифікація товарів проводиться відповідно до стандартів, визначених у ЄС.

Якщо виникають суперечки щодо процедури перевірки товарів, які не можуть бути вирішені між митними органами, що перевіряють товари або які, на думку імпортера, проводяться з порушеннями Угоди, то вони передаються на вирішення Комітету асоціації. У всіх інших випадках спори вирішуються в межах законодавства, яке визначено в країні-імпортері та країні-експортері.¹⁸

Після підписання Угоди про створення ЗВТ Туніс поступово почав нарощувати експорт до країн ЄС. Основними експортними партнерами для Тунісу в ЄС є Франція (30,6% від загального експорту у 2020 році), Італія (17,4%) та Німеччина (14,2%). При цьому Туніс має позитивний торговельний баланс із країнами ЄС. Основними ж імпортними партнерами у 2020 році були аналогічні до експортних, але з меншою часткою торгівлі товарами (Графік 2.2).

Графік 2.2: Частка торгівлі товарами між Тунісом та ЄС у загальному експорті -імпорті, 1991 - 2020 роки, %

Джерело: <https://wits.worldbank.org/Default.aspx?lang=en>, <https://www.intracen.org/>

¹⁸[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0330\(01\)&from=EN#ntr1-L_1998097EN.01003201-E0001](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0330(01)&from=EN#ntr1-L_1998097EN.01003201-E0001)

Панарабська зона вільної торгівлі

Панарабська зона вільної торгівлі (ПАЗВТ), крім Тунісу, охоплює також такі країни: Бахрейн, Єгипет, Ірак, Кувейт, Ліван, Лівія, Марокко, Оман, Йорданія, Катар, Саудівська Аравія, Судан, Сирія, ОАЕ та Ємен.

Угода була підписана в 1997 році, а набула чинності 1998 року й охоплює тільки торгівлю товарами. З 2005 року країни-учасниці не застосовують ввізні мита у взаємній торгівлі щодо товарів з часткою не менше 40% арабського походження.¹⁹ Для підтвердження арабського походження товари супроводжуються сертифікатом походження (CO), виданим відповідними органами країни-виробника. Достатня обробка товару базується на таких правилах:

- правила, визначені країнами-учасницями Угоди (50% тарифних ліній), зміна 4-значного коду товарної позиції для вмісту місцевої доданої вартості чи інших критеріїв;
- мінімальна додана вартість країни-експортера складає 40% від кінцевої ціни франко-порт на визначені промислові та сільськогосподарські товари²⁰.

Згідно з положеннями ПАЗВТ нетарифні бар'єри, які використовуються для обмеження імпорту (кількісні, монетарні, адміністративні тощо), не можуть застосовуватись до товарів арабського походження.

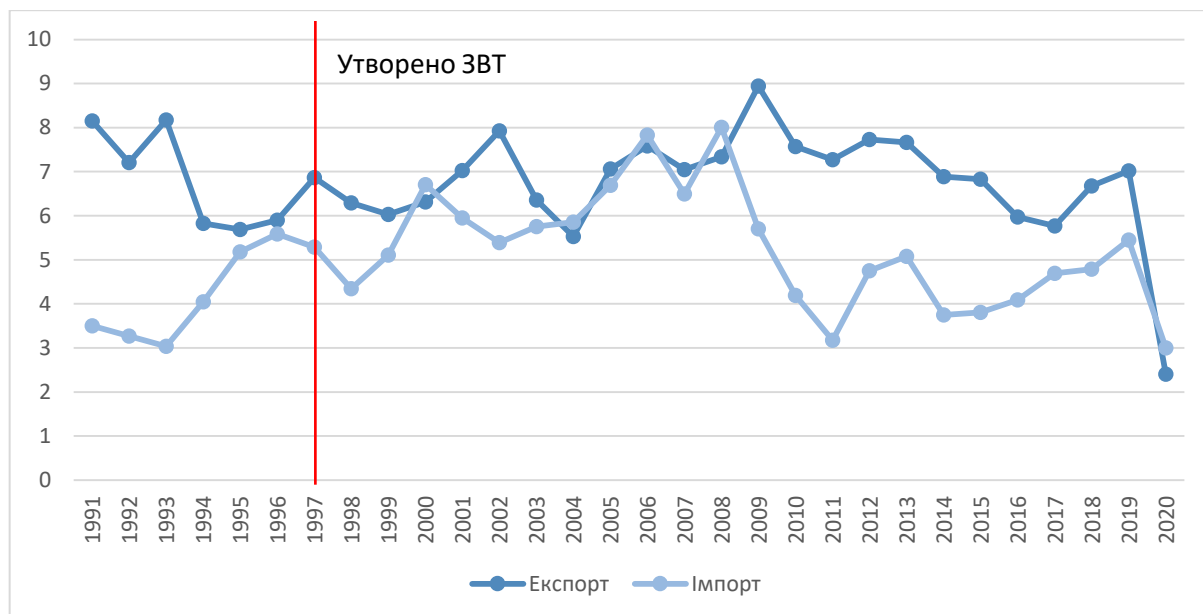
Спори, які можуть виникнути внаслідок виконання ПАЗВТ, передаються до Ради для їх подальшого розгляду. Потім Рада може передати їх до відповідального комітету чи підкомітету. Також спори можуть бути врегульовані за допомогою положень, які зазначені в Главі 6 Об'єднаної угоди з інвестицій арабського капіталу в країні арабського походження (United Agreement for the Investment of Arab Capital in Arab States) та додатку до нього. У кожному конкретному випадку Рада визначає спосіб урегулювання суперечок.

Торгівля у рамках Панарабської ЗВТ для Тунісу характеризується позитивною динамікою, за винятком декількох років. Основним експортним партнером є Марокко (1,6% від загального експорту у 2020 році) та Єгипет (0,5%). Решта країн займають незначну частину в експорті. Ключовими імпортними партнерами для Тунісу виступають Єгипет та Саудівська Аравія, 1,6 та 0,9% відповідно (Графік 2.3).

¹⁹ <http://documents1.worldbank.org/curated/en/311581468275088490/pdf/WPS5031.pdf>

²⁰ <http://rtais.wto.org/UI/PublicSearchByMemberResult.aspx?MemberCode=788&lang=1&redirect=1>

Графік 2.3: Частка торгівлі товарами між Тунісом та країнами-учасниками Панарабської ЗВТ у загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %

Джерело: <https://wits.worldbank.org/Default.aspx?lang=en> , <https://www.intracen.org/>

ЗВТ у рамках економічного співробітництва країн Східної та Південної Африки

Зона вільної торгівлі в рамках економічного співробітництва країн Східної та Південної Африки (ЗВТ КОМЕСА) була підписана у 2000 році. Крім Тунісу, до неї входять Бурунді, Коморські острови, Джибуті, Єгипет, Кенія, Лівія, Мадагаскар, Малаві, Маврикій, Руанда, Сейшельські острови, Судан, Уганда, Замбія та Зімбабве. Передбачається, що в подальшому ця ЗВТ трансформується в Митний союз між цими країнами.

Угода охоплює тільки товари. Відповідно до положень Угоди країною походження товару вважається та країна, яка зазначена на маркуванні товару, незважаючи на частку доданої вартості. Середній тариф складає 9,3%, але до 2030 року повинні бути усунені всі тарифи, мита та інші нетарифні обмеження.

В Угоді визначено, що країни повинні співпрацювати в галузі гармонізації політики у сфері санітарних та фітосанітарних заходів, особливо тих, які перешкоджають експорту рослин, насіння, худоби, продуктів тваринного походження, риби та продуктів її походження.

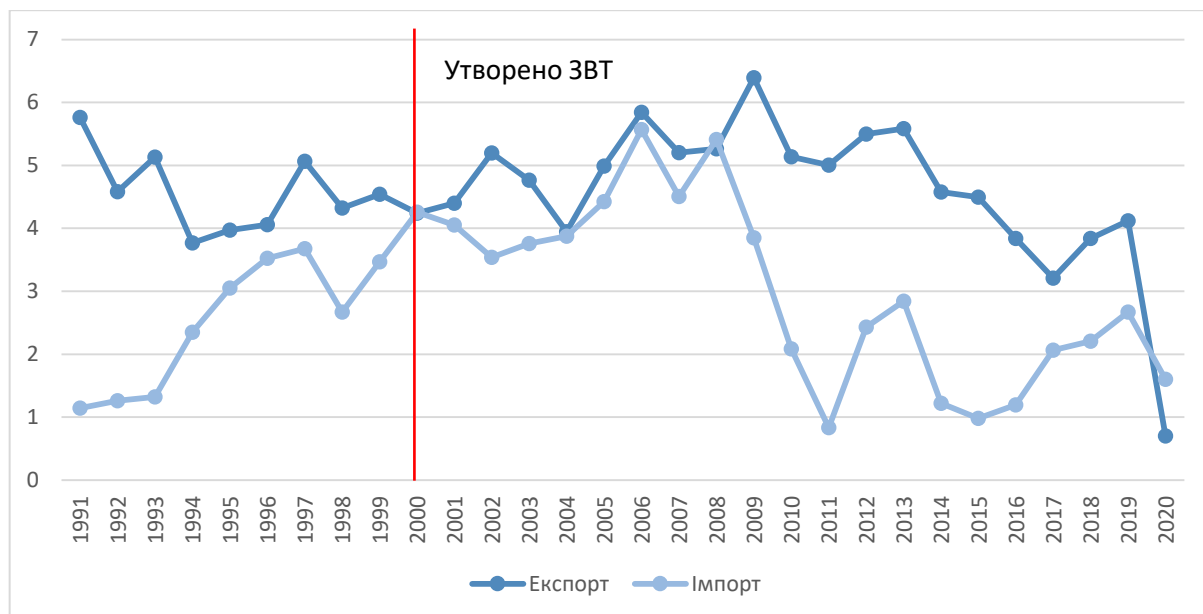
Крім того, країни планують розробити спільні торговельні стандарти.

У випадку виникнення будь-яких торговельних спорів країни-учасниці спору звертаються до судових органів третьої країни, яка є учасницею ЗВТ КОМЕСА.²¹

Обсяги торгівлі між країнами-учасниками ЗВТ КОМЕСА постійно змінюються на користь тої чи іншої країни. У загальному ж експорт та імпорт Тунісу до та з цих країн займає незначну частку в загальному товарообігу: 0,7% від загального експорту у 2020 році та 1,6% від імпорту. Це пояснюється, у першу чергу, тим, що ці країни не є основними торговельними партнерами для Тунісу (Графік 2.4).

²¹ <https://www.comesa.int/wp-content/uploads/2020/07/Comesa-Treaty.pdf>

Графік 2.4: Частка торгівлі товарами між Тунісом та країнами-учасниками ЗВТ КОМЕСА в загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %

Джерело: <https://wits.worldbank.org/Default.aspx?lang=en> , <https://www.intracen.org/>

Агадірська угода

Агадірська угода була підписана у 2004 році та набула чинності у 2007 році. Її учасниками є Йорданія, Єгипет, Марокко та Туніс, тому ця угода за своїм охопленням фактично є підсистемною у рамках ПАЗВТ.

Угода стосується промислових товарів та передбачає, що всі товари арабського походження звільняються від митних тарифів, якщо вантаж:

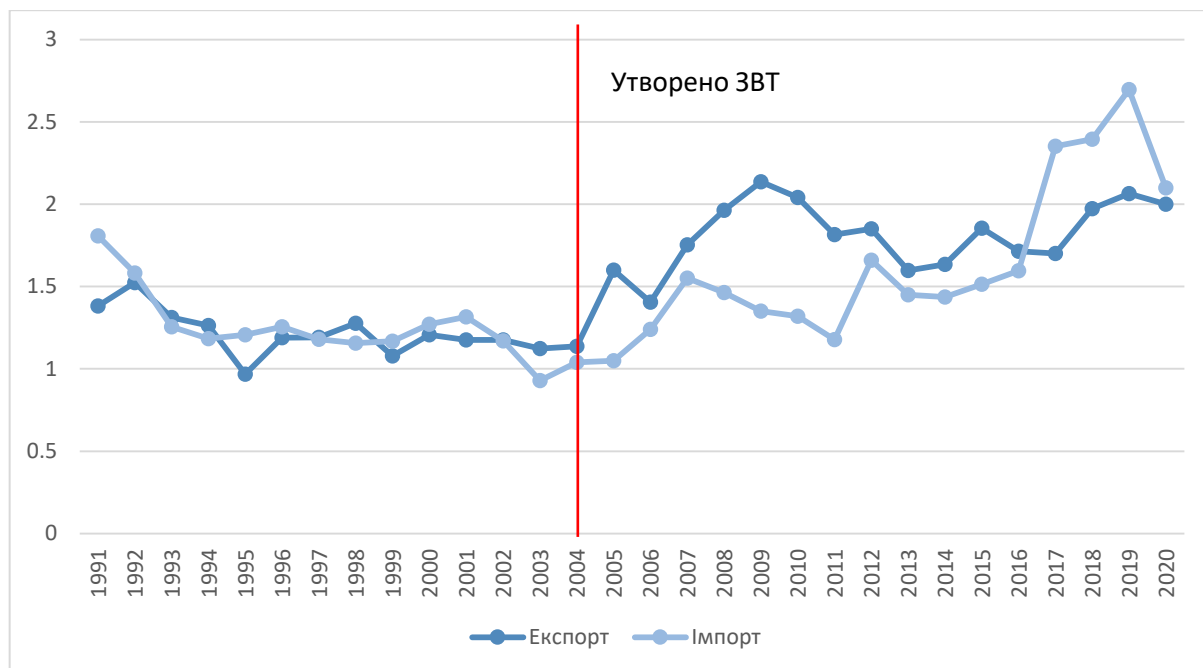
- супроводжується сертифікатом походження (CO), виданим відповідними органами країни-виробника;
- додана вартість виробництва, що створена в арабській країні, не менше 40 % його кінцевої вартості; з 1 липня 2008 р. почали діяти правила походження для конкретних продуктів.

Зниження ввізних мит відбувалось поступово протягом відносно коротких перехідних періодів.

У випадку виникнення спорів Сторона повідомляє всіх підписантів Угоди. Якщо питання не вирішується протягом 45-ти днів із дня його виникнення, то Сторони звертаються до Комітету міністрів зовнішньої торгівлі, який розглядає спір. У випадку, коли Комітет не може вирішити спір, створюється спеціальний Арбітражний комітет для розгляду цього питання протягом 30-ти днів, який виносить кінцеве рішення щодо спору.

Одразу після підписання Угоди Туніс почав нарощувати свої експортні потужності до країн-учасниць Агадірської ЗВТ. Протягом періоду з 2003 по 2016 роки експорт до цих країн перевищував показники імпорту. Проте ситуація дещо змінилася у 2017 році зі зменшенням експорту Тунісу до Єгипту, який виступає основним партнером Тунісу за Агадірською угодою (Графік 2.5).

Графік 2.5: Частка торгівлі товарами між Тунісом та країнами-учасницями Агадірської угоди в загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %

Джерело: <https://wits.worldbank.org/Default.aspx?lang=en> , <https://www.intracen.org/>

ЗБТ із Туреччиною

Угода між Туреччиною та Тунісом була підписана у 2004 році, набула чинності у 2005 році, а кінець імплементаційного періоду завершився 2014 року. Складовими Угоди виступають товари. Сторони домовились про поступове взаємне зниження/скасування ввізних мит протягом перехідних періодів, деякі з них тривали до семи років. Середня ставка тарифу складає 0,1%, проте на деякий ряд товарів, які імпортуються до Туреччини, діє принцип квотування з відповідною ставкою мита (Таблиця 2.6).

Таблиця 2.6: Квоти та мито на товари, що імпортуються до Туреччини з Тунісу

СН код	Товар	Квота (тонн)	Мито, що застосовується (%)
0804.10	Фініки	2 000	0
0302.61	Сардини	200	0
0303.74	Скумбрія	200	0
0306.13	Креветки	50	0
0307	Молюски та водні безхребетні	100	0
2103.90	Харіса	100	0
2204	Вино з винограду	1 000 гектолітрів	50% від MFN
0713.20	Нут	100	60
0713.33	Квасоля, включаючи білий горох	400	25

СН код	Товар	Квота (тонн)	Мито, що застосовується (%)
0806.20	Ізюм	50	75
0802.22	Фундук (очищений)	400	35
2007.99.98	Пюре та паста з фундука	50	43

Джерело: <https://trade.gov.tr/data/5b91073313b8770becf1e60d/f8e92dba7f5519e791b6a14373777ecf.pdf>

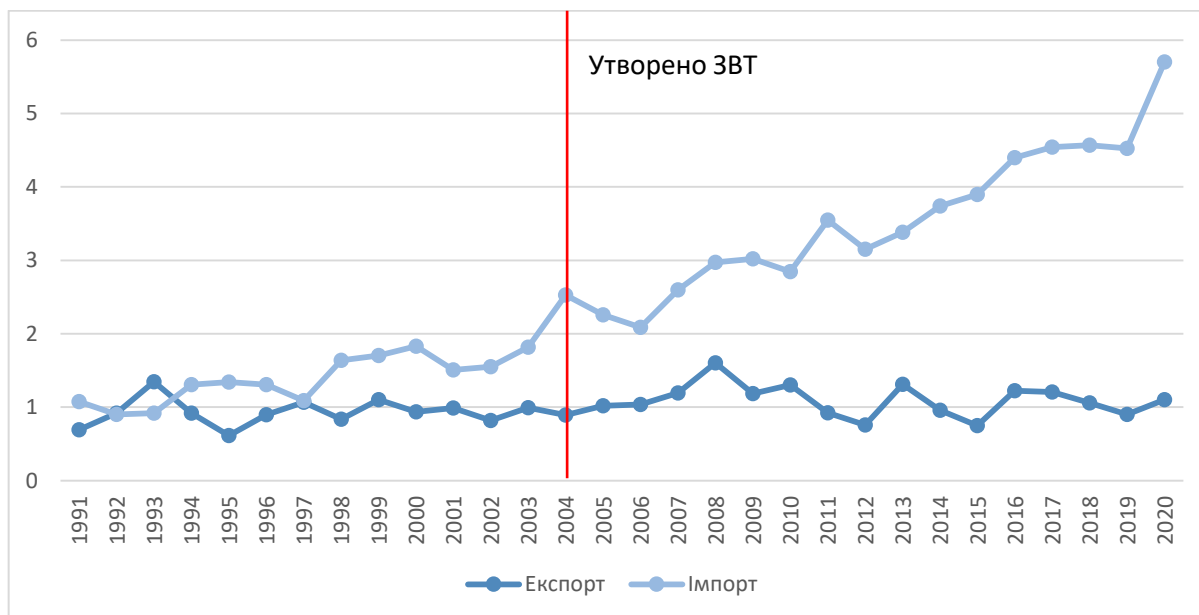
У сфері СФЗ сторони зобов'язалися використовувати правила, визначені ГАТТ 1994 року та інші чинні угоди СОТ, які стосуються СФЗ.

Відповідно до Угоди країни використовують міжнародні стандарти та норми, а також співпрацюють у напрямку їх наближення задля уникнення непорозумінь. Крім того, у ст. 37 Угоди передбачається співпраця між малими та середніми підприємствами з метою обміну стандартами якості товарів, що діють у країнах.

Якщо виникають будь-які суперечки, то сторони звертаються до Ради асоціації (її створення передбачалося Угодою), яка вирішує спір. У випадку, коли Рада не може врегулювати спір, створюється Арбітражна комісія, з трьох арбітрів (по арбітру від кожної зі сторін, а також незалежний арбітр із третьої країни, якого призначає Рада асоціації), яка виносить кінцеве рішення.²²

Після підписання ЗВТ між Туреччиною та Тунісом імпорту Туреччини до Тунісу зріс на 0,7%, експорт же при цьому залишився майже без змін. У 2020 році імпорту із Туреччини був у 5 разів більшим за експорт (Графік 2.6).

Графік 2.6: Частка торгівлі товарами між Тунісом та Туреччиною в загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %

Джерело: <https://wits.worldbank.org/Default.aspx?lang=en>, <https://www.intracen.org/>

²² <https://trade.gov.tr/data/5b91073313b8770becf1e60d/46cf2027c41888f069bea885af3df9f8.pdf>

ЗВТ із ЄАВТ

Угода про ЗВТ між Тунісом та країнами ЄАВТ була підписана 2004 року, набрала чинності у 2005 році, а кінець імплементаційного періоду завершився у 2008 році. Середній тариф становить 0,8%. Після завершення імплементаційного періоду всі промислові товари ввозяться без тарифів. Частково діють тарифи на рибу та морепродукти, які зникнуть протягом 18-ти років від моменту підписання Угоди. Тарифи на сільськогосподарську продукцію визначаються окремими Угодами: Сільськогосподарська Угода між Ісландією та Тунісом, Сільськогосподарська Угода між Норвегією та Тунісом, Сільськогосподарська Угода між Швейцарією та Тунісом.²³

Правила походження в рамках ЗВТ регулюються Конвенцією Пан-Євро-Мед. Так, продуктом, виготовленим у країні-походження, вважається продукт, повністю виготовлений у країні-походження. Перевірка про достатній вміст місцевої переробки можлива:

- за допомогою правил, визначених для кожного окремого товару;
- при переліку випадків, коли можлива недостатня обробка (без зазначень країни-походження);
- при зміні 4-значного коду товарної позиції для вмісту місцевої доданої вартості чи інших критеріїв, загальна вартість яких не перевищує 10% від ціни франко-порт (або 8% для товарів HS 50 -63).

Санітарні та фітосанітарні норми регулюються відповідно до Угоди про застосування санітарних та фітосанітарних норм СОТ. Сторони зобов'язуються використовувати міжнародні стандарти й норми та співпрацювати між собою з метою наближення стандартів та норм.

Механізм вирішення спорів передбачає надання консультацій країні, що позивається. У випадку, якщо консультації не приведуть до врегулювання суперечки, сторони звертаються до Арбітражної комісії в третій країні, яка вирішує спір відповідно до положень Угоди або норм міжнародного публічного права.²⁴

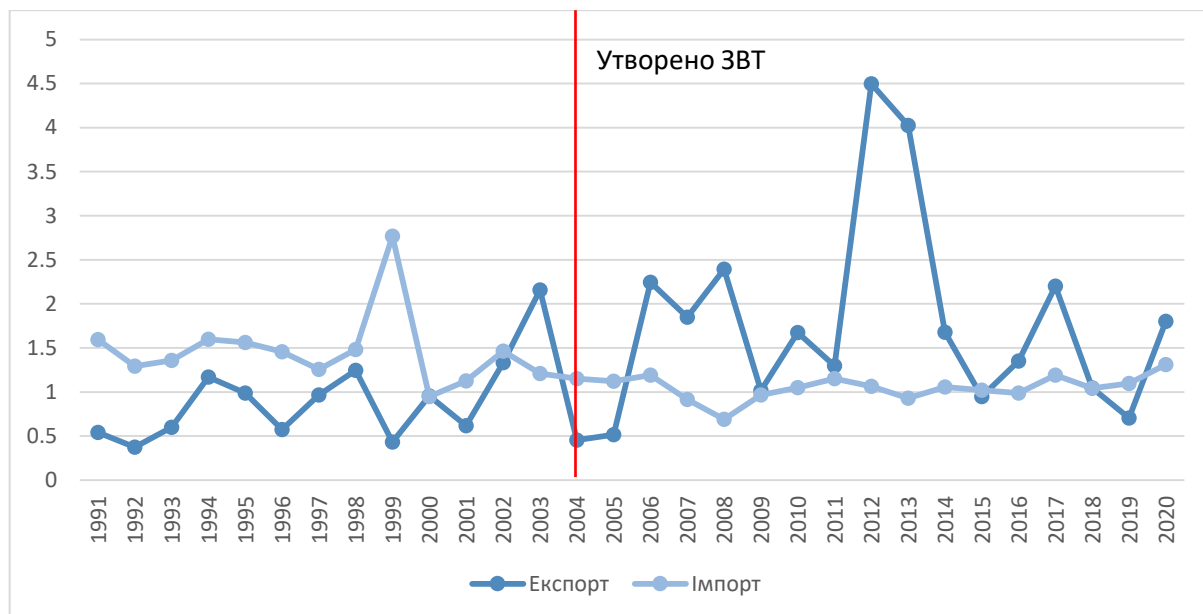
З підписанням ЗВТ між Тунісом та країнами ЄАВТ частка експорту Тунісу до цих країн почала поступово збільшуватися. При цьому імпорту почав поступово зменшуватися. Основним експортним та імпортним партнером для Тунісу є Швейцарія (її частка складає 0,7% у загальному експорті та 0,9% в імпорті). Варто також зазначити, що торгівля товарами між Тунісом та Ліхтенштейном не здійснюється (Графік 2.7).

23

https://www.seco.admin.ch/dam/seco/en/dokumente/Aussenwirtschaft/Wirtschaftsbeziehungen/Freihandelsabkommen/Mittelmeerraum/Tunesien/EFTA_Fact_sheet_Tunesien.pdf.download.pdf/EFTA_Fact_sheet_Tunesien.pdf

24 <https://www.efta.int/media/documents/legal-texts/free-trade-relations/tunisia/EFTA-Tunisia%20Free%20Trade%20Agreement%20EN.pdf>

Графік 2.7: Частка торгівлі товарами між Тунісом та країнами ЄАВТ у загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %

Джерело: <https://wits.worldbank.org/Default.aspx?lang=en> , <https://www.intracen.org/>

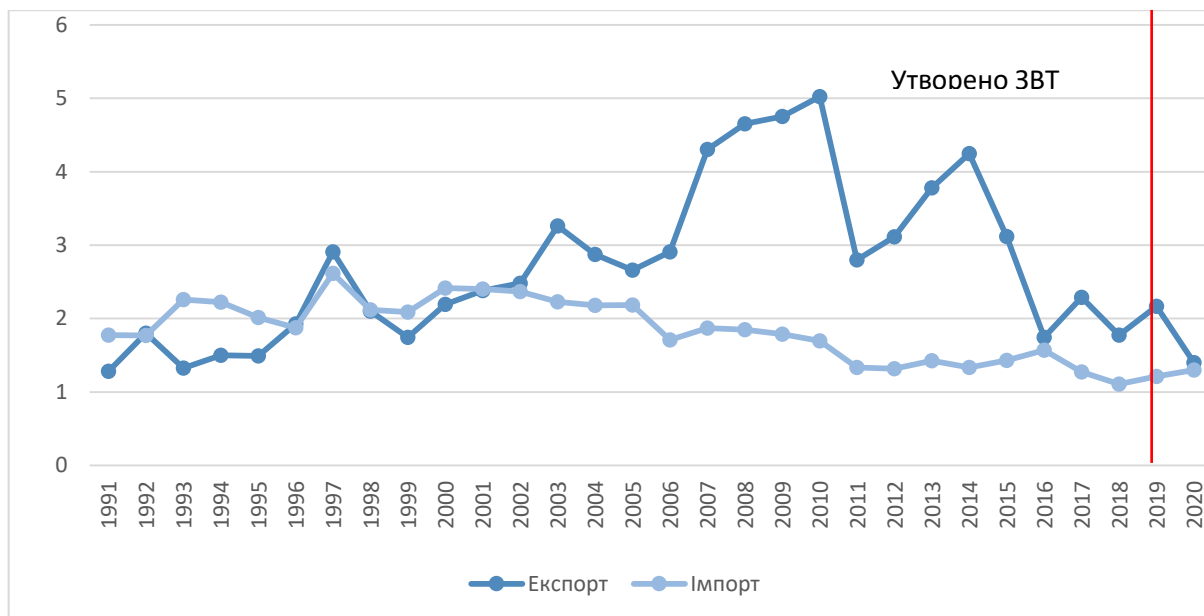
ЗВТ із Великою Британією

Угода була підписана у 2019 році, набрала чинності у 2021 році. Угода охоплює лише торгівлю товарами і повторює багато положень Угоди про ЗВТ між Тунісом та ЄС. Для переважної більшості товарів діє тариф з 0% ставкою. Середній тариф – 0,2%. Також застосовується ряд тарифних квот на товари походженням з Тунісу, при перевищенні квот тариф складатиме 2,72% від вартості ввезених товарів. Квоти відповідають квотам, які використовує ЄС, крім квоти на оливкову олію (HS 1509 10), квота якої складає 7 723 тонн на рік.

Правила походження товарів, немитні збори, санітарні та фітосанітарні вимоги, стандарти та технічні бар'єри, а також механізм вирішення спорів відповідають аналогічним положенням, зазначеним в Угоді між Тунісом та ЄС.²⁵

Остання Угода про створення ЗВТ була підписана між Тунісом та Великою Британією. Її підписання було зумовлено виходом Великої Британії зі складу ЄС. Велика Британія незначний за обсягом партнер для Тунісу як в експорті, так і в імпорті. (Графік 2.8).

Графік 2.8: Частка торгівлі товарами між Тунісом та Великою Британією в загальному експорті - імпорті, 1991 - 2020 роки, %

Джерело: <https://wits.worldbank.org/Default.aspx?lang=en>, <https://www.intracen.org/>

Протокол про торгові преференції

Протокол був підписаний у 1971 році, а набув чинності 1973 року. Його підписантами є Бангладеш, Бразилія, Єгипет, Ізраїль, Південна Корея, Мексика, Пакистан, Парагвай, Перу, Філіппіни, Сербія, Туніс, Туреччина, Уругвай. Ця Угода стосується виключно товарів і передбачає середню ставку мита 0,9%.

Угодою передбачається, що країна самостійно визначає критерій походження товару відповідно до принципу, який застосовується в цій країні, але він повинен відповідати одному з двох можливих: критерій доданої вартості або критерій зміни тарифної класифікації.

Немитні збори, санітарні та фітосанітарні норми, стандарти та технічні бар'єри, а також механізм вирішення спорів в Угоді не розглядаються.²⁶

Угода про Глобальну систему торгових преференцій між країнами, що розвиваються

Угода про глобальну систему торгових преференцій між країнами, що розвиваються була підписана 1988 року, а набрала чинності в 1989 році й стосується тільки товарів. Середній тариф для держав-підписантів складає 0,09%. За правилами походження товарів, товарами, які повністю виготовлені в країні, вважаються:

- корисні копалини, видобуті з надр країни чи морського дна;
- сільськогосподарські товари, вирощені в країні;
- тварини, які народилися та вирости в цій країні;
- продукти, які були отримані від тварин (молоко, яйця) у процесі їхнього розвитку;
- товари, отримані в результаті полювання в межах країни чи риболовлі в межах акваторії.
- товари, виготовлені на борті судна країни;
- відходи та брухт, отримані в результаті виробничих операцій у країні;
- товари, виготовлені з продуктів, зазначених вище.

²⁶ http://rtais.wto.org/rtadocs/147/TOA/English/L-3598_Eng.PDF

Частково виготовленими товарами вважаються ті товари, у яких вміст країни-походження становить не менше 50%. Країнам-учасникам Угоди заборонено використовувати будь-які немитні збори та використовувати технічні бар'єри в торгівлі.

Угодою передбачається, що країни-учасниці використовують міжнародні норми СФЗ та міжнародні стандарти якості товарів.

Якщо виникають спори між країнами, то сторони повинні їх урегулювати самостійно. У випадку, коли такий варіант неможливий, сторони звертаються до спеціально створеного Комітету, який розглядає це питання протягом 120-ти днів і виносить своє остаточне рішення.

Нова ПВЗВТ із ЄС

2015 року Туніс та країни ЄС почали перемовини щодо створення Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі. Усього відбулося чотири раунди переговорів, останній із яких у 2019 році, проте домовленостей так і не було досягнуто. У 2021 році ЄС та Туніс знову заговорили про продовження перемовин.

Нова Угода передбачає усунення всіх тарифів та квот. Деякі сільськогосподарські галузі та товари наразі все ще обкладаються тарифами. Зокрема, це стосується імпорту товарів рослинного та тваринного походження, серед яких крупи, молочні та м'ясні товари, середній тариф на які становить 30%. У свою чергу, ЄС обкладає тарифами оливкову олію, ввезену з Тунісу. Власне, зменшення цих тарифів і є тією перешкодою, яка заважає підписанню нової Угоди, хоча в ЄС пообіцяли для неї десятирічний імплементаційний період.

Також новою Угодою передбачається усунення технічних бар'єрів у торгівлі, наближення санітарних та фітосанітарних норм Тунісу до норм, визначених у ЄС. Крім того, передбачається лібералізація торгівлі послугами. Туніс має привести норми до нормативної бази ЄС у таких сферах: ІТ-послуги, поштові та кур'єрські послуги, фінансові послуги, послуги з електронних комунікацій, міжнародні морські перевезення та туристичні послуги.

Інвестиційна складова ПВЗВТ замінить 17 чинних двосторонніх угод, які були укладені між сторонами.²⁷

Висновки: Туніс є членом СОТ із 1995 року, а до того, починаючи з 1990 року, був членом ГАТТ, що визначає його торговельний режим в цілому та відносини в рамках ЗВТ зокрема.

Рівень тарифного захисту ринку Тунісу більше ніж удвічі вищий за захист внутрішнього ринку України. Середня ставка ввізних мит Тунісу становить 11,6% порівняно з 4,5% в Україні. Ввізні ставки на продовольчі товари в Тунісі вищі ніж на непродовольчі.

У Тунісі існує практика застосування тарифних квот на певні сільськогосподарські товари, до решти товарів квоти не застосовуються.

Крім того, у країні існує перелік товарів, які виключені з режиму вільного імпорту, переважна більшість стосується непродовольчих товарів. Ще ряд продукції, серед якої переважно продовольча, підлягає огляду перед імпортом; також ряд товарів підлягає обов'язковому лабораторному огляду. Що стосується правил походження товарів, то Туніс практикує дві системи: преференційну, яка застосовується до країн, з якими укладено ЗВТ, та непреференційну. Переважна більшість стандартів Тунісу, які висуваються до товарів, відповідають міжнародним, проте однією із суттєвих перешкод на

²⁷ <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/190753/1/1042031371.pdf>

шляху імпортера виступає митна перевірка, після якої відповідальний орган може не допустити товари на ринок Тунісу.

Також у Тунісі є два індустриальні парки Зарзіс та Бізерта, у межах яких діють особливі митні правила.

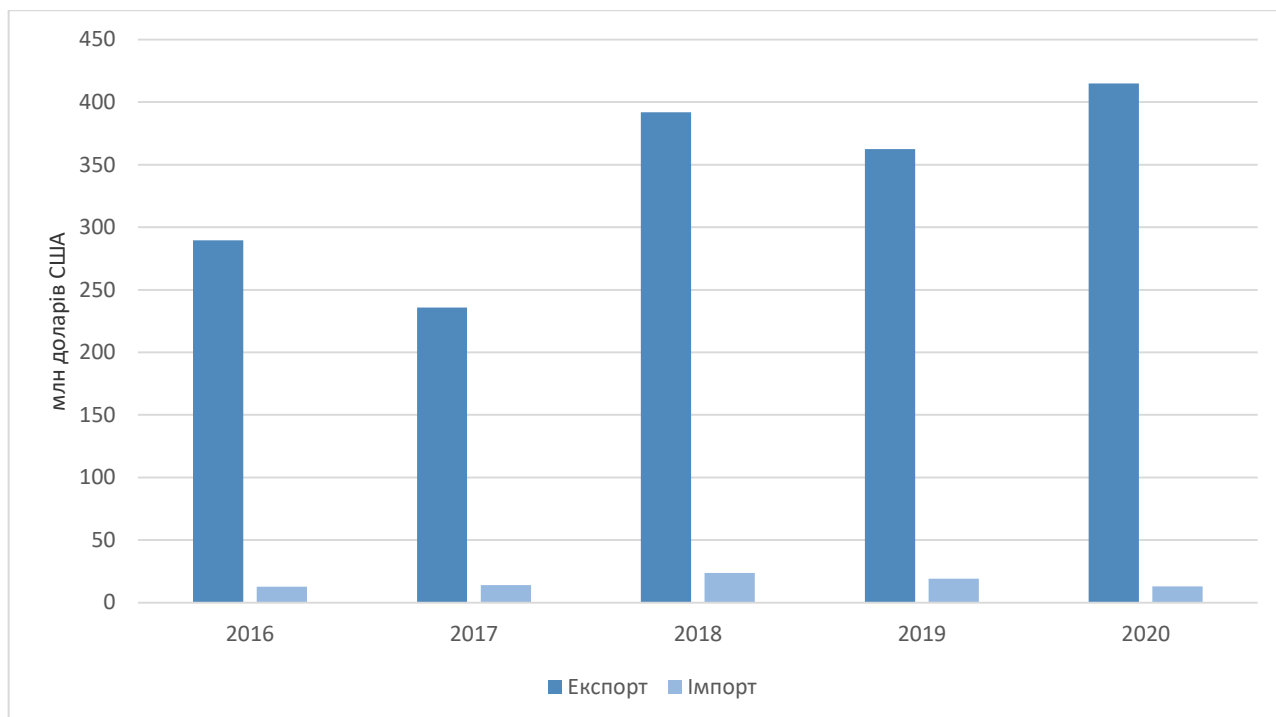
Туніс має достатньо широку мережу угод про вільну торгівлю, що охоплює її ключових партнерів. Усі сім ЗВТ стосуються виключно торгівлі товарами. Також країна має дві угоди про торгові преференції. Підписані ЗВТ належать до класичних угод, які стосуються лібералізації торгівлі за рахунок зниження або скасування ввізних мит. Наразі ведуться перемовини між Тунісом та ЄС щодо укладання нової Угоди між сторонами, у якій буде переглянуто умови торгівлі, зокрема зменшення тарифів.

3. Двосторонні економічні відносини між країнами

3.1. Торгівля товарами та послугами між Україною та Тунісом

Обсяги торгівлі України та Тунісу є незначними, хоча протягом останніх п'яти років експорт до Тунісу поступово зростає. У 2020 році Україна експортувала до Тунісу товарів на суму 414 млн доларів США (0,7% загального експорту), тоді як імпорт складав лише 12 млн доларів США (0,02%), що зумовило розширення додатного сальдо в торгівлі товарами до 402 млн доларів США (Графік 3.1).

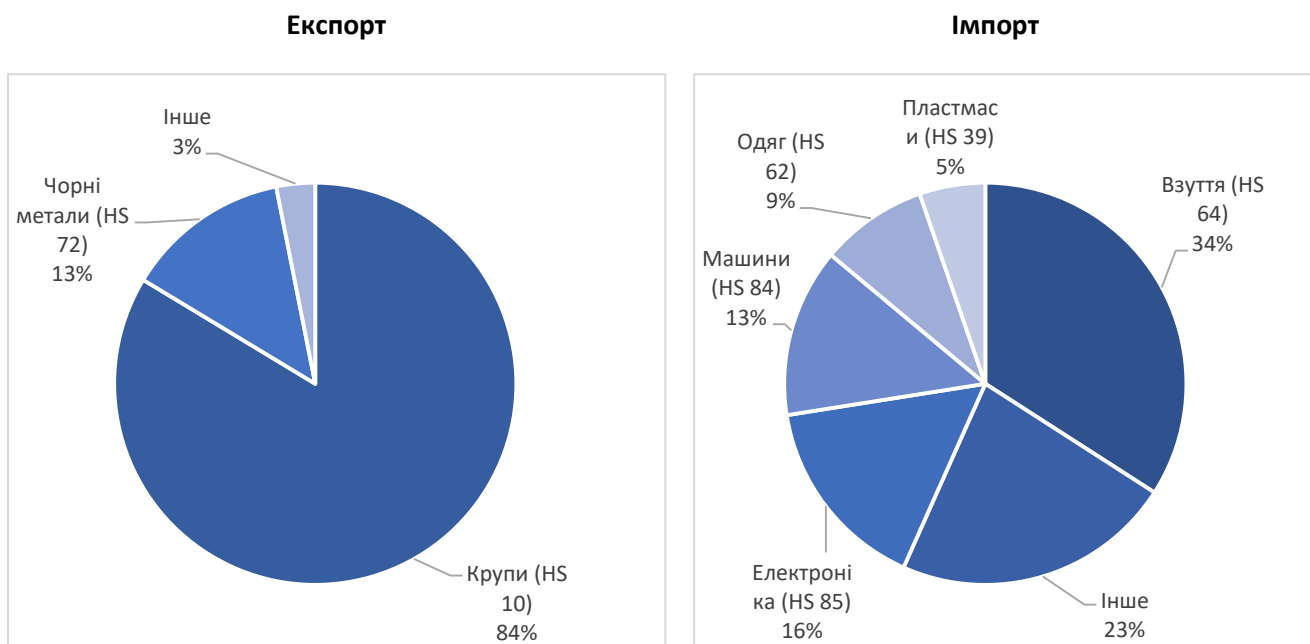
Графік 3.1: Торгівля товарами між Україною та Тунісом, млн дол. США

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Як експорт, так й імпорт у торгівлі з Тунісом особливо недиверсифікований (Графік 3.2). Основу експорту складають зернові культури та чорні метали, тоді як імпорт складається переважно із взуття, електроніки, машин та одягу.

Графік 3.2: Структура торгівлі товарами України з Тунісом, 2020

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Топ 10 товарів експорту України та імпорту з Тунісу представлені в Таблиці 3.1 та 3.2 відповідно.

Таблиця 3.1: Топ 10 товарів експорту України до Тунісу, 2020

HS	Назва товару	Вартість, тис. дол. США	Частка, %	Частка в експорті України, %
1001	Пшениця	194 370	46,85%	0,4%
1005	Кукурудза	91 617	22,08%	0,19%
1003	Ячмінь	61 033	14,71%	0,12%
7207	Напівфабрикати з вуглецевої сталі	33 442	8,06%	0,07%
7208	Прокат плоский з вуглецевої сталі завширшки 600 мм або більше, гарячекатаний, неплакований, без гальванічного чи іншого покриття	18 137	4,37%	0,04%
1512	Олії соняшникова, сафлорова або бавовняна	5 770	1,39%	0,01%
7208	Прокат плоский з вуглецевої сталі завширшки 600 мм або більше, гарячекатаний, неплакований, без гальванічного чи іншого покриття	2 478	0,59%	0,01%
2508	Інші глини, крім глин 6806, муліт, землі	1 604	0,39%	0,01%

HS	Назва товару	Вартість, тис. дол. США	Частка, %	Частка в експорті України, %
7213	Прутки та бруски гарячекатані, вироблені з вуглецевої сталі, у бунтах	842	0,2%	0,01%
1901	Екстракти солодові, готові харчові товари без/з какао	520	0,13%	0,01%

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

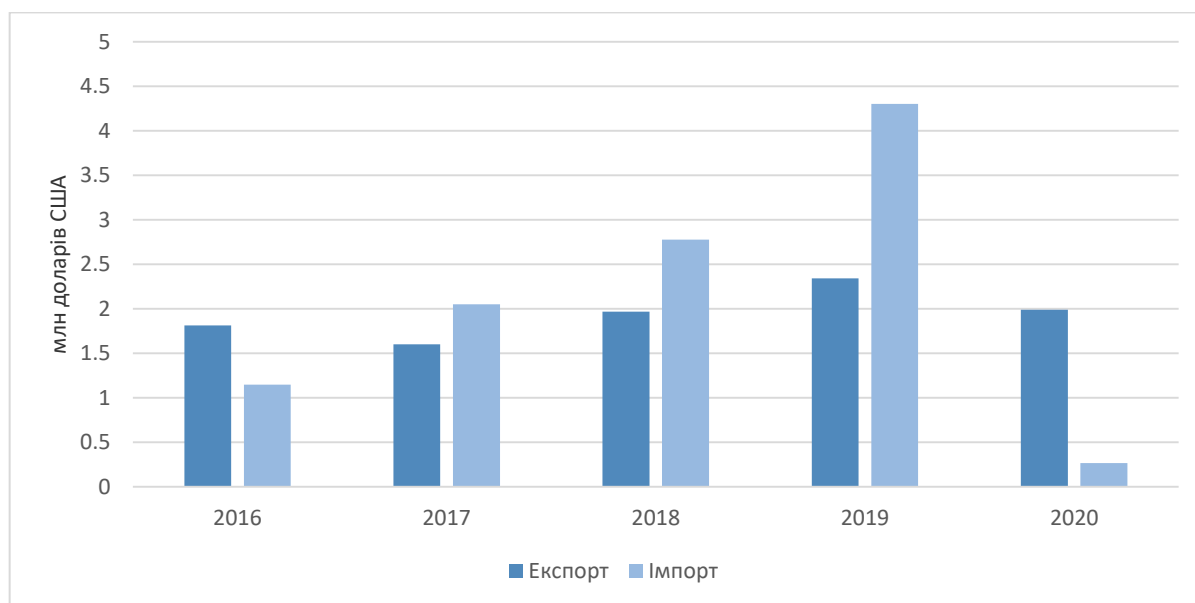
Таблиця 3.2: Топ 10 товарів імпорту України з Тунісу, 2020

HS	Назва товару	Вартість тис. дол. США	Частка, %	Частка в імпорті до України, %
6406	Частини взуття, вкладні устілки, гетри, гамаші	2 617	20,25%	0,002%
8421	Центрифуги; обладнання для фільтрування рідин чи газів	1 518	11,75%	0,001%
6403	Взуття з верхом із натуральної шкіри	1 033	7,99%	0,001%
705	Салат-латук і цикорій	697	5,39%	0,001%
6204	Костюми, сукні, спідниці, для жінок або дівчат	470	3,64%	0,001%
3915	Відходи, обрізки та скрап із пластмас	427	3,31%	0,001%
6402	Інше взуття з верхом із гуми, пластмаси	387	2,99%	0,001%
6203	Костюми, комбінезони, шорти, для чоловіків або хлопців	356	2,75%	0,0001%
3926	Інші вироби з пластмас та вироби з 3901 – 3914	226	1,75%	0,0001%
1902	Вироби з тіста без дріжджів; кускус	152	1,18%	0,0001%

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

У торгівлі послугами значення торгівлі з Тунісом ще нижче. У 2020 році Україна експортувала до Тунісу послуг на 1,9 млн доларів США, що складає 0,01% від загального експорту послуг України. Обсяг імпорту послуг був 0,2 млн доларів США або 0,002% від загального імпорту (Графік 3.3). Варто також зазначити, що 2020 року спостерігався профіцит України в торгівлі послугами з Тунісом, це було пов'язано з тим, що Україна імпортує переважно туристичні послуги з Тунісу, а 2020 року їх було експортовано лише 0,1% від обсягу 2019 року.

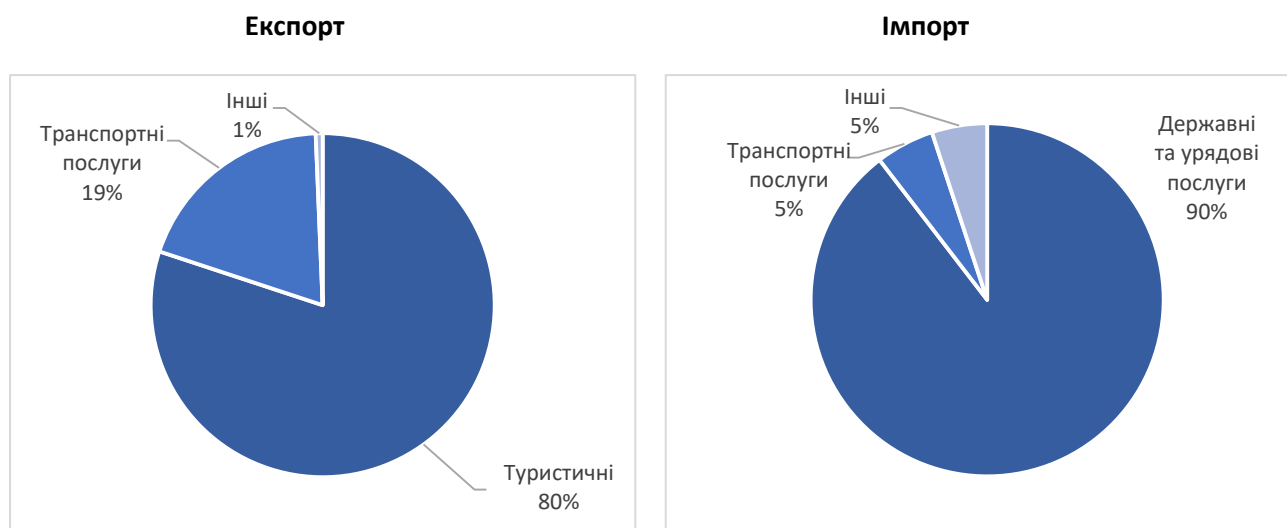
Графік 3.3: Торгівля послугами між Україною та Тунісом, млн дол. США

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Як і у випадку торгівлі товарами, торгівля з Тунісом недиверсифікована (Графік 3.4). Основу експорту складають туристичні послуги та транспортні послуги, а імпорту складали переважно державні та урядові послуги.

Графік 3.4: Структура торгівлі послугами України з Тунісом, 2020

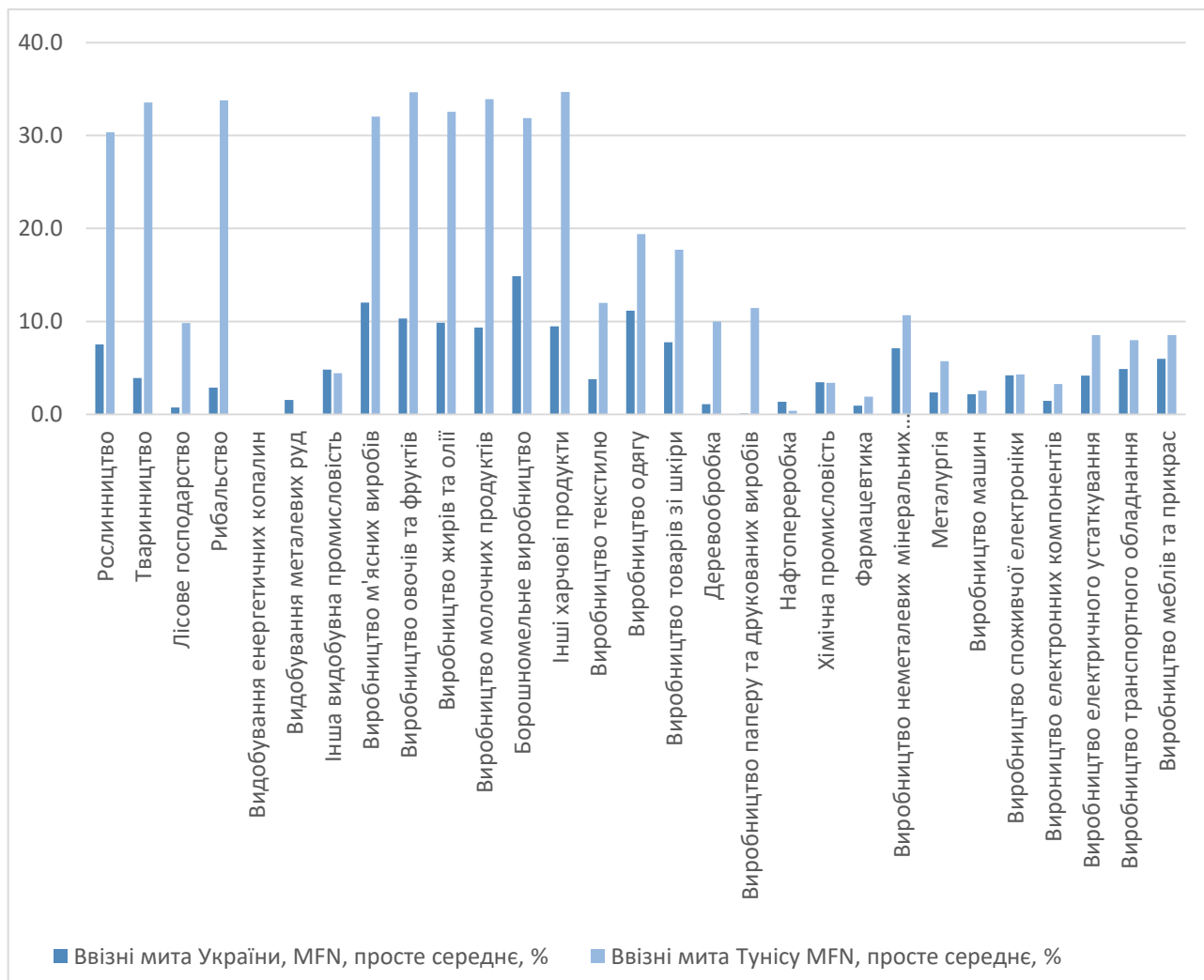
Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3.2. Торговельні бар'єри України та Тунісу: порівняння

Україна та Туніс є членами СОТ, тому їхні торговельні відносини на сьогоднішній момент визначаються загальними параметрами відносин країн-членів. Це включає ввізні мита на рівні MFN, застосування стандартних ТБТ/СФЗ, що діють у країнах-партнерах тощо.

Як уже зазначалось у Розділі 2, ввізні мита Тунісу є помітно вищими за відповідні ввізні мита України. Винятками є хімічна промисловість де ввізні мита України вищі, а також виробництво споживчої електроніки (Графік 3.5).

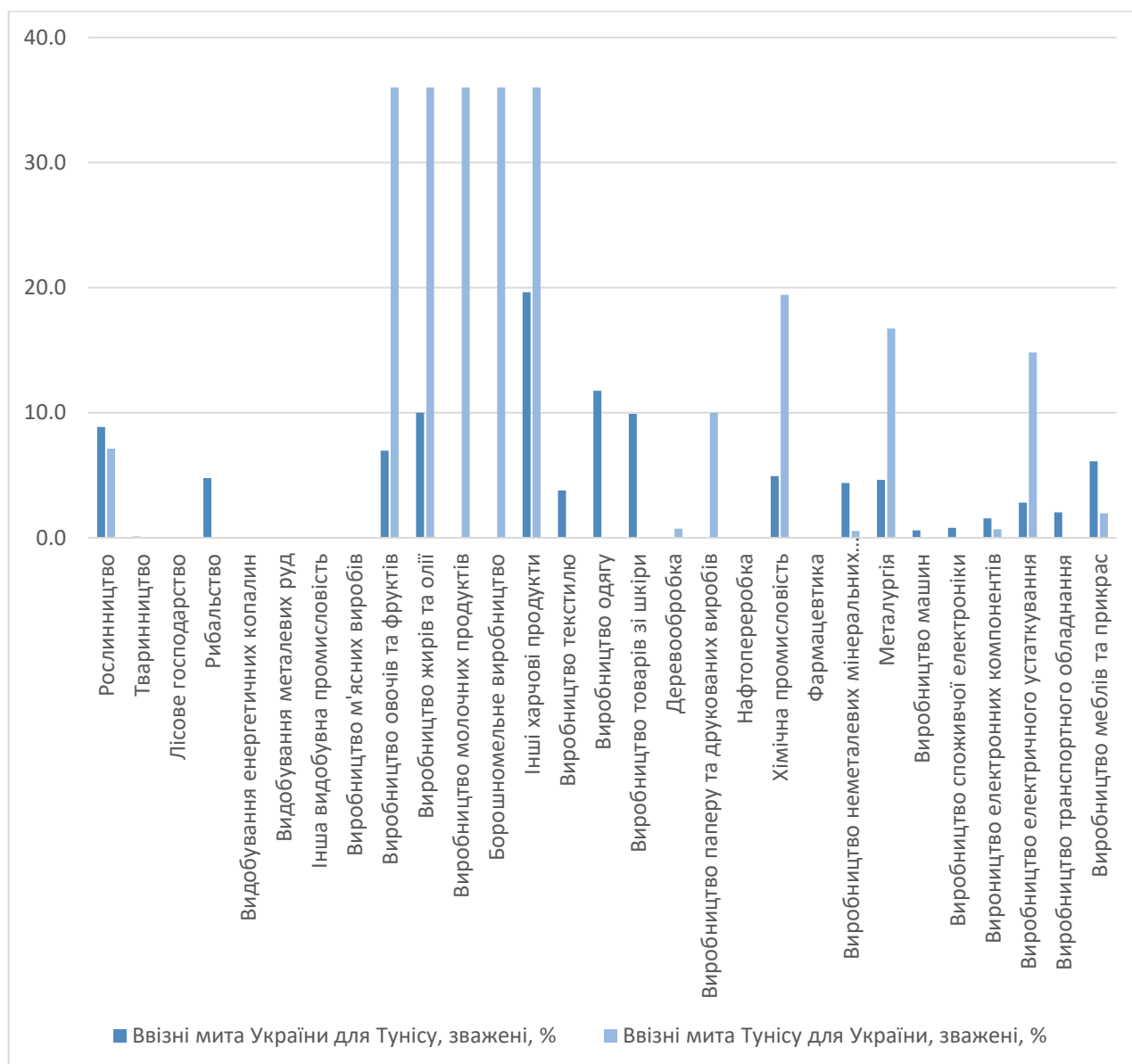
Графік 3.5: Ввізні мита України та Тунісу, режим нації найбільшого сприяння (MFN), %

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу, на основі даних WITS

Водночас, за рахунок низької диверсифікації товарних потоків тарифний профіль України та Тунісу для ввізних мит, зважених на структуру торгівлі, є дещо іншим (Графік 3.6). На цьому графіку ми фіксуємо пропуски через відсутність торговельних потоків. Також видно, що українська харчова промисловість стикається з найвищим рівнем тарифного захисту під час поставок у Туніс.

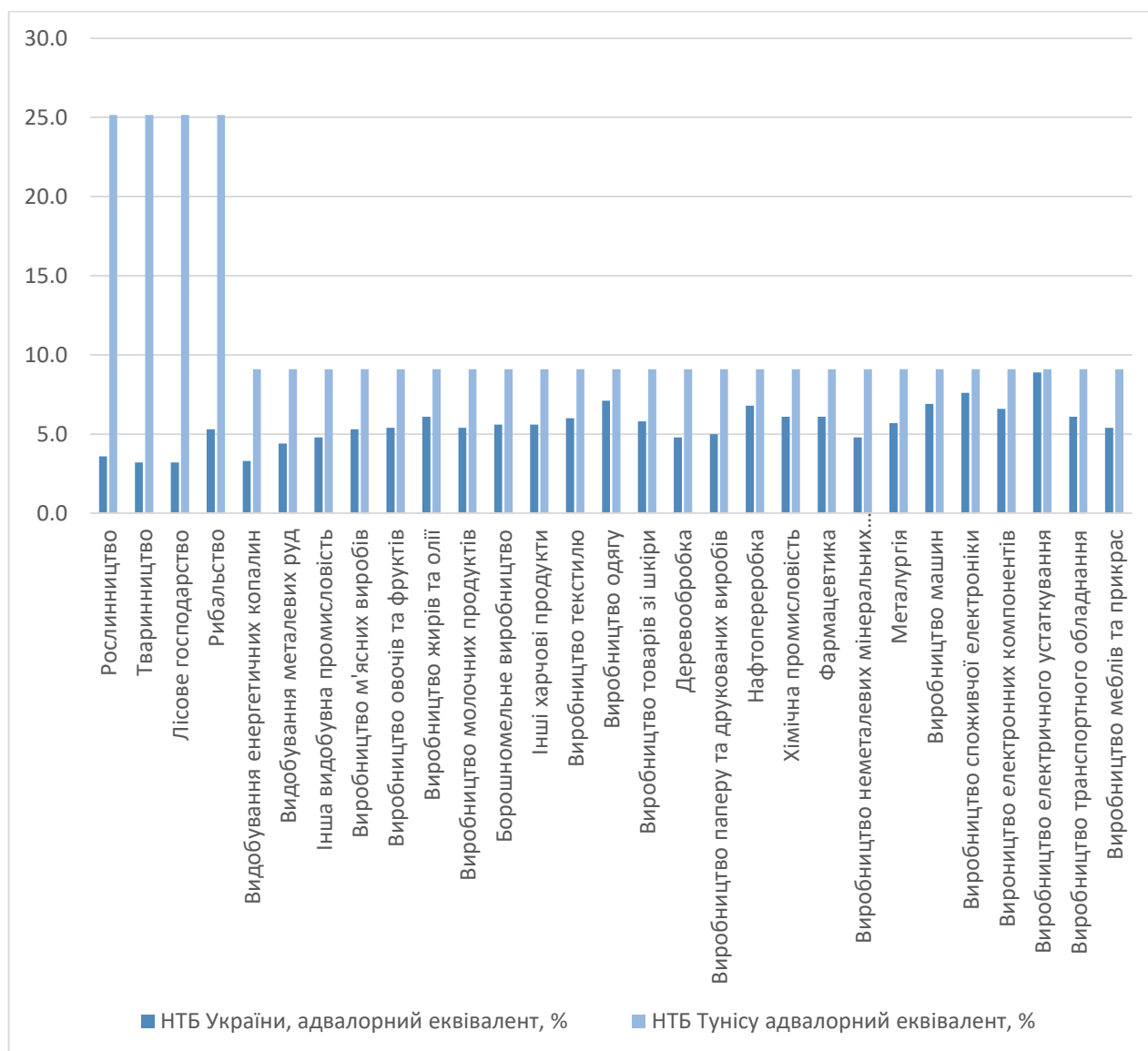
Графік 3.6: Ввізні мита України та Тунісу, зважені на структуру торгівлі, %

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу, на основі даних WITS

Ще одним суттєвим бар'єром у торгівлі товарами між Україною та Тунісом є технічні бар'єри, які для сільськогосподарської продукції набагато вищі для українського експорту в Туніс порівняно з туніським імпортом в Україну (Графік 3.7). Водночас технічні бар'єри для промислової продукції в Україні та Тунісі схожі, хоча все ж таки Туніс має порівняно вищий рівень захисту.

Графік 3.7: Технічні бар'єри в торгівлі, % адвалорний еквівалент

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу, на основі даних Kee et al (2009)

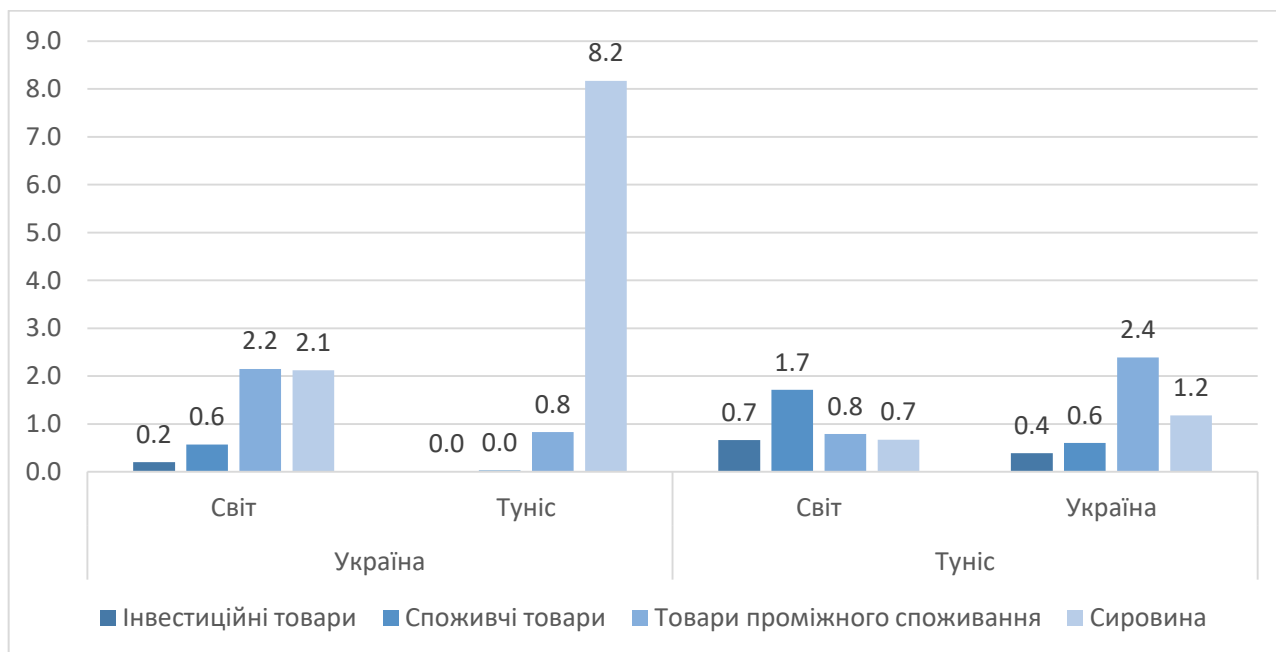
Висновки: Хоча сальдо торгівлі України з Тунісом додатне, його рівень дуже низький і не досягає навіть 0,5% загального обсягу зовнішньої торгівлі України. Також торгівля є недиверсифікованою. Основу товарного експорту України складають агропромислові товари та метали, експорту послуг – послуги, пов'язані з подорожами. Однією з причин низького рівня торгівлі можуть бути відносно високі тарифні й нетарифні бар'єри, з якими стикаються українські експортери на ринку Тунісу. Ці бар'єри перевищують обмеження для туніських експортерів на ринку України.

4. Економічний аналіз порівняльних переваг України за секторами

Індекс виявленої порівняльної переваги (RCA) є корисним для визначення товарів, щодо яких країна наразі є міжнародно конкурентоспроможною. Він показує, наскільки інтенсивно країна експортує товар порівняно з середньою інтенсивністю експорту того самого товару у світі або на цільовому ринку. Однак несприятливе ділове або регуляторне середовище часто призводять до низьких значень RCA, хоча країна може стати міжнародно конкурентоспроможною для цього товару, якщо ділове середовище покращиться, що також включає і розвиток сприятливого середовища для зовнішньої торгівлі. Тому ми не повинні сприймати показник RCA як остаточну довгострокову порівняльну перевагу країн.

На рівні широких споживчих категорій товарів на світовому ринку Україна характеризується високою конкурентоспроможністю ($RCA > 1$) в експорті товарів проміжного споживання й сировини і низькою – для споживчих та інвестиційних товарів як на світовому ринку. На ринку Тунісу Україна демонструє конкурентоспроможність лише для сировини (Графік 4.1). Туніс натомість демонструє світову конкурентоспроможність лише у споживчих товарах. На ринку України конкурентоспроможними є споживчі товари та меншою мірою сировина, що експортуються Тунісом.

Графік 4.1: Індекс виявленої порівняльної переваги України та Тунісу за широкими споживчими категоріями, 2018²⁸

Джерело: WITS

Якщо подивитись на структуру виявленої порівняльної переваги детальніше, Україна демонструє високу конкурентоспроможність у всіх трьох агрегованих категоріях продукції сільського господарства та харчової промисловості, у першу чергу, продукції рослинництва та виробництва олій, а також в експорті металів та виробів із них, мінеральних продуктів, деревини і виробів із неї (Таблиця 4.1). На рівні окремих товарних розділів найвищий рівень RCA Україна має в експорті зерна, як-то жито, пшениця, кукурудза (див. Таблицю 4.1, Додаток до Розділу 4).

²⁸ Використання 2018 року як базового виправдано відсутністю повної інформації про світову торгівлю в наступні роки.

Таблиця 4.1: Індекс виявленої порівняльної переваги України та Тунісу за агрегованими товарними категоріями, 2018

Опис товарів	Україна		Туніс	
	Світ	Туніс	Світ	Україна
01 - 05 Продукція тваринного походження	1.27	0.24	0.64	
06 - 15 Продукція рослинного походження, олії та жири	8.89	10.86	2.58	2.10
16 - 24 Перероблені харчові продукти	2.19	0.04	0.28	0.31
25 - 26 Мінеральні продукти	5.32	0.80	0.90	
27 - 27 Мастила й палива	0.14		0.53	
28 - 38 Вироби хімічної промисловості	0.47	0.03	0.40	2.70
39 - 40 Пластмаси та резина	0.33	0.03	0.62	1.21
41 - 43 Шкіра та вироби з неї	0.50		2.22	
44 - 49 Деревина та вироби з неї	2.01	0.02	0.36	0.01
50 - 63 Текстиль та одяг	0.52	0.01	6.44	2.25
64 - 67 Взуття, головні убори	0.48		5.08	35.93
68 - 71 Каміння, скло	0.22	0.00	0.15	0.00
72 - 83 Метали та вироби з них	3.68	2.39	0.53	0.05
84 - 85 Машини та обладнання	0.35	0.03	1.09	0.86
86 - 89 Транспортне обладнання	0.14	0.00	0.54	0.07
90 - 99 Різне	0.28	0.01	0.78	

Джерело: WITS

На ринку Тунісу кількість товарних категорій, у яких Україна має виявлену порівняльну перевагу, значно менше ніж у світі в цілому. Найвищий рівень RCA Україна демонструє продукції рослинництва (див. Таблицю 4.2, Додаток до Розділу 4). Також Україна конкурентоспроможна на ринку Тунісу в поставках металів та виробів із них.

Натомість Туніс має високі показники виявленої порівняльної переваги у світі для текстилю та одягу, взуття, продукції рослинництва, шкіри та виробів з неї, а також машин та обладнання (Таблиця 4.1). Найвищий RCA – панелей для приладів, оливкової олії та фосфатних мінеральних добрив (див. Таблицю 4.3, Додаток до Розділу 4).

На ринку України на цей момент Туніс має дуже обмежені виявлені порівняльні переваги. У 2018 році лише 16 товарних груп на рівні чотирьох знаків УКТ ЗЕД мали порівняльну перевагу вище одиниці, тобто були конкурентоспроможні. Це, у першу чергу, шерсть та фосфатні добрива (див. Таблицю 4.4, Додаток до Розділу 4).

Висновки: Україна та Туніс мають частково різні «профілі конкурентоспроможності», що дозволяє взаємодоповнювати торговельні потоки, а отже дає переваги для обох партнерів за умови створення зони вільної торгівлі.

Україна має високі показники конкурентоспроможності на ринку Тунісу, у першу чергу у продукції рослинного походження (зерна). Натомість Туніс виявляє конкурентні переваги в експорті в Україну взуття та продукції хімічної промисловості, як-то добрив.

5. Моделювання економічного впливу ЗВТ: короткострокові наслідки

5.1. Опис моделі

Для аналізу короткострокових наслідків лібералізації торгівлі між Україною та Тунісом ми обрали модель часткової рівноваги.

Вибір цього інструмента для оцінки наслідків майбутньої ЗВТ зумовлений тим, що він дозволяє аналізувати наслідки змін тарифів на дуже дезагрегованому рівні, що пом'якшує проблему "упередженості агрегації", чого не можна досягнути у використанні моделі загальної рівноваги, яка представлена в Розділі 6.

Хоча модель часткової рівноваги не враховує міжгалузеві зв'язки та переміщення факторів виробництва між секторами внаслідок зміни торговельної політики, усі ці ефекти, зазвичай, проявляються лише в середньо- або довгостроковій перспективі, тому використання часткової рівноваги для аналізу швидкої реакції на зміну торговельної політики, у першу чергу ввізних мит, є повністю виправданим.

Також перевагою аналізу за допомогою моделі часткової рівноваги є дуже помірні вимоги до даних. Необхідний набір даних – це інформація про торговельні потоки в номінальному виразі, ввізні мита та поведінкові параметри (еластичність), хоча слід мати на увазі, що результати моделювання чутливі до еластичності.

Аналіз проводився на основі SMART-моделі, розробленої спільно Світовим банком та ЮНКТАД. Вона імітує вплив сценарію зміни тарифу для однієї країни, оцінюючи значення зростання імпорту з різних країн, розкладаючи його на ефекти створення торгівлі та перенаправлення торгівлі. SMART-ефект створення торгівлі - це пряме збільшення імпорту за рахунок зниження тарифу на товар, тоді як перенаправлення торгівлі показує перерозподіл торгових потоків на користь одного партнера, для якого тариф знижується, за рахунок інших.

Підхід моделювання базується на припущенні Армінгтона та припущенні ціни. Еластичність імпортного попиту, яка використовується за замовчуванням у моделі, була оцінена емпірично для кожної країни та кожного шестизначного коду УКТ ЗЕД.²⁹

Для аналізу потенціалу ЗВТ ми змоделювали як відкриття українського товарного ринку для Тунісу, так і відкриття українських товарів для ринку Тунісу. У кожному випадку ми розглянули вплив повного скасування ввізних мит на рівні шести знаків УКТ ЗЕД. Для імпорту України ми також проаналізували зміни в торгових потоках із країнами-партнерами, тобто ефект перенаправлення торгівлі.

5.2. Вплив на експорт України в Туніс

Розрахунок впливу ЗВТ між Україною та Тунісом на експорт України проводився на основі дзеркальних даних, тобто інформації про імпорт Тунісом товарів з України.

За даними моделі SMART, скасування ввізних мит Тунісом для товарів з України веде до збільшення експорту України щорічно на 92,2 млн доларів США, що на 30% вище базового рівня. З точки зору Тунісу, його імпорт зростає лише на 50,6 млн доларів США, решту буде досягнуто за рахунок ефекту перенаправлення, у тому числі з країн ЄС (зокрема Франції та Болгарії), Росії та Туреччини.

²⁹ Hiau Looi Kee & Alessandro Nicita & Marcelo Olarreaga. (2008). "Import Demand Elasticities and Trade Distortions". The Review of Economics and Statistics 2008. vol. 90, issue 4. pp. 666-682

Основний приріст спостерігається у двох категоріях товарів – це пшениця (УКТ ЗЕД 100199), на які припадає 54% загального приросту, та напівфабрикати з вуглецевої сталі (УКТ ЗЕД 720719), приріст експорту якого пояснює ще 21% (Таблиця 5.1). Також серед лідерів приросту ячмінь та різні види напівфабрикатів із заліза і сталі.

Таблиця 5.1: Вплив ЗВТ на експорт України у Туніс, короткостроковий ефект, дзеркальні дані Тунісу (2016)

Код	Опис товарів	Приріст, тис. дол. США	Приріст, %
100199	Пшениця і суміш пшениці та жита, інші	49,873	64%
720719	Напівфабрикати з вуглецевої сталі з масовою часткою вуглецю менш як 0,25 % круглого або багатокутного поперечного перерізу	19,268	30%
100390	Ячмінь інший	8,974	62%
720720	Напівфабрикати з вуглецевої сталі з масовою часткою вуглецю 0,25 % або більше	8,964	21%
721391	Прутки та бруски гарячекатані, вільно укладені в бунти, вироблені з вуглецевої сталі круглого поперечного перерізу діаметром менш як 14 мм	2,656	27%
721420	Інші прутки та бруски з вуглецевої сталі, що мають вм'ятини, ребра, борозни або інші рельєфи	821	27%
843629	Обладнання для птахівництва, включаючи інкубатори та брудери	392	18%
230230	Висівки, кормове борошно та інші відходи та залишки від просіювання, пшеничні	288	36%
720851	Прокат плоский з вуглецевої сталі завширшки 600 мм або більше, гарячекатаний, неплакований, без гальванічного чи іншого покриття, інший, гарячекатаний не у рулонах, без подальшого оброблення, завтовшки понад 10 мм	217	18%
720839	Прокат плоский з вуглецевої сталі завширшки 600 мм або більше, гарячекатаний, неплакований, без гальванічного чи іншого покриття, інший, гарячекатаний у рулонах, без подальшого оброблення: завтовшки менш як 3 мм	101	17%
	Інші товари	658	1%
	Усього	92,213	30%

Джерело: WITS SMART

5.3. Вплив на імпорт України з Тунісу

За даними моделі SMART, сукупний щорічний приріст імпорту України з Тунісу внаслідок повної лібералізації ввізних мит складе 4,8 млн доларів США або близько 21% від імпорту в базовому році.

При цьому вплив на загальний імпорт України буде ще меншим – на рівні 3,1 млн доларів США, оскільки майже 1,8 млн доларів становитиме ефект перенаправлення торгівлі. Унаслідок створення ЗВТ з Тунісом найбільше зменшиться імпорт України з ЄС, зокрема з Польщі та Італії, а також з Китаю та Туреччини.

Найбільше номінальний приріст імпорту очікується для частин взуття, що складе 44% загального приросту імпорту (Таблиця 5.2). На другому місці приріст імпорту кускусу (10%), а також фосфатних добрив (9%).

Таблиця 5.2: Вплив ЗВТ на імпорт України з Тунісу, короткостроковий ефект (2019)

Код	Опис товарів	Приріст, тисяч дол. США	Приріст, %
640690	Частини взуття (включаючи верх взуття з прикріпленою або неприкріпленою внутрішньою устілкою); вкладні устілки, устілки підп'ятку і подібні знімні деталі; гетри, гамаші та подібні вироби і їх частини	2,116	54%
190240	Кускус	490	176%
310310	Добрива мінеральні, фосфатні	439	6%
620462	Штани, комбінезони із шлейками, бриджі та шорти з бавовни, для жінок	333	135%
070511	Салат-латук, головчасті сорти	158	31%
854442	Провідники електричні для напруги не більш як 1 000 В, оснащені з'єднувальними пристроями	132	6%
640399	Взуття на підшві з гуми, пластмаси, натуральної чи композиційної шкіри та з верхом з натуральної шкіри, інше	125	22%
620342	Штани, комбінезони із шлейками, бриджі та шорти з бавовни, для чоловіків	105	43%
150910	Необроблена олія оливкова (virgin olive oil)	101	132%
640391	Взуття на підшві з гуми, пластмаси, натуральної чи композиційної шкіри та з верхом з натуральної шкіри, що закриває щиколотку	96	20%
	Інші товари	752	10%
	Усього	4,847	21%

Джерело: WITS SMART

Висновки: Аналіз короткострокових наслідків створення ЗВТ між Україною та Тунісом, проведений на основі моделі SMART, свідчить про позитивний, але низький прямий вплив лібералізації ввізних мит на взаємну торгівлю партнерів.

За результатами моделі, у торгівлі товарами України з Тунісом зберігатиметься додатне сальдо, темпи приросту експорту будуть значно вищі за темпи приросту імпорту. Серед експортерів України найбільше виграють аграрії та металурги.

6. Моделювання економічного впливу ЗВТ: середньо- та довгострокові наслідки

6.1. Опис моделі

Для оцінки економічних наслідків створення ЗВТ між Україною та Тунісом ми використовуємо прикладну модель загальної рівноваги (ПЗР) для України. Модель була розроблена в рамках дослідження "Оцінка економічного впливу потенційної Угоди про вільну торгівлю між Україною та Туреччиною", проведеного за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України».³⁰ Для потреб цього дослідження в модель були внесені зміни, що стосуються торгівлі між Україною та Тунісу. Нижче наведено огляд ключових характеристик моделі, тоді як її детальне обговорення подано в роботі V. Movchan et al (2020).

Сторона виробництва в економіці підсумована в 45-ти секторах. Базова модель включає сектори з монополістичною конкуренцією, побудовані відповідно до моделі Krugman (1980)³¹, а також повністю конкурентні сектори. У свою чергу сектори з монополістичною конкуренцією розподіляються на сектори, що виробляють товари, та сектори, що надають бізнес-послуги, для яких моделюються прямі іноземні інвестиції.

- *Сектори виробництва товарів та надання послуг за умов досконалої конкуренції.* У цих секторах використовується припущення Армінгтона, що еластичність попиту на товари та послуги, що походять із різних країн, не є досконалими взаємозамінниками. Для експорту та товарів, вироблених для внутрішнього споживання, ми застосовуємо постійну еластичність трансформаційної виробничої функції. За умови рівноваги українські компанії мають нульовий прибуток у кожному секторі, тому ціна тут дорівнює середнім витратам. Оскільки ми маємо постійну віддачу від масштабів виробництва, ціна також дорівнює граничним витратам.
- *Сектори виробництва товарів за умов недосконалої (монополістичної) конкуренції.* Модель базується на припущенні, що компанії діють в умовах монополістичної конкуренції. Товари в цих секторах диференціюються на рівні компанії, та існує взаємно однозначна відповідність між фірмами та їхнім диференційованим товаром, тобто припускається, що кожна фірма виробляє один варіант товару. Фірми встановлюють ціни таким чином, щоб їхні граничні витрати дорівнювали граничним доходам, а вільний доступ на ринок означає нульові прибутки. Фірми вважають себе надто малими, щоб впливати на середньозважену ціну у своїй групі. Більше того, склад фіксованих і граничних витрат однаковий для всіх фірм, які виробляють товари та послуги зі зростаючим ефектом масштабу, що означає постійний випуск на одну фірму для всіх типів фірм. Згідно з моделлю Dixit-Stiglitz зі зростанням кількості фірм у секторі зростає кількість доступного асортименту, а це означає, що випуск може більш ефективно використовуватися в економіці. Відповідно, ефективна функція витрат для користувачів цих товарів і послуг спадає зі збільшенням загальної кількості фірм у галузі.

У формулюванні моделі для України відбулось розширення стандартної моделі Krugman. У цьому формулюванні всі монопольно конкурентні фірми, які продають товари в Україні,

³⁰ Movchan, V; Rutherford, T. F.; Tarr, D. G.; and Yonezawa, H. (2020), "Impact Assessment of a Potential Free Trade Agreement (FTA) Between Ukraine and Turkey," Report to the USAID Competitive Economy Program. <http://iro.org.ua/uploads/Ukraine-Turkey-FTA-Final-Report-with-Annexes-min.pdf>. Використання моделі здійснюється на основі ліцензії Creative Commons license: Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0), <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

³¹ Krugman, P. (1980), "Scale Economies, Product Differentiation, and the Pattern of Trade," *American Economic Review*, Vol. 70 (5), 950-959

стикаються з додатковими фіксованими витратами на експорт. Іноземні компанії виробляють товари для продажу в Україні при постійних граничних витратах щодо обсягу виробництва, але несуть фіксовану вартість продажів в Україні. Якщо припустити, що в іноземних фірм, які працюють в Україні, нульовий прибуток, то в умовах рівноваги ціна імпорту повинна покривати постійні та граничні витрати. Це порушує припущення моделі Krugman, що всі види товарів продаються на всіх ринках, і тим самим дозволяє змінити торговельні витрати України, що суттєво впливає на види товарів, які доступні на внутрішньому ринку.

- *Сектори надання послуг за умови недосконалої конкуренції при здійсненні прямих іноземних інвестицій.* У цих секторах деякі послуги надаються іноземними постачальниками на транскордонній основі аналогічно до постачання товарів із-за кордону, але значну частку ділових послуг споживачі отримують від компаній, що діють як резиденти на внутрішньому ринку. Модель дозволяє дослідити обидва варіанти надання іноземних послуг у цих секторах. Багатонаціональні компанії-постачальники послуг, які мають представництва в Україні, використовують переважно українські ресурси, але вони також імпортують деякі спеціалізовані технології та проміжні продукти, а також призначають керівництво з материнської компанії. Для багатонаціональних компаній бар'єри щодо прямих іноземних інвестицій підвищують собівартість продукції. Зменшення бар'єрів знижує ці витрати та підвищує прибутковість ПІІ, що стимулює притік багатонаціональних компаній доти, доки не відновиться очікуваний нульовий прибуток. Це призводить до підвищення добробуту.

Виробництво в кожному із секторів вимагає використання проміжних товарів і послуг, а також первинних ресурсів, таких як капітал та робоча сила, яка розрізняється за двома рівнями кваліфікації. Первинні фактори виробництва вважаються повністю мобільними за кількома винятками. Модель передбачає використання специфічного капіталу для секторів, які використовують землю як фактор виробництва або займаються видобутком корисних копалин. Також специфічний капітал використовується в секторах бізнес-послуг із монополістичною конкуренцією та ПІІ відповідно до Markusen (2001)³², багатонаціональні постачальники послуг імпортують специфічний фактор виробництва, який відноситься, наприклад, до спеціалізованого управління та інших ноу-хау.

Загальний випуск може або експортуватися в кілька регіонів або продаватися на внутрішньому ринку. Разом з імпортом від усіх торгових партнерів внутрішнє виробництво формує пропозицію за товарами і послугами, які доступні для внутрішнього споживання.

На боці споживання модель розрізняє державне, інвестиційне та проміжне споживання, а також кінцеве споживання домогосподарств. Домашні господарства отримують доходи від праці й капіталу, а також трансфери від держави. У свою чергу, вони споживають, зберігають і платять податки державі. Інформація про домашні господарства була отримана з національного опитування домашніх господарств. Споживачі розглядають імпортовані та вироблені всередині країни товари як неповністю замінювані, тоді як виробники розглядають продажі на внутрішніх ринках і експорт як недосконалі альтернативи (припущення Армінгтона). Уряд отримує дохід від капіталу, який знаходиться в державній власності, та збирає різні податки. Ці податки включають податки на випуск, податки на споживання, податки на зовнішньоекономічну діяльність тощо.

Модель для України містить сім зовнішніх регіонів, включаючи Туніс. Зовнішні регіони є екзогенними, хоча діяльність іноземних фірм в Україні в секторах бізнес-послуг із недосконалою конкуренцією є ендогенною.

³² Carr, David, L., James R. Markusen, and Keith E. Maskus. 2001. "Estimating the Knowledge-Capital Model of the Multinational Enterprise." *American Economic Review*, 91 (3): 693-708

У модель включено можливість змін таких параметрів торговельної політики як ввізні мита України та її торговельних партнерів, так і нетарифні бар'єри в торгівлі товарами та бізнес-послугами.

6.2. Сценарії

У моделі розглянуто десять сценаріїв, що дозволяють проаналізувати як вплив зміни окремих параметрів торговельних бар'єрів у Тунісі та Україні, так і їхній сукупний вплив на економіку України (див. також матрицю сценаріїв, Додаток Д3):

- **S1:** Нульові ввізні мита з боку Тунісу на експорт України;
- **S2:** Нульові ввізні мита з боку України на імпорт з Тунісу;
- **S3:** Зниження Тунісом на 20% нетарифних бар'єрів на товари України;
- **S4:** Зниження Україною на 20% нетарифних бар'єрів на товари Тунісу;
- **S5:** Зменшення Тунісом на 50% дискримінаційних бар'єрів у транскордонній торгівлі вибраними видами послуг для України;
- **S6:** Зменшення Україною на 50% дискримінаційних бар'єрів у транскордонній торгівлі вибраними видами послуг для Тунісу;
- **S7:** Зменшення Україною на 50% дискримінаційних бар'єрів для ПІІ в окремі сектори послуг для Тунісу;
- **S8:** Зниження на 20% витрат часу на експорт до Тунісу;
- **S9:** Зниження на 20% витрат часу на імпорт із Тунісу;
- **S10:** Усі вищезазначені сценарії разом.

Нижче наведені результати моделювання.

6.3. Вплив на макроекономічні показники

Перш ніж обговорювати результати, необхідно зробити кілька важливих застережень:

- Горизонт часу: модель дозволяє оцінити вплив у середньо- або довгостроковій перспективі, коли відбувається перерозподіл факторів виробництва і, отже, відбувається повне пристосування економіки до шоку. Модель припускає мобільність більшості факторів виробництва, окрім специфічного капіталу в окремих секторах.
- Використання факторів виробництва: модель передбачає повне використання наявних факторів виробництва (наприклад, у моделі немає безробіття).
- Траєкторія: результати не дають вказівок щодо траєкторії пристосування економіки до нового стану рівноваги.
- Відокремлення шоку: результати показують економічні наслідки заздалегідь обумовленого шоку і не беруть до уваги будь-які інші економічні зміни, які можуть виникнути в країні в той же час.

Моделювання наслідків створення ЗВТ між Україною та Тунісом показує, що ця угода матиме позитивний, але не дуже значний вплив на добробут споживачів (Графік 6.1) та реальний ВВП (Графік 6.2).

Графік 6.1: Вплив ЗВТ між Україною та Тунісом на добробут споживачів, % зміни

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Головною зміною, що визначатиме потенційний вплив ЗВТ на Україну, є ступінь лібералізації торгівлі товарами Тунісом. Сценарій повного скасування ввізних мит Тунісом є базовим для України, оскільки пояснює майже дві третини загальної зміни всіх макроекономічних показників моделі. Другим за значущістю є сценарій зниження нетарифних обмежень торгівлі, а саме технічних бар'єрів, які також у Тунісі є значно вищими ніж в Україні.

Натомість лібералізація доступу на ринок України матиме незначний вплив на економіку. Це стосується як повного скасування ввізних мит, так і скорочення нетарифних обмежень у торгівлі товарами та послугами. Це пов'язано як із нижчим рівнем торговельних бар'єрів в Україні, так і з незначними обсягами торгівлі з Тунісом.

Графік 6.2: Вплив ЗВТ між Україною та Тунісом на реальний ВВП в Україні, % зміни

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Як показано в Таблиці Д6.4 у Додатку до Розділу 6, створення ЗВТ матиме невеликий, але позитивний вплив на доходи від факторів виробництва. Найбільший вплив буде на мобільний капітал, дохідність якого збільшиться на 0,11%, а також на заробітну плату некваліфікованих працівників, їхня заробітна плата зросте на 0,04%. Зарплата кваліфікованих робітників фактично не зміниться.

Водночас, унаслідок створення ЗВТ відбудеться зміна рівноваги в економіці, що вимагатиме переміщення факторів виробництва – робочої сили та капіталу – до більш конкурентоспроможних секторів, що забиратиме ці ресурси в секторів, які є відносно менш конкурентоспроможними. У результаті, найбільше переміщення стосуватиметься некваліфікованої робочої сили та капіталу (у обох випадках – на 0,14% від загального обсягу), тоді як для кваліфікованої робочої сили цей показник становитиме 0,09%.

6.4. Вплив на показники зовнішньої торгівлі

Як і очікувалось, лібералізація торговельного режиму між Україною та Тунісом веде до зростання торгівлі між цими країнами. За результатами моделі, експорт України в Туніс у середньо- чи довгостроковій перспективі може зрости на 115% завдяки скасуванню ввізних мит Тунісом, а також завдяки зниженню ним нетарифних обмежень у торгівлі товарами. Водночас, приріст імпорту України буде значно нижчим – на рівні 53% - завдяки скасуванню ввізних мит Україною (Графіки 6.3 та 6.4). Відповідно, буде збережено додатне сальдо в торгівлі з Тунісом.

Однак, оскільки загальні обсяги торгівлі України та Тунісу є низькими, ці зміни матимуть дуже помірний вплив на загальний експорт та імпорт України. Її експорт зросте на 0,21%, а імпорт – на 0,15%.

Зазначимо, що модель, а отже й оцінки впливу на взаємну торгівлю України та Тунісом, не включають оцінки впливу застосування діагональної кумуляції в рамках Конвенції Пан-Євро-Мед. Підписання Угоди з Тунісом дозволить використовувати діагональну кумуляцію для торгівлі між Україною та Тунісом та ЄС, ЄАВТ та Ізраїлем, з якими обидві країни мають угоди про вільну торгівлю.

Графік 6.3: Вплив ЗВТ між Україною та Тунісом на експорт у Туніс, % зміни

Графік 6.4: Вплив ЗВТ між Україною та Тунісом на імпорт з Тунісу, % зміни

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Графік 6.4: Вплив ЗВТ між Україною та Тунісом на загальний експорт, % зміни

Графік 6.5: Вплив ЗВТ між Україною та Тунісом на загальний імпорт, % зміни

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

6.5. Галузевий вплив

Створення ЗВТ із Тунісом матиме незначний вплив на галузеву структуру економіки України. Моделювання свідчить, що найбільше на 1,5% зросте виробництво металів та виробів з них, що є результатом зниження тарифних та нетарифних бар'єрів у секторі, а також вторинних ефектів перерозподілу факторів виробництва між секторами. Також відносно помітне зростання випуску відбудеться в видобуванні металевих руд, що пов'язано зі збільшенням внутрішнього попиту, а також у рослинництві, де ключовим фактором буде експорт.

Зазначимо, що всі використані інструменти моделювання експортного потенціалу (аналіз виявленої конкурентної переваги, модель часткової рівноваги та модель загальної рівноваги) показують зростання експорту металів та рослинництва, зокрема зерна.

Таблиця 6.1: Вплив на показники окремих секторів, % зміни

	Випуск	Внутрішнє споживання	Загальний експорт	Загальний імпорт
Металургія	1.50	0.28	2.19	0.21
Видобування металевих руд	0.51		-0.14	1.33
Рослинництво	0.50	0.12	2.12	0.31
Тваринництво	0.22	0.14	-0.30	0.40
Виробництво молочних продуктів	0.18	0.17	0.43	0.32
Нафтопереробка	0.16	0.19	-0.10	0.27
Виробництво овочів та фруктів	0.13	0.19	0.22	0.15
Виробництво електроенергії, газу та води	0.13	0.17	-0.16	0.27
Додаткові транспортні послуги	0.11	0.17	-0.33	0.21
Оптова та роздрібна торгівля	0.10	0.17	-0.37	0.15

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Вплив ЗВТ із Тунісом на внутрішнє споживання буде розподілений між багатьма секторами. Найвищий приріст – на рівні 0,28% - спостерігається в металургії. Водночас цей сектор демонструє високі темпи приросту експорту, що перевищують показники імпорту. В імпорті найвище зростання – у видобуванні металевих руд.

Детальні показники всіх секторів моделі представлені в Таблицях Д6.5 - Д6.10, у Додатку до Розділу 6.

Висновки: ЗВТ із Тунісом матиме позитивний, хоча й не дуже значний вплив на добробут населення та ВВП. Зокрема, відбудеться зміщення траєкторії розвитку реального ВВП на 0,17%, а добробуту – на 0,11%.

Ключовими сценаріями для отримання цих вигравів є досягнення лібералізації доступу на ринок Тунісу за рахунок зниження як ввізних мит, так і нетарифних бар'єрів у торгівлі. Водночас навіть повна лібералізація ввізних мит України в торгівлі з Тунісом матиме дуже незначний вплив як на реальний ВВП та добробут, так і на інші макроекономічні показники.

За оцінкам моделі, найбільший приріст доходів відбудеться для капіталу та некваліфікованої робочої сили, однак саме ці два фактори виробництва також зазнають найбільшого впливу через зміни рівноваги в економіці. Однак масштаби перерозподілу факторів виробництва між секторами будуть незначними.

Приріст експорту перевищуватиме приріст імпорту, що зумовлено вищим рівнем захисту Тунісу порівняно з Україною, а також структурою торгівлі. У рамках запропонованих сценаріїв можна очікувати розширення додатного сальдо торгівлі

Торгівля послугами не відіграє суттєвої ролі в торгівлі з Тунісом. Модель не показує суттєвих змін, що зумовлено майже повною відсутністю поточних торговельних потоків.

Серед секторів найбільше виграють виробництво та експорт металів, виробництво металевих руд, рослинництво. Зазначимо, що зростання експорту металів та зерна – очікуваний результат ЗВТ із Тунісом для всіх трьох інструментів оцінки експортного потенціалу (аналіз виявленої конкурентної переваги, модель часткової рівноваги та модель загальної рівноваги).

Додаток до Розділу 4

Таблиця Д4.1: Топ-20 товарів експорту України з RCA>1 у світі, 2018

Код	Опис	Частка експорту України, %	RCA
1512	Олія з насіння соняшнику	8.69	156.9
7201	Чавун	2.22	83.2
6908	Глазуровані керамічні плити	0.17	70.2
2306	Макуха та інші тверді залишки	1.95	56.0
2508	Інші глини	0.51	46.0
7207	Напівфабрикати із заліза або нелегованої сталі	6.34	43.1
1005	Кукурудза	7.41	41.9
1205	Насіння ріпаку чи рапсу	2.14	39.0
1003	Ячмінь	1.44	35.6
4814	Шпалери та подібні настінні покриття	0.28	33.5
2614	Титанові руди та концентрати	0.27	30.4
1001	Пшениця та меслин	6.35	29.4
4408	Листи для облицювання	0.42	24.3
4402	Деревне вугілля	0.15	23.3
2706	Смола, перегнана з бурого вугілля або з торфу	0.09	18.8
1002	Жито	0.03	18.4
2302	Висівки та інші залишки	0.18	18.4
0409	Мед натуральний	0.21	17.7
2708	Кокс, отриманий із кам'яновугільної смоли	0.13	17.7

Джерело: WITS

Таблиця Д4.2: Топ 20 товарів експорту України з RCA>1 у Туніс, 2018

Код	Опис	Частка експорту України, %	RCA
1002	Жито.	0.20	53.7
1001	Пшениця та меслін.	48.40	26.2
1005	Кукурудза (кукурудза).	19.29	25.8
5904	Лінолеум, розрізаний за формою чи ні; підлогове покриття	0.00	22.2
1512	Олія насіння соняшнику	1.74	21.4
2508	Інші глини (за винятком керамзитових глин)	0.35	21.2
1204	Лляне насіння, зламане чи ні.	0.02	20.3
7209	Плоскоккатані вироби із заліза або нелегованої сталі	1.36	17.8
1104	Зерно зернових культур, оброблене іншими способами (наприклад, лущене)	0.03	12.7
7207	Напівфабрикати із заліза або нелегованої сталі.	17.14	12.4
1003	Ячмінь.	6.17	9.6
0408	Пташині яйця, не в шкаралупі, і жовтки, свіжі	0.02	8.4
0405	Вершкове масло та інші жири отримані з молока	0.18	7.1
7213	Прутки та прутки, гарячекатані	1.15	4.9
1205	Насіння ріпаку або ріпаку, зламані чи ні.	0.01	4.7
7208	Плоскоккатані вироби із заліза або нелегованої сталі	1.84	3.1
0802	Інші горіхи, свіжі або сушені, очищені чи ні	0.12	1.6
7304	Труби, труби та порожнисті профілі, безшовні, із заліза	0.15	1.5
4011	Нові пневматичні шини, з гуми.	0.25	1.2

Джерело: WITS

Таблиця Д4.3: Топ-20 товарів експорту Тунісу з RCA>1 у світі, 2018

Код	Опис	Частка експорту Тунісу, %	RCA
9104	Панелі приладів та годинники аналогічного типу	0.17	194.2
1509	Оливкова олія та її фракції, очищені чи ні	5.05	115.2
3103	Мінеральні або хімічні добрива, фосфатні.	0.64	74.9
0501	Волосся людини, необроблене, мите чи ні	0.03	62.6
1510	Інші олії та їх фракції, одержані виключно з маслин і оливок	0.21	62.0
2826	Фториди; фторосилікати, фтороалюмінати	0.37	57.8
6211	Спортивні костюми, гірськолижні костюми та купальники; інший одяг	3.70	55.5
5006	Шовкова пряжа та пряжа, виткана з шовкових відходів, розкладена для	0.00	52.9
2809	Пентаоксид дифосфору; фосфорна кислота	1.14	51.9
5306	Льняна пряжа.	0.13	51.7
9028	Постачання або виробництво газу, рідини або електроенергії мені	1.53	36.2
9601	Оброблена слонова кістка, кістка, панцир черепахи, ріг, роги,	0.03	35.9
2835	Фосфінати (гіпофосфіти), фосфонати	0.59	32.8
2520	Гіпс; ангідриду; штукатурки	0.16	27.0
0804	Фініки, інжир, ананаси, авокадо, гуава, манго	1.82	26.8
4114	Замша (включаючи комбіновану замшу) шкіра	0.08	25.9
6308	Набори, що складаються з тканини та пряжі	0.01	21.5
6210	Одяг, виготовлений з тканин товарних позицій 56.02, 56.	1.03	20.8
5604	Гумові нитки та шнур, покриті текстилем; текстильна у	0.07	20.5

Джерело: WITS

Таблиця Д4.4: Товари експорту Тунісу з RCA>1 в Україну, 2018

Код	Опис	Частка експорту Тунісу, %	RCA
5101	Шерсть, некардована або нечесана.	3.45	1529.8
3103	Мінеральні або хімічні добрива, фосфатні.	56.22	1053.7
7311	Контейнери для стисненого або зрідженого газу, залізо	14.50	525.1
3915	Відходи, обрізки та брухт пластмас.	10.38	374.1
0705	Салат і цикорій	2.71	354.1
1509	Оливкова олія та її фракції, очищені чи ні	2.21	156.5
8903	Яхти та інші судна для розваг або спорту	1.11	108.3
0804	Фініки, інжир, ананаси, авокадо, гуава, манго	3.63	86.1
1902	Макаронні вироби (з м'ясом)	2.10	37.0
4017	Тверда гума (наприклад, ебоніт) у всіх формах	0.01	12.3
7326	Інші вироби із заліза або сталі.	1.52	8.0
6112	Спортивні костюми, лижні костюми та купальники, трикотажні	0.17	5.5
4419	Столовий та кухонний посуд з дерева.	0.01	2.7
8428	Інші машини для підйому, транспортування, навантаження або розвантаження	0.57	2.0
8716	Причепи та напівпричепи; інші транспортні засоби	0.47	1.6
6403	Взуття на зовнішній підшві з гуми, пластмаси	0.33	1.2

Джерело: WITS

Додаток до Розділу 6

Таблиця Д6.1: Початковий рівень торговельних бар'єрів Тунісу та України

Код	Опис	Ввізні мита України, MFN, %	Ввізні мита Тунісу, MFN, %	Нетарифні обмеження України, товари, AVE %	Нетарифні обмеження Тунісу, товари, AVE %	Нетарифні обмеження України, транскордонна торгівля послугами, AVE %	Нетарифні обмеження України, для ПІІ у послуги, AVE %	Нетарифні обмеження Тунісу, транскордонна торгівля послугами, AVE %	Часові витрати під час експорту, Україна, % AVE	Часові витрати під час імпорту, Україна, % AVE
CRP	Рослинництво	7.5	30.4	3.6	25.1				5.8	8.8
ANM	Тваринництво	3.9	33.5	3.2	25.1				1.5	2.2
LOG	Лісове господарство	0.8	9.8	3.2	25.1				2.0	3.2
FIS	Рибальство	2.9	33.8	5.3	25.1				3.2	3.4
ENE	Видобування енергетичних копалин	0.0	0.0	3.3	9.1				0.0	0.0
ORE	Видобування металевих руд	1.6	0.0	4.4	9.1				0.0	0.0
MIN	Інша видобувна промисловість	4.8	4.4	4.8	9.1				0.0	0.0
PRM	Виробництво м'ясних виробів	12.0	32.0	5.3	9.1				3.2	0.0
PRV	Виробництво овочів та фруктів	10.3	34.7	5.4	9.1				3.2	3.4
OIL	Виробництво жирів та олій	9.9	32.6	6.1	9.1				3.1	4.9
DAI	Виробництво молочних продуктів	9.4	33.9	5.4	9.1				3.2	3.4
MIL	Борошномельне виробництво	14.9	31.9	5.6	9.1				3.2	3.4
OTF	Інші харчові продукти	9.5	34.7	5.6	9.1				1.1	1.8
TEX	Виробництво текстилю	3.8	12.0	6.0	9.1				0.4	1.8
WER	Виробництво одягу	11.2	19.4	7.1	9.1				1.2	2.2
LET	Виробництво товарів зі шкіри	7.8	17.7	5.8	9.1				0.8	1.0
WOD	Деревообробка	1.1	10.0	4.8	9.1				0.0	0.8
PAP	Виробництво паперу та друкованих виробів	0.1	11.5	5.0	9.1				5.3	7.9
COK	Нафтопереробка	1.4	0.4	6.8	9.1				1.7	3.2
CHM	Хімічна промисловість	3.5	3.4	6.1	9.1				0.8	4.4
PHA	Фармацевтика	0.9	1.9	6.1	9.1				0.8	4.4

Код	Опис	Ввізні мита України, MFN, %	Ввізні мита Тунісу, MFN, %	Нетарифні обмеження України, товари, AVE %	Нетарифні обмеження Тунісу, товари, AVE %	Нетарифні обмеження України, транскордонна торгівля послугами, AVE %	Нетарифні обмеження України, для ПІІ у послуги, AVE %	Нетарифні обмеження Тунісу, транскордонна торгівля послугами, AVE %	Часові витрати під час експорту, Україна, % AVE	Часові витрати під час імпорту, Україна, % AVE
MNM	Виробництво неметалевих мінеральних виробів	7.1	10.7	4.8	9.1				2.4	2.4
MET	Металургія	2.3	5.7	5.7	9.1				0.8	2.6
MAS	Виробництво машин	2.2	2.6	6.9	9.1				0.8	1.7
CON	Виробництво споживчої електроніки	4.2	4.3	7.6	9.1				1.0	2.1
ELT	Виробництво електронних компонентів	1.5	3.3	6.6	9.1				1.0	2.1
ELC	Виробництво електричного устаткування	4.2	8.6	8.9	9.1				0.8	1.7
TRQ	Виробництво транспортного обладнання	4.9	8.0	6.1	9.1				1.2	2.3
FUR	Виробництво меблів та прикрас	6.0	8.5	5.4	9.1				1.6	3.2
GAS	Виробництво електроенергії, газу та води									
TRD	Оптова та роздрібна торгівля					6.5		6.0		
LTR	Наземний транспорт							64.0		
WTR	Водний транспорт						66.0	75.0		
ATR	Авіатранспорт					83.0	71.0	69.0		
TEL	Телекомунікації						2.5	12.0		
PRO	Комп'ютерні та інформаційні послуги						0.2	1.0		
INS	Страхова діяльність					44.2	11.8	10.0		
BNK	Банківські та інші фінансові послуги					36.5	10.6	29.0		
LGL	Інші професійні послуги						2.0	74.0		
CNS	Будівництво									
TRA	Додаткові транспортні послуги									
HOS	Сектор гостинності									
OPS	Інші приватні послуги									
PUB	Державні послуги									

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Таблиця Д6.2: Матриця сценаріїв

	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
S1: Нульові ввізні мита з боку Тунісу на експорт України	Так	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні
S2: Нульове ввізні мита з боку України на імпорт з Тунісу	Так	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні
S3: Зниження Тунісом на 20% нетарифних бар'єрів на товари України	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні
S4: Зниження Україною на 20% нетарифних бар'єрів на товари Тунісу	Так	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні
S5: Зменшення Тунісом на 50% дискримінаційних бар'єрів у транскордонній торгівлі вибраними видами послуг для України	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні
S6: Зменшення Україною на 50% дискримінаційних бар'єрів у транскордонній торгівлі вибраними видами послуг для Тунісу	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні
S7: Зменшення Україною на 50% дискримінаційних бар'єрів для ПІІ в окремі сектори послуг для Тунісу	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні
S8: Зниження на 20% витрат часу на експорт до Тунісу	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
S9: Зниження на 20% витрат часу на імпорт із Тунісу	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Таблиця Д6.3: Зниження торговельних бар'єрів, % від базового значення, огляд сценаріїв

Код	Опис	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CRP	Рослинництво	100%	100%	20%	20%				20%	20%
ANM	Тваринництво	100%	100%	20%	20%				20%	20%
LOG	Лісове господарство	100%	100%	20%	20%				20%	20%
FIS	Рибальство	100%	100%	20%	20%				20%	20%
ENE	Видобування енергетичних копалин	100%	100%	20%	20%				20%	20%
ORE	Видобування металевих руд	100%	100%	20%	20%				20%	20%
MIN	Інша видобувна промисловість	100%	100%	20%	20%				20%	20%
PRM	Виробництво м'ясних виробів	100%	100%	20%	20%				20%	20%
PRV	Виробництво овочів та фруктів	100%	100%	20%	20%				20%	20%
OIL	Виробництво жирів та олій	100%	100%	20%	20%				20%	20%
DAI	Виробництво молочних продуктів	100%	100%	20%	20%				20%	20%
MIL	Борошномельне виробництво	100%	100%	20%	20%				20%	20%
OTF	Інші харчові продукти	100%	100%	20%	20%				20%	20%
TEX	Виробництво текстилю	100%	100%	20%	20%				20%	20%
WER	Виробництво одягу	100%	100%	20%	20%				20%	20%
LET	Виробництво товарів зі шкіри	100%	100%	20%	20%				20%	20%
WOD	Деревообробка	100%	100%	20%	20%				20%	20%
PAP	Виробництво паперу та друкованих виробів	100%	100%	20%	20%				20%	20%
COK	Нафтопереробка	100%	100%	20%	20%				20%	20%
CHM	Хімічна промисловість	100%	100%	20%	20%				20%	20%
PHA	Фармацевтика	100%	100%	20%	20%				20%	20%
MNM	Виробництво неметалевих мінеральних виробів	100%	100%	20%	20%				20%	20%
MET	Металургія	100%	100%	20%	20%				20%	20%
MAS	Виробництво машин	100%	100%	20%	20%				20%	20%
CON	Виробництво споживчої електроніки	100%	100%	20%	20%				20%	20%
ELT	Виробництво електронних компонентів	100%	100%	20%	20%				20%	20%
ELC	Виробництво електричного устаткування	100%	100%	20%	20%				20%	20%
TRQ	Виробництво транспортного обладнання	100%	100%	20%	20%				20%	20%
FUR	Виробництво меблів та прикрас	100%	100%	20%	20%				20%	20%
GAS	Виробництво електроенергії, газу та води									
TRD	Оптова та роздрібна торгівля					50%	50%	50%		
LTR	Наземний транспорт					50%	50%	50%		

Код	Опис	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
WTR	Водний транспорт					50%	50%	50%		
ATR	Авіатранспорт					50%	50%	50%		
TEL	Телекомунікації					50%	50%	50%		
PRO	Комп'ютерні та інформаційні послуги					50%	50%	50%		
INS	Страхова діяльність					50%	50%	50%		
BNK	Банківські та інші фінансові послуги					50%	50%	50%		
LGL	Інші професійні послуги					50%	50%	50%		
UTL	Послуги, пов'язані з поводженням із відходами									
CNS	Будівництво									
TRA	Додаткові транспортні послуги									
HOS	Сектор гостинності									
OPS	Інші приватні послуги									
PUB	Державні послуги									

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Таблиця Д6.4: Вплив створення ЗВТ між Україною та Тунісом, макроекономічні показники, % зміни

	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
Сукупний добробут та реальний ВВП										
Добробут (EV як % споживання)	0.17	0.11	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Добробут (EV як % ВВП)	0.11	0.08	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Реальний ВВП	0.11	0.07	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Показники зовнішньої торгівлі										
Загальний експорт	0.21	0.16	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Загальний імпорт	0.15	0.12	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Експорт у Туніс	115.0	72.93	0.00	22.30	0.00	0.03	0.00	0.00	4.33	0.00
Імпорт із Тунісу	53.05	0.09	32.94	0.02	6.89	0.00	6.00	0.00	0.00	2.92
Реальний ефективний обмінний курс	-0.07	-0.06	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Доходи факторів виробництва										
Доходи кваліфікованих робітників	0.00	0.01	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Доходи некваліфікованих робітників	0.04	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Доходи від капіталу	0.11	0.08	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Переміщення факторів виробництва										
Кваліфікованої робочої сили	0.09	0.07	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Некваліфікованої робочої сили	0.14	0.11	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Капіталу	0.14	0.11	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Таблиця Д6.5:Галузевий розріз: вплив на випуск, % зміни

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CRP	Рослинництво	0.50	0.24	0.00	0.14	0.00	0.00	0.00	0.00	0.03	0.00
ANM	Тваринництво	0.22	0.12	0.00	0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
LOG	Лісове господарство	-0.70	-0.60	0.00	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
FIS	Рибальство	0.03	0.01	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ENE	Видобування енергетичних копалин	-0.10	-0.07	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ORE	Видобування металевих руд	0.51	0.49	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
MIN	Інша видобувна промисловість	-0.18	-0.17	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PRM	Виробництво м'ясних виробів	0.07	0.04	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PRV	Виробництво овочів та фруктів	0.13	0.16	0.00	-0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
OIL	Виробництво жирів та олії	-0.41	0.03	0.02	-0.33	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.06	0.00
DAI	Виробництво молочних продуктів	0.18	0.14	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MIL	Борошномельне виробництво	0.00	-0.02	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
OTF	Інші харчові продукти	-0.01	-0.02	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TEX	Виробництво текстилю	-0.88	-0.74	0.00	-0.06	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
WER	Виробництво одягу	-0.64	-0.48	-0.05	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
LET	Виробництво товарів зі шкіри	-1.02	-0.72	-0.16	-0.04	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
WOD	Деревообробка	-0.86	-0.74	0.01	-0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PAP	Виробництво паперу та друкованих виробів	-0.22	-0.18	0.01	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
COK	Нафтопереробка	0.16	0.12	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CHM	Хімічна промисловість	-0.04	-0.08	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
PHA	Фармацевтика	-0.32	-0.27	0.00	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MNM	Виробництво неметалевих мінеральних виробів	0.06	0.05	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MET	Металургія	1.50	1.34	0.00	0.08	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
MAS	Виробництво машин	-0.57	-0.43	0.00	-0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
CON	Виробництво споживчої електроніки	-0.19	-0.15	0.00	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ELT	Виробництво електронних компонентів	-5.33	-4.52	0.01	-0.32	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.03	0.00
ELC	Виробництво електричного устаткування	-1.14	-0.95	0.00	-0.07	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
TRQ	Виробництво транспортного обладнання	-0.24	-0.20	0.00	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
FUR	Виробництво меблів та прикрас	-0.13	-0.10	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
GAS	Виробництво електроенергії, газу та води	0.13	0.13	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TRD	Оптова та роздрібна торгівля	0.10	0.09	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
LTR	Наземний транспорт	-0.36	-0.29	0.00	-0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
WTR	Водний транспорт	-0.06	-0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ATR	Авіатранспорт	-0.17	-0.16	0.00	-0.01	0.00	0.01	0.01	0.00	0.00	0.00
TEL	Телекомунікації	-0.08	-0.08	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PRO	Комп'ютерні та інформаційні послуги	-1.17	-0.92	0.00	-0.11	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
INS	Страхова діяльність	-0.03	-0.01	0.00	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
BNK	Банківські та інші фінансові послуги	0.03	0.01	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
LGL	Інші професійні послуги	-0.03	-0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
UTL	Послуги, пов'язані з поводженням із відходами	-0.15	-0.14	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
CNS	Будівництво	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TRA	Додаткові транспортні послуги	0.11	0.11	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
HOS	Сектор гостинності	-0.04	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
OPS	Інші приватні послуги	-0.03	-0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PUB	Державні послуги	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Таблиця Д6.6:Галузевий розріз: вплив на споживання домогосподарств, % зміни

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CRP	Рослинництво	0.12	0.07	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ANM	Тваринництво	0.14	0.10	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
LOG	Лісове господарство	0.20	0.15	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
FIS	Рибальство	0.18	0.13	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ENE	Видобування енергетичних копалин	0.20	0.14	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
ORE	Видобування металевих руд	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MIN	Інша видобувна промисловість	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PRM	Виробництво м'ясних виробів	0.15	0.10	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PRV	Виробництво овочів та фруктів	0.19	0.14	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
OIL	Виробництво жирів та олій	0.12	0.10	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
DAI	Виробництво молочних продуктів	0.17	0.12	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MIL	Борошномельне виробництво	0.15	0.10	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
OTF	Інші харчові продукти	0.17	0.12	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TEX	Виробництво текстилю	0.21	0.15	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
WER	Виробництво одягу	0.18	0.12	0.01	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
LET	Виробництво товарів зі шкіри	0.25	0.13	0.05	0.03	0.01	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
WOD	Деревообробка	0.12	0.08	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PAP	Виробництво паперу та друкованих виробів	0.20	0.14	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
СОК	Нафтопереробка	0.19	0.13	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CHM	Хімічна промисловість	0.20	0.14	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
PHA	Фармацевтика	0.19	0.13	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
MNM	Виробництво неметалевих мінеральних виробів	0.17	0.12	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MET	Металургія	0.28	0.22	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MAS	Виробництво машин	0.20	0.14	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
CON	Виробництво споживчої електроніки	0.20	0.14	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
ELT	Виробництво електронних компонентів	0.20	0.14	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
ELC	Виробництво електричного устаткування	0.21	0.14	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
TRQ	Виробництво транспортного обладнання	0.21	0.15	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
FUR	Виробництво меблів та прикрас	0.18	0.12	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
GAS	Виробництво електроенергії, газу та води	0.17	0.11	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
TRD	Оптова та роздрібна торгівля	0.17	0.11	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
LTR	Наземний транспорт	0.17	0.11	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
WTR	Водний транспорт	0.23	0.17	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
ATR	Авіатранспорт	0.22	0.13	0.00	0.03	0.00	0.00	0.03	0.00	0.01	0.00
TEL	Телекомунікації	0.14	0.09	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
PRO	Комп'ютерні та інформаційні послуги	0.23	0.16	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
INS	Страхова діяльність	0.12	0.09	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
BNK	Банківські та інші фінансові послуги	0.15	0.10	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
LGL	Інші професійні послуги	0.15	0.10	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
UTL	Послуги, пов'язані з поводженням із відходами	0.19	0.13	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
CNS	Будівництво	0.18	0.13	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TRA	Додаткові транспортні послуги	0.17	0.12	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
HOS	Сектор гостинності	0.17	0.12	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
OPS	Інші приватні послуги	0.12	0.08	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PUB	Державні послуги	0.16	0.10	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Таблиця Д6.7:Галузевий розріз: вплив на загальний експорт, % зміни

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CRP	Рослинництво	2.12	0.81	0.00	0.76	0.00	0.00	0.00	0.00	0.16	0.00
ANM	Тваринництво	-0.30	-0.25	0.01	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
LOG	Лісове господарство	-0.81	-0.69	0.00	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
FIS	Рибальство	-0.31	-0.26	0.00	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ENE	Видобування енергетичних копалин	-0.44	-0.35	0.00	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
ORE	Видобування металевих руд	-0.14	-0.05	0.00	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
MIN	Інша видобувна промисловість	-0.50	-0.46	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PRM	Виробництво м'ясних виробів	-0.24	-0.19	0.00	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PRV	Виробництво овочів та фруктів	0.22	0.26	0.01	-0.07	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
OIL	Виробництво жирів та олії	-0.40	0.07	0.02	-0.35	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.06	0.00
DAI	Виробництво молочних продуктів	0.43	0.39	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
MIL	Борошномельне виробництво	-0.08	-0.07	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
OTF	Інші харчові продукти	-0.29	-0.24	0.00	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TEX	Виробництво текстилю	-1.21	-1.01	0.01	-0.08	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
WER	Виробництво одягу	-1.02	-0.79	-0.04	-0.08	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
LET	Виробництво товарів зі шкіри	-1.30	-0.97	-0.14	-0.06	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
WOD	Деревообробка	-1.13	-0.96	0.01	-0.07	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
PAP	Виробництво паперу та друкованих виробів	-0.49	-0.40	0.01	-0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
COK	Нафтопереробка	-0.10	-0.09	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CHM	Хімічна промисловість	-0.19	-0.21	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PHA	Фармацевтика	-0.64	-0.54	0.01	-0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MNM	Виробництво неметалевих мінеральних виробів	-0.27	-0.22	0.00	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MET	Металургія	2.19	1.94	0.00	0.12	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.02	0.00
MAS	Виробництво машин	-0.78	-0.60	0.00	-0.07	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.02	0.00
CON	Виробництво споживчої електроніки	-0.36	-0.28	0.01	-0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
ELT	Виробництво електронних компонентів	-5.60	-4.75	0.01	-0.34	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.03	0.00
ELC	Виробництво електричного устаткування	-1.44	-1.20	0.00	-0.09	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
TRQ	Виробництво транспортного обладнання	-0.49	-0.40	0.00	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
FUR	Виробництво меблів та прикрас	-0.45	-0.36	0.01	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
GAS	Виробництво електроенергії, газу та води	-0.16	-0.11	0.00	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
TRD	Оптова та роздрібна торгівля	-0.37	-0.28	0.00	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
LTR	Наземний транспорт	-0.73	-0.59	0.00	-0.06	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
WTR	Водний транспорт	-0.15	-0.13	0.00	-0.01	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00
ATR	Авіатранспорт	-0.23	-0.20	0.00	-0.02	0.00	0.01	0.02	0.00	0.00	0.00
TEL	Телекомунікації	-0.58	-0.49	0.00	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PRO	Комп'ютерні та інформаційні послуги	-1.56	-1.23	0.00	-0.15	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.02	0.00

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
INS	Страхова діяльність	-0.55	-0.43	0.00	-0.06	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
BNK	Банківські та інші фінансові послуги	-0.44	-0.38	0.00	-0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
LGL	Інші професійні послуги	-0.46	-0.38	0.00	-0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
UTL	Послуги, пов'язані з поводженням із відходами	-0.42	-0.36	0.00	-0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
CNS	Будівництво	-0.28	-0.23	0.00	-0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TRA	Додаткові транспортні послуги	-0.33	-0.25	0.00	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
HOS	Сектор гостинності	-0.53	-0.44	0.00	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
OPS	Інші приватні послуги	-0.61	-0.48	0.00	-0.06	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
PUB	Державні послуги	-0.39	-0.34	0.00	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Таблиця Д6.8:Галузевий розріз: вплив на загальний імпорт, % зміни

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CRP	Рослинництво	0.31	0.31	0.02	-0.06	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
ANM	Тваринництво	0.40	0.24	0.00	0.08	0.00	0.00	0.00	0.00	0.02	0.00
LOG	Лісове господарство	- 0.74	-0.63	0.01	-0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
FIS	Рибальство	0.19	0.13	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ENE	Видобування енергетичних копалин	0.39	0.34	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ORE	Видобування металевих руд	1.33	1.19	0.00	0.07	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00
MIN	Інша видобувна промисловість	0.03	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PRM	Виробництво м'ясних виробів	0.41	0.30	0.00	0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
PRV	Виробництво овочів та фруктів	0.15	0.10	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
OIL	Виробництво жирів та олії	0.39	0.23	0.00	0.09	0.00	0.00	0.00	0.00	0.02	0.00
DAI	Виробництво молочних продуктів	0.32	0.23	0.00	0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
MIL	Борошномельне виробництво	0.30	0.22	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
OTF	Інші харчові продукти	0.20	0.15	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TEX	Виробництво текстилю	- 0.01	-0.02	-0.01	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
WER	Виробництво одягу	0.26	0.18	0.01	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
LET	Виробництво товарів зі шкіри	0.22	0.16	0.01	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
WOD	Деревообробка	0.20	0.17	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PAP	Виробництво паперу та друкованих виробів	0.04	0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
СОК	Нафтопереробка	0.27	0.21	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CHM	Хімічна промисловість	0.11	0.05	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
PHA	Фармацевтика	- 0.21	-0.20	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MNM	Виробництво неметалевих мінеральних виробів	0.23	0.19	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MET	Металургія	0.21	0.19	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
MAS	Виробництво машин	0.06	0.04	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
CON	Виробництво споживчої електроніки	0.06	0.04	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ELT	Виробництво електронних компонентів	- 0.05	-0.06	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ELC	Виробництво електричного устаткування	- 0.02	-0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TRQ	Виробництво транспортного обладнання	0.05	0.02	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
FUR	Виробництво меблів та прикрас	0.25	0.20	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
GAS	Виробництво електроенергії, газу та води	0.27	0.24	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TRD	Оптова та роздрібна торгівля	0.15	0.13	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
LTR	Наземний транспорт	0.22	0.18	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
WTR	Водний транспорт	0.10	0.07	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ATR	Авіатранспорт	0.08	0.05	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TEL	Телекомунікації	0.15	0.11	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PRO	Комп'ютерні та інформаційні послуги	- 0.69	-0.55	0.00	-0.07	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
INS	Страхова діяльність	0.07	0.07	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
BNK	Банківські та інші фінансові послуги	0.13	0.09	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
LGL	Інші професійні послуги	0.15	0.11	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
UTL	Послуги, пов'язані з поводженням із відходами	- 0.08	-0.08	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
CNS	Будівництво	0.04	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TRA	Додаткові транспортні послуги	0.21	0.19	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
HOS	Сектор гостинності	0.19	0.14	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
OPS	Інші приватні послуги	0.18	0.13	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PUB	Державні послуги	0.09	0.08	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Таблиця Д6.9:Галузевий розріз: вплив на експорт в Туніс, % зміни

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CRP	Рослинництво	66.42	31.15	0.00	21.58	0.00	0.00	0.00	0.00	4.68	0.00
ANM	Тваринництво	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
LOG	Лісове господарство	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
FIS	Рибальство	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
ENE	Видобування енергетичних копалин	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
ORE	Видобування металевих руд	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
MIN	Інша видобувна промисловість	6.98	-0.40	0.00	7.46	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PRM	Виробництво м'ясних виробів	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
PRV	Виробництво овочів та фруктів	276.35	241.74	0.00	7.40	0.00	0.00	0.00	0.00	2.60	0.00
OIL	Виробництво жирів та олії	273.55	241.01	0.02	7.10	0.00	0.00	0.00	0.00	2.44	0.00
DAI	Виробництво молочних продуктів	135.54	121.21	0.00	4.76	0.00	0.00	0.00	0.00	1.68	0.00
MIL	Борошномельне виробництво	275.56	240.88	0.00	7.47	0.00	0.00	0.00	0.00	2.61	0.00
OTF	Інші харчові продукти	269.85	241.19	0.00	7.46	0.00	0.00	0.00	0.00	0.91	0.00
TEX	Виробництво текстилю	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
WER	Виробництво одягу	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
LET	Виробництво товарів зі шкіри	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
WOD	Деревообробка	9.55	2.07	0.01	7.41	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
PAP	Виробництво паперу та друкованих виробів	63.31	45.91	0.01	7.43	0.00	0.00	0.00	0.00	4.29	0.00
COK	Нафтопереробка	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CHM	Хімічна промисловість	119.70	103.04	0.01	7.49	0.00	0.00	0.00	0.00	0.67	0.00
PHA	Фармацевтика	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
MNM	Виробництво неметалевих мінеральних виробів	12.41	2.05	0.00	7.46	0.00	0.00	0.00	0.00	2.58	0.00
MET	Металургія	102.20	87.86	0.00	7.54	0.00	0.00	0.00	0.00	0.02	0.00
MAS	Виробництво машин	7.42	-0.54	0.00	7.41	0.00	0.00	0.00	0.00	0.66	0.00
CON	Виробництво споживчої електроніки	7.98	-0.23	0.00	7.45	0.00	0.00	0.00	0.00	0.77	0.00
ELT	Виробництво електронних компонентів	5.18	-2.02	0.01	7.12	0.00	0.00	0.00	0.00	0.75	0.00
ELC	Виробництво електричного устаткування	66.31	54.07	0.00	7.39	0.00	0.00	0.00	0.00	0.67	0.00
TRQ	Виробництво транспортного обладнання	7.10	-0.34	0.00	7.45	0.00	0.00	0.00	0.00	0.06	0.00
FUR	Виробництво меблів та прикрас	17.17	7.77	0.01	7.44	0.00	0.00	0.00	0.00	1.25	0.00
GAS	Виробництво електроенергії, газу та води	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
TRD	Оптова та роздрібна торгівля	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
LTR	Наземний транспорт	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
WTR	Водний транспорт	85.80	-0.09	0.00	-0.01	0.00	86.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ATR	Авіатранспорт	77.79	-0.20	0.00	-0.02	0.00	78.18	0.02	0.00	0.00	0.00
TEL	Телекомунікації	25.60	-0.43	0.00	-0.04	0.00	26.25	0.00	0.00	0.00	0.00
PRO	Комп'ютерні та інформаційні послуги	-1.49	-1.17	0.00	-0.15	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.02	0.00

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
INS	Страхова діяльність	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
BNK	Банківські та інші фінансові послуги	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
LGL	Інші професійні послуги	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
UTL	Послуги, пов'язані з поводженням із відходами	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
CNS	Будівництво	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
TRA	Додаткові транспортні послуги	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
HOS	Сектор гостинності	-0.46	-0.38	0.00	-0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
OPS	Інші приватні послуги	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
PUB	Державні послуги	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу

Таблиця Д6.10: Галуzeвий розріз: вплив на імпорт з Тунісу, % зміни

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CRP	Рослинництво	74.99	0.37	56.58	-0.05	3.15	0.00	0.00	0.00	0.00	7.92
ANM	Тваринництво	4.73	0.30	0.48	0.09	2.27	0.00	0.00	0.00	0.02	1.42
LOG	Лісове господарство	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
FIS	Рибальство	18.44	0.19	13.55	0.03	2.44	0.00	0.00	0.00	0.01	1.54
ENE	Видобування енергетичних копалин	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
ORE	Видобування металевих руд	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
MIN	Інша видобувна промисловість	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
PRM	Виробництво м'ясних виробів	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
PRV	Виробництво овочів та фруктів	22.96	0.16	17.88	0.03	2.49	0.00	0.00	0.00	0.00	1.54
OIL	Виробництво жирів та олії	10.01	0.25	3.51	0.08	3.18	0.00	0.00	0.00	0.01	2.56
DAI	Виробництво молочних продуктів	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
MIL	Борошномельне виробництво	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
OTF	Інші харчові продукти	77.01	0.24	71.16	0.03	2.32	0.00	0.00	0.00	0.01	0.75
TEX	Виробництво текстилю	15.58	0.04	10.88	0.01	3.20	0.00	0.00	0.00	0.00	0.93
WER	Виробництво одягу	125.87	0.24	99.69	0.04	9.54	0.00	0.00	0.00	0.01	2.91
LET	Виробництво товарів зі шкіри	98.00	0.21	79.66	0.03	8.49	0.00	0.00	0.00	0.01	1.34
WOD	Деревообробка	7.03	0.23	0.00	0.02	5.72	0.00	0.00	0.00	0.00	0.95
PAP	Виробництво паперу та друкованих виробів	6.80	0.04	0.00	0.00	2.53	0.00	0.00	0.00	0.00	4.07
COK	Нафтопереробка	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
CHM	Хімічна промисловість	55.14	0.11	37.49	0.04	7.14	0.00	0.00	0.00	0.01	5.06
PHA	Фармацевтика	5.53	-0.03	0.00	0.00	3.19	0.00	0.00	0.00	0.00	2.27
MNM	Виробництво неметалевих мінеральних виробів	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
MET	Металургія	56.69	0.24	39.40	0.02	7.58	0.00	0.00	0.00	0.00	4.14
MAS	Виробництво машин	18.78	0.10	4.87	0.02	10.36	0.00	0.00	0.00	0.00	2.47
CON	Виробництво споживчої електроніки	7.52	0.04	2.41	0.01	3.86	0.00	0.00	0.00	0.00	1.03
ELT	Виробництво електронних компонентів	9.39	0.00	4.74	0.00	3.35	0.00	0.00	0.00	0.00	1.03
ELC	Виробництво електричного устаткування	50.90	0.04	27.57	0.01	15.05	0.00	0.00	0.00	0.00	2.71
TRQ	Виробництво транспортного обладнання	12.00	0.02	6.14	0.00	3.09	0.00	0.00	0.00	0.00	2.30
FUR	Виробництво меблів та прикрас	63.12	0.26	45.22	0.03	7.35	0.00	0.00	0.00	0.00	4.26
GAS	Виробництво електроенергії, газу та води	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
TRD	Оптова та роздрібна торгівля	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
LTR	Наземний транспорт	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
WTR	Водний транспорт	0.18	0.13	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ATR	Авіатранспорт	192.35	0.11	0.00	0.02	0.00	0.00	191.89	0.00	0.00	0.00
TEL	Телекомунікації	2.93	0.07	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	2.84	0.00	0.00
PRO	Комп'ютерні та інформаційні послуги	-0.58	-0.48	0.00	-0.06	0.00	0.00	0.00	0.03	-0.01	0.00

Код	Опис	S10: сукупний вплив	S1: ввізні мита, Туніс	S2: ввізні мита, Україна	S3: НТБ на товари, Туніс	S4: НТБ на товари, Україна	S5: НТБ на послуги, Туніс	S6: НТБ на транскордонні послуги, Україна	S7: НТБ на послуги створення компаній, Україна	S8: часові витрати на експорт в Туніс	S9: часові витрати на імпорт із Тунісу
INS	Страхова діяльність	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
BNK	Банківські та інші фінансові послуги	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
LGL	Інші професійні послуги	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
UTL	Послуги, пов'язані з поводженням із відходами	1.48	-0.02	0.00	0.00	1.49	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
CNS	Будівництво	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
TRA	Додаткові транспортні послуги	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na
HOS	Сектор гостинності	0.26	0.20	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00
OPS	Інші приватні послуги	0.25	0.19	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
PUB	Державні послуги	na	na	na	na	na	na	na	na	na	na

Джерело: модель України, розрахунок для Тунісу